ދިވެހިރާއްޖޭގެ

އެކިއެކި ކަންކަން ހިނގި ގޮތް

1

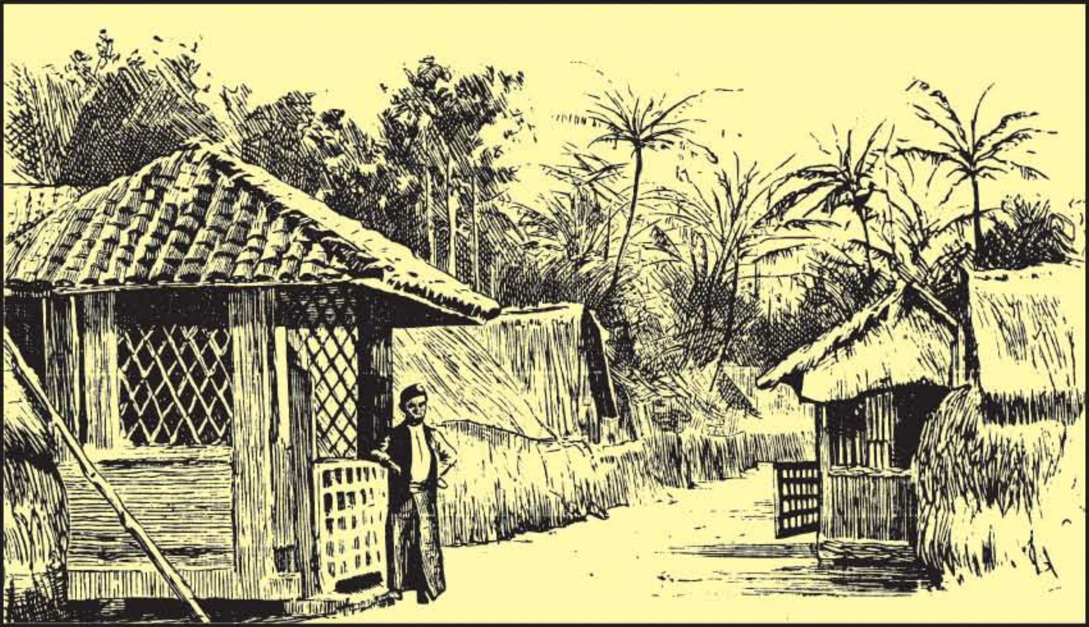

A Street in Malé Island.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އެކިއެކި ކަންކަން ހިނގި ގޮތް

1 وزير الدّاخليّة ، الامير حسن فريد ديدى ، 10 އަހަރުވަންދެން، دولة ތާއި، رعيّة ށް خدمة ކުރެއްވުމަށްފަހު، ކުރްސީއަކަށް އެދިވަޑައިގަތްހިނދު، وزير الاعظم ، محمد فريد ديدى ، މިވާހަކަ دولة ހިންގާ مجلس ގައި ދައްކަވައި، الامير حسن فريد ديدى އަށް ކުރްސީދެއްވީ، ١٣٦٠ ވަނައަހަރު ذوالحج މަހުގެ ٢٤ ދުވަހުއެވެ. (12/1/1942) ހޯމަ، ދަރެ މިދުވަހު ހަމަ މި مجلس ގައިވެ، وزير الدّاخلية ގެ قائمقام ގެ ގޮތުން، دولة ގެ ކަންތައް ހިންގާބެލުމަށް، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރި محمد أمين ديدى އާއި، وزير الاعظم حوال ކުރައްވައިފިއެވެ.

2 އެއިރު، دولة ގެ މަތީދަރަޖައިގެ ކަންކަމާއި حوال ވެއިދިޔުން

دولة ހިންގާ مجلس ގެ ممبرން -

١- الامير حسن فريد ديدى

٢- الامير علي [illegible]

٣- حسين صلاح الدين - [illegible]

٤- محمد أمين ديدى

٥- [illegible] محمد ديدى

٦- [illegible] سيدى

٧- (مجلس ގެ سكرٹرى) ابراهيم حلمى ديدى

محكمة المالية ގެ ވެރިޔާ -	الامير حسن فريد ديدى
محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ -	محمد أمين ديدى
محكمة امن عام ގެ ވެރިޔާ -	الامير حسن فريد ديدى
محكمة التجارة ގެ ވެރިޔާ -	محمد أمين ديدى
محكمة الصحة ގެ ވެރިޔާ -	محمد أمين ديدى
محكمة الاوقاف ގެ ވެރިޔާ -	الشيخ ابراهيم رشدى
محكمة المعارف ގެ ވެރިޔާ -	عبدالله فهمى ديدى

قاضي -	عبد الله فهمي ديدي
ބަންޑާރަ نائب -	الشيخ ابراهيم لطفي
محكمة الاشغال ގެ ވެރިއާގެ قائمقام -	الشيخ ابراهيم رشدي
محكمة الدّاخلية ގެ وكيل -	ކަޅުހުރާގެ ތުއްތު سيدي
محكمة الدّاخلية ގެ معاون -	ވެލާނާގެ محمد ديدي
محكمة المالية ގެ وكيل ގެ قائمقام -	محمد أمين ديدي
محكمة امن عام ގެ وكيل -	ވެލާނާގެ ابراهيم ديدي
محكمة الصحة ގެ وكيل -	ابراهيم حلمي ديدي
محكمة التجارة ގެ معاون -	މީދުބަރުދުގެ محمد ديدي
ހުންވާދު އަތޮޅުވެރިއާ -	އެސްދެހިގެ ދަ سيدي
މާލޮސްނު އަތޮޅުވެރިއާ -	އެއްކަމުގެ محمد ديدي
ކަލޮދު އަތޮޅުވެރިއާ -	ވެލާނާގެ ابراهيم ديدي
މައްކަންގީ އަތޮޅުވެރިއާ -	މަހިނާގެ ދޮން سيدي
ގާބަޑޭހި -	އެސްދެހިގެ ދަ سيدي

3 ذوالحجة މަހު 25 ދުވަހު، دولة ހިންގުމުގެ، ބައެއް އިސް مقام ގައި ތިބިމީހުނަން ގެނައިބަދަލު

محكمة امن عامّ ގެ ވެރިއާގެ قائمقام -	محمد أمين ديدي
محكمة المالية ގެ ވެރިއާގެ قائمقام -	محمد أمين ديدي

(محكمة المالية އާއި محمد أمين ديدي حوال ވީ، ١ محرّم ١٣٦١ هـ ވިދުވަހުއެވެ.)

محكمة المالية ގެ وكيل ގެ قائمقام -	ވެލާނާގެ ابراهيم ديدي

(މި وكيل ކަމާއި ابراهيم ديدي حوال ވެވަޑައިގަތީ ١٧ محرّم ١٣٦١ هـ ވިދުވަހުއެވެ.)

محكمة امن عام ގެ ވެރިއާގެ قائمقام -	އެސްދެހިގެ ދަ سيدي
ހުންވާދު އަތޮޅުވެރިއާގެ قائمقام -	محمد أمين ديدي

ގަލޮޅު ހަވަރުވެރިއާގެ قائمقام - މަލިންގޭ ދޮން سيدي
މައްޗަންގޮޅީ ހަވަރުވެރިއާގެ قائمقام - عبدالوهاب
މާބަނޑޫރިގެ قائمقام - އެއްގަމުގޭ محمد ديدي

4 މާލޭގައާއި ރާއްޖޭތެރޭގައި، ގަސްއިންދާން ބާރުއެޅުން

ހަނގުރާމައިހުރި، ދިޔުމުންދާ ދަތިކަމުންކަމަށް، ބޮޑުބޮޑު ކާބޯތަކެތީގެ ގަސްގަސްއިންދައި، ހުރިހައި ގޯތިގަނޑުގެ خرد ކުޅަކުއްޔަކު ގަދަވެރިކަން، ރައްޔިތުންގެ މީހުންނާއި ރާއްޖޭތެރޭގެ މީހުންނަށް نصيحة ދީ ހުރުމަށް. މިގޮތުގެމަތީން ދިން نصيحة ހޯދުމަށް މީސްތަކުންނަށް ދިނުމުގެ ފުރުސަތު ލިބުނެވެ. އަދި އިންދާން ފެށި ބޮޑުބޮޑު ގަސްތަކުގެ ތެރެއިން އިންދިއެވެ.

5 ރާއްޖޭތެރޭގެ މީހުންނަށް نصيحة ދިނުމަށް، ابراهيم علي ديدي އާއި މާފަތީގެ احمد ކަލޭގެފާނާއި، ރާއްޖޭގެތެރެއަށް ފޮނުއްވުން

ގަސްއިންދާހެދުމާއި، ހުރިހައި ގޯތިގަނޑުގެ خرد ކުޅަކަސްގަސްއިންދުމުގެ ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ މީހުންނަށް نصيحة ދެއްވުމަށް، ابراهيم علي ديدي އާއި، މާފަތީގެ احمد ކަލޭގެފާނާއި ދަތުރުކުރެއްވުމަށް ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކަށް، داخلية ގެ ފަރާތުން ފޮނުވީ، ١٣٦٠ ذوالحجة މަހުގެ ١٥ ދުވަހުއެވެ.

ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ، މީހުންނަށް ހުރިހައި ގަސްގަސްއިންދުން ވެއްޖެނަމަ، މީހުންނަށް نصيحة ދެއްވައި، ގަސްއިންދާހެދުމުގެ ބޭނުން ފާހަގަކުރައްވައި ދެއްވުމަށްފަހު، ابراهيم علي ديدي احمد ކަލޭގެފާނާއިއެކު، މާލެ ވަޑައިގަތީ ١٣٦١ ވަނަ އަހަރު صفر ٩ ދުވަހުއެވެ.

ރާއްޖޭގެ ދެކުނުއަތޮޅުތަކަށް ވަޑައިގަތުމަށް، احمد ކަލޭގެފާނު ގޮވައިގެން، ابراهيم علي ديدي ފުރާވަޑައިގަތީ، ربيع الاوّل މަހުގެ ١ ދުވަހުއެވެ. ދެކުނުއަތޮޅުތަކުން ނިންމަވާފައި، ابراهيم علي ديدي މާލެ ވަޑައިގަތީ - ربيع الآخر މަހުގެ ١٣ ދުވަހުއެވެ.

ހަތަރުއަވަރަން އުތުރުން އުތުރުގައި، ރާއްޖޭގެ ތެރެއަށް އުތުރުއަތޮޅުތަކާއި، ابراهيم علي ديدي ދެން ފޮނުއްވައިގެން ދިޔުން نصيحة ގެ نتيجة އެނގުމުގައި، މާލޭގައާއި ރާއްޖޭތެރޭގައި ވަރަށްގިނަ ހުރިމާއެކު، ގަސްއިންދުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައިގަތުމެވެ.

މާލޭގެ ހަމަހަމަވަރުގައިވެ، މީހުންގެ ގޯތިގޯތީގައި، އެބައަކު އަމިއްލައަށް ހުސްކަންހުރި

ބަނޑާރަ ގޯތިގޯތީގައްޔާއި، މަގުމަތީގައި އޮތްނަމައޮތް ހުސްބިމެއްގައި، އަވަށުމީހުންގެ ފަރާތުން، ގަސްއިންދާން ފެއްޓުނެވެ. ގަނޑުވަރު ވަށައިގެން އޮންނަ ހުސްބިމުގައިވެސް، އެއަވަށަކަށްވީތަނެއްގައި އެއަވަށަކުން، ގަސްއިންދާން ފެށީއެވެ.

6 ހުޅުލެއާއި، ވިލިގިލި

ހުޅުލޭގައި، ހުންނަވަރުމުން ދަނޑުކަރައި، ބިންބިއިންދީއެވެ. ވިލިގިލީގައި މާވަންނުމުރުން ދަނޑުކަރައި، ހަމައެކަނި ބިންބިއިންދީއެވެ. މިދެރަށުން، ދޫކުރާ ބިންބިއްޔާގެ 5 ބައިކުޅަ އެއްބައި އޮޅުވަން ކަނޑައެޅި ސަރުކާރަށެވެ. މިދެރަށުގައިވެ، ދަނޑުކަރައި ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްކުރަނީ، ސަރުކާރުގެ ނަކަތްގެ މުސްކުލައެވެ.

7 ހަޖޫކުންބޯޓު

ހަނދާރަ މަދުވަސްގެ ސަފަރުން، ހަޖްޖަށް ހަނދޫ އަހަރުގެ މަދުކަލުން، ހަޖޫކުންބޯޓު ކުރުންޖެހި، ١٣٦١ ވަނައަހަރު ربيع الاوّل މަހުންފެށިގެން، ހައްޖާގެ ވޯރުކޮށްރަނަން، މިހެއްގެ މައްސަރު ރިވަކާތްބައިޖެހިމަގެން، ހަނދޫ ދޫކުރުމަށް قصد ކުރެ، އެގޮތުގެ މަތިން ހަޖޫ ހިފާއްބަސްން ފުރިއްޖެއެވެ.

ربيع الاوّل މަހު މިދުވަހުން ފެށިގެން، މާލޭގައިވެސް ހަނދޫކުންބޯޓް ޓިކަޓް މިހެއްގެ މައްސަރު ރިވަކާތް ބައިޖެހިމަގެން ހަމަޖެއްސަވައި ހަނދޫ ގޮތުގެ ކަރުދާޖެ ކުންފުނީގެ އަވަކަތްފުރިއްޖެއެވެ. މިގެ ވަރަކަށްކުރިއްޔާ، ކުންފުނިން ބޯޓުންވަކާތީގެ އަޅުވަސް محكمة التجارة ގެ ފަރާތުން ކުންބޯޓު ކުރަން ފުރިފައިވެއެވެ.

8 دولة ގެ ބައެއް އިސް مقام ގައި ތިބި މީހުން ގެނައިބަދަލު ربيع الاوّل މަހު ١٩ ދުވަހު، ތިރީގައި މިބަޔާންކުރާ ބަދަލުތައް ގެނެވުނެވެ.

محكمة الدّاخلية ގެ وكيل ގެ قائمقام - ابراهيم علی ديدی

محكمة الاشغال ގެ ވެރިއާގެ قائمقام - ކަލުހުރާގެ މުއްމު سيدی

ހުންނަވަރުއަވަރުވެރިއާގެ قائمقام - ކަލުހުރާގެ މުއްމު سيدی

محكمة الصحة ގެ وكيل ގެ قائمقام - ميربجرۀ ގެ محمد ديدی

9 محكمة المالية

١٣٦١ ھ ވަނަ އަހަރު، محرّم މަހު ١ ދުވަހު، محمد أمين ديدي، محكمة المالية ގެ ހުރިހާކަމެއް ހިންގުމަން حوال ވީއެވެ. މިދުވަހު، މާލިއްޔާގެ ހުރިހާކަމަކަށް محمد أمين ديدي އަށް ދައްކަވައި، ކަންތައް އޮޅުންފިލުވައިދެއްވައި حوال ކުރައްވާފައިވާތީ، محكمة المالية ގެ ވެރި، الامير حسن فريد ديدي އެވެ.

ދަމިގެ މަސްތޮރުގާހުންނަ، دولة ގެ خزانة ތޮޅުވަރީގައިހުރި، ތޮރިމައްހުރުވައި، ހުރިއްކޮމީގެ حساب ބަލައިގެނީ ١٣٦١ ވަނަ އަހަރު، ربيع الاوّل މަހު، الامير علي ކުދަރަސްނަބަނޑޭރި ރިޔާގެ ކިލެގެފާނައި، محمد أمين ديدي އާއި، ވެރިނާގެ ابراهيم ديدي އާއި މިންވަރުހުންނެވެ. އެއްބައިދުވަހަށް، الامير حسن فريد ديدي ވެސް އުޅުއްވައެވެ. މިކަންތައްކުރިމުގި ربيع الاوّل މަހު ١٤ ދުވަހުއެވެ.

ބަނޑޭރިގެ ގައިހުރި، ތައިސާއާއި، ގާވަރުތުރަ އެއްސަލަކާމީގެ حساب ބަލައިގެނީ، الامير حسن فريد ديدي އާއި، الامير علي ކުދަރަސްނަބަނޑޭރި ރިޔާގެ ކިލެގެފާނައި، محمد أمين ديدي އާއި، ވެރިނާގެ ابراهيم ديدي އާއި ހަމަތުމިހުންނަބޭގެންނެވެ. މިކަންތައްކުރި ނިމުނީ ربيع الاوّل މަހު ١٧ ދުވަހުއެވެ. މިދުވަސްގައިހުރި ތައިސާގެ حساب ވެސް ބަނޑާރަކަށްގަތް، މިހަމަތުމިހުން ސާއިކުރައްވައިއެވެ.

މިދުވަހުގައިހުރި، ތައިސާ ތޮރިމަކުގެ ބައިތަރަށް ބެލެއްސެވުމަން قصد ކުރައްވައި، الامير علي ކުދަރަސްނަބަނޑޭރި ރިޔާގެ ކިލެގެފާނައި، محمد أمين ديدي އާއި، ވެރިނާގެ ابراهيم ديدي އާއި، މިމީހުންނާ حوال ގައެވެ. ބައިތަރަށް ބަހައްޓަން قصد ކުރި، ހުރިއާގޭގައެވެ.

10 مالية ގެ وكيل

مالية ގެ وكيل ގެ قائمقام، ވެރިނާގެ ابراهيم ديدي، ބޭރުގޭގެ ހުރިހާކަމެއް ހިންގުމާއި، حوال ވެވަޑައިގަތީ، محرّم މަހު ١٧ ދުވަހުއެވެ. ابراهيم ديدي މިކަމާއި حوال ވެވަޑައިގަތުމާއިއެކު، މީނާގެ އަތްދިގުދަރުން ކަނޑައެޅުއްވުމާއި، ގާތްބެގެ آدم މަނިކު އިސްތިޢުފާދެއްވިއެވެ.

11 دولة ހިންގާ مجلس ށް އައި بدل

١- ١٣٦١ ވަނަ އަހަރު محرّم މަހު ١٣ ދުވަހު، ބަނޑާރަ نائب ކަމުގައްޔާއި، محكمة المعارف ގެ ވެރިކަމު، احمد كامل ديدي އިސްތިޢުފާން، دولة ހިންގާ مجلس ގެ ممبر އެއްކަމުގައި ކަނޑައެޅިއެވެ.

٢- ހަމަމިމަހު، ابراهيم علمي ديدي، މި مجلس ގެ ممبرކަމުގައި އިސްތިއުފާދެއްވިއެވެ.

٣- ربيع الاوّل މަހުގެ އެއް ދުވަހުން ފެށިގެން، الامير حسن فريد ديدي (ކުއްލިވެގައި ހުންނެވުމުން،) މި مجلس ގެ ممبرކަމުން ކެނޑިވަޑައިގެންފިއެވެ.

12 މުސްތަޝާރީގެ ފަސްބައިކުޅަ އެއްބައިކުޅުން

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ދޭ މުސްތަޝާރުންނާއި، وظيفة އިން، جمادى الاوّل މަހުން ފެށިގެން، ފަސްބައިކުޅަ އެއްބައިކުޅު މަދުކުރުމަށް، مشورة مجلس ން ކަނޑައެޅީ ربيع الآخر މަހު ٢٢ ދުވަހުއެވެ.

13 قانون اساسی ފާސްކުރުން

١٣٦١ ھ ވަނަ އަހަރު، ربيع الآخر މަހު ٦ ވީ ބުރާސްފަތި ދުވަހު، ހެނދުނު 8 ޖެހިއިރު، މުލިއާގޭގައިވީ خاصّ ބޮޑު مجلس އެއްގައި، ބޮޑެތި ފަރާތްތަކާއި، ފާސްކޮށް، ބޮޑުންނާއި وزير الاعظم تصديق ކުރެއްވުމަށްފަހު، قانون اساسی ގެ މަތީން ކަންހިނގުމަށް، ފެށިއްޖެއެވެ.

14 މި مجلس ގައި ކަންހިނގާގޮތް

١- މި مجلس ނީ، ٢٨ ذوالقعدة ١٣٥٥ ھ މިދުވަހު ފާސްވި، قانون اساسی ގެ ٨٠ ވަނަ مادّة ގައި، ބަޔާންކޮށްފައިވާ مجلس ކަން، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ، مجلسަށް އެންގީ.

٢- قاضي އިސްވެ صلواة ކިޔުއްވި.

٣- مجلس ގެ رئيسަކާއި، سكرتري އަކު انتخاب ކުރުމަށް، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ އެންގީ.

٤- مجلس ގެ رئيسަކަށް، محمد امين ديدي، سكرتري އަކަށް، ابراهيم علمي ديدي انتخاب ކުރެވި.

٥- މިޖަލްސާގައި އެކަށީގެންވާގޮތުގެ، قانون اساسی އެއްއެކުލަވާލުމަށް، ބޮޑުންނާއި، وزير الاعظم ނާއި، އަދި دولة ހިންގާ مجلس ނުލިބިގެން، އެފަދަ قانون اساسی އެއްއެކުލަވާލައި، އޭގެމައްޗަށް مجلس ގައި ވާހަކަދައްކައި، ފެންނަގޮތްތަކެއް ނިންމުމަށް، مجلسަށް ދެއްވުމަށް އެންގެވުމަށް، ބޮޑުންނާއި، وزير الاعظم مجلسަށް ދެއްވުމަށް ވަކާލާތު ދެއްވުމުން سكرتري مجلسަށް އިއްވި.

٦- قانون اساسی ގެ މައްޗަށް ممبر ން ބަލައިގެން ވާހަކަދެއްކުމުގައި، މި ١٧ مادّة ގެ މައްޗަށް، އެކުލަވާލެވުނު، قانون اساسی، مجلس ގެ 3 ބައިކުޅަ ދެބައިގެ اغلبيّة ން ފާސްވި.

٧- މަޖިލިސް ހުއްޓުނީ.

15 دولة ހިންގާ مجلس

قانون اساسى ގެ ١٢ ވަނަ مادّة ގެ ދަށުން، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ، (وزير الدّاخلية ގެ قائمقام ގެ ގޮތުން) عين ކުރި، دولة ހިންގާ مجلس ގެ ممبرުން، (٨ ربيع الآخر ވި ދުވަހު)

١– الامير علي ކުޑަ ރަސްކަލޭގެ ރިޔާސަތުގެ ގޮތުން.

٢– محمد أمين ديدي

٣– حسين صلاح الدّين ފަޑިޔާރުކަމުގެ ގޮތުން.

٤– ابراهيم علي ديدي

٥– احمد كامل ديدي

٦– ابراهيم علمي ديدي

16 قانونَ ތް ހަދާ ކޮމިޓީ

قانون اساسى ގެ ١٣ ވަނަ مادّة ގެ ދަށުން، އުފެއްދި، قانونَ ތް ހަދާ ކޮމިޓީގެ ممبرުން.

١– محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ

٢– قاضي

٣– ابراهيم علي ديدي ރަދުންނާއި، وزير الاعظم عيّن ކުރެއްވި ممبرުން.

٤– ابراهيم علمي ديدي

މިކޮމިޓީގެ رئيس އަކަށްވެގެ، ކޮމިޓީއިން، انتخاب ކުރެވި، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާއެވެ. سكرتري އެއް ކަށްވެގެ انتخاب ކުރެވި، ابراهيم علمي ديدي އެވެ.

17 رعيّةންގެ مجلس

އަލަށް ދާސްތޫރި قانون اساسى ގެ ދަށުން އުފެދުނު رعيّة ންގެ مجلس ގެ ممبر ންކަމުގައި، އެއްމެ ފަހުން އޮތް مجلس ގެ ممبرން ހިމެނުން، ރަދުންނާއި وزير الاعظم قصد ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުންކަމުން، އަލަށް އުފެދުނު رعيّةންގެ مجلس ގެ ممبرންނަށް،

١-	ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ގެ ممبر	محمد أمين ديدى
٢-	ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ގެ ممبر	ދަރަވަންދޫގޭ عبدالله ديدى
٣-	” ” ”	ބޮޑުފެންވަޅުގޭ سيدى
٤-	” ” ”	އެސްޑެހިގޭ ޢަސީރީ
٥-	ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ގެ ممبر	الشيخ ابراهيم رشدى
٦-		
٧-	ހެންވޭރު ممبر	ކަޅުހުރާގޭ ތުއްތު سيدى
٨-	” ”	ކަސްތޫރުގޭ احمد ديدى
٩-	މާފަންނު ممبر	
١٠-	މާފަންނު ممبر	ކުޑަދޮންމަނިކު
١١-	މައްޗަންގޮޅި ممبر	ملم ކަލޭގެފާނު
١٢-	” ”	ދައްފަރު ابراهيم ديدى
١٣-	ގަލޮޅު ممبر	الامير على ކުޑަ ރަންނަބަނޑޭރިކިލެގެފާނު
١٤-	” ”	ބޮޑު حسن ކަލޭގެފާނު
١٥-	ތިލަދުންމަތީ ممبر	މާދޫގޭ احمد ކަލޭގެފާނު
١٦-	ތިލަދުންމަތީ ممبر	آدم نصير منك
١٧-	ތިލަ - އުތުރުބުރީ ممبر	
١٨-	ތިލަ - ދެކުނުބުރީ ممبر	ބޮޑުކަލުތުއްތު
١٩-	ފާދިއްޕޮޅު ممبر	ملم މަނިއްފުރުގޭ محمد ديدى
٢٠-	މާޅޮސް - އުތުރުބުރީ ممبر	ފޮލިދޫގޭ ابراهيم ديدى
٢١-	މާޅޮސް - ދެކުނުބުރީ ممبر	ابراهيم على ديدى
٢٢-	މާލެއަތޮޅު ممبر	عبدالله حليم
٢٣-	އަރިއަތޮޅު ممبر	ކުއްޑަވައް على ديدى
٢٤-	ފެލިދެއަތޮޅު ممبر	އުއްކަމުގޭ محمد ديدى
٢٥-	މުލަކުއަތޮޅު ممبر	عبدالقيوم
٢٦-	ނިލައުތުރުބުރީ ممبر	ކުޑަތުއްތުގޭ ޑަތުއްތު

٢٧- ނިލަދެކުނުބުރީ ممبر ކުޑަދަހަރާގޭ ابراهيم ديدى
٢٨- ކޮޅުމަޑުލު ممبر ملمގޭ ދޮން سيدى
٢٩- ހައްދުންމަތީ ممبر ملمގޭ ފެދު سيدى
٣٠- ހުވަދުއަތޮޅު ممبر ގަސްދޮހުގޭ حسن ديدى
٣١- " " ބެރު محمد ކަލޭގެފާނު
٣٢- ފުވައްމުލަކު ممبر ވެލާނާގޭ محمد ديدى
٣٣- އައްޑު އަތޮޅު ممبر ސިއްކަ علي منكفان

ރަދުންގެ، މަދުވި ممبر الامير محمد فريد ديدى ގެ ބަދަލުގައި، ރަދުންނާއި، وزير الاعظم عين ކުރެއްވީ، ابراهيم علي ديدى އެވެ.

މާފަންނުން، استعفا ދިން ممبر ފުރަހަނި محمد ކަލޭގެފާނުގެ ބަދަލުގައި، މާފަންނުމީހުން انتخاب ކުރައީ، الامير حسن فريد ديدى އެވެ.

استعفا ދެއްވި، މިލައުތުރުބުރީ ممبر ވެލާނާގޭ ابراهيم ديدى ގެ ބަދަލުގައި، މިލަ-އުތުރުބުރީން انتخاب ކުރައީ، عبدالوهاب ވެ.

مجلس ގެ رئيس ކަމުގައި مجلس ން انتخاب ކުރައީ، ހެންވޭރުގޭ احمد كامل ديدى އެވެ. سكرٹرى އެއްކަމުގައި انتخاب ކުރީ ملم كليغفان ވެ.

18

مجلس ން ޚާއްޞަކޮށް الامير حسن فريد ديدى އަށް شكرية ދެންނެވުމުގެވާހަކަ

رعية ންގެ مجلس ގެ ފުރަތަމަ جلسة ގެ ١٣٦١ ھ ވަނައަހަރު، ربيع الآخر މަހު ٩ ދުވަހުއެވެ. މި جلسة ގައި، وزير الدّاخلية ، الامير حسن فريد ديدى އަށް، حجّ މަހު ٢٤ ދުވަހުންފެށިގެން، ޗުއްޓީއެއް ދެއްވާފަދައި ވަރަކަށް، މިވެއްޖެއިރު 10 އަހަރުދުވަހުގެތެރޭގައި، الامير حسن فريد ديدى ، މި دولةَ ނާއި، رعيةَ ތަކަށްޓަކައި، އަދި މިޤައުމަށް ކުރައްވާ خدمة ގެ މައްޗަށް مجلس ގެ ممبر ންނަށް ޖެހޭ شكرية އަދާކުރައްވާ ކަމުގައި، الامير حسن فريد ديدى ޙަޟްރަތުގައި ހުށަހަޅަން ދިން ވާހަކަ وزير الدّاخلية ގެ قائمقام އެގޭ ގޮތުން، ކަންނޮޅުއްވުމަށް، محمد أمين ديدى ނާއި حوال ކުރައްވައިފިއެވެ ކަންތައް އަންގަވައިދީން، ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ، مجلسَ ން ދޭންވީ ވިސްނަވައިދެއްވުން، مجلس ގެ އަންގައިން މިސްރެސްއެއްދީނަވާ،

الامير حسن فريد ديدى އަށް مجلس ން شكرية އަދާކުރުމުގެ ވޯޓެއް މުޅި مجلس ން ފާސްވިއެވެ.

ދެން قانون اساسى ގެ ١٦ ވަނަ مادّة ގެމަތީން، "މިހާރު މިހިނގާ ހަނގުރާމަހުއްޓި، ދުނިޔޭގެ ކަންތައް ހަމަޖެހިއްޖެއުމަންދާންދެން، މި دولة ގެ އެއްގަހިކަންތައް، ހިންގުމުގެ صلح ވެރިވުމެއްގެމަތިން ހިންގުމުގެ اختيار" وزير الداخلية އަށް ދެއްވައިދިނުން، مجلس ން އަންގަވަމުން، ބަޑުރުންނާއި، وزير الاعظم ފޮނުއްވި ސިޓީއެއް ކިޔައިއެވެ.

މިއަދުވަރު، ކުރީ މިފަދަ اختيارا ވިއްދައިގެން، محكمة الداخلية ގެވެރި، محمد أمين ديدى، مجلس ން ފޮނުއްވި ސިޓީއެއް ކިޔައިއެވެ.

މިސިޓީގެ ނަކަލު

19 الحمد لله وحده

مالے محلديب

رعية ންގެ مجلس ގެ ممبر ންނަށް، ވެދުން سلام ދަންނަވަމުންނަރު، ހަނގުރާމަނިމި، ދުނިޔޭގެ ކަންތައް ހަމަޖެހިއްޖެއުމަންދާންދެން، ދެންނަ صلح ވެރިވުމެއްގެމަތިން މި دولة ގެ އެއްގަހި ކަންތައް ހިންގުމަށް قانون اساسى ގެ ١٦ ވަނަ مادّة ގެމަތިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޑުރުންނާއި، وزير الاعظم، وزير الداخلية އަށްދެއްވީ اختيارا ވިއްދައިގެންނައީއެވެ. ކަންތައްތައް ބޮޑުވުމުން، ތަނަވަސްކަމާއި އެކަމަށް، مشورة ކުރާނެ وقت އެއް ނުލިބުނީއެވެ، دولة ގެ ބޮޑެތިކަންތައް ކުރާއިރު، އެއީ قصد ކޮށްފައިވާ، ވިލަރެސް رعية ންގެ مجلس ގެއާއި، دولة ހިންގާ مجلس ގެ ރަޔާގެމަތިން ކަންތައް ގެންދިއުމަށެވެ. مشورة ކުރާނެ وقت އެއް ނުލިބޭތީވެ ބޮޑެތިކަންތައް، ކަމެއްދިޔަގޮތް ބަލަން، ދެން صلح ވެރިވުމުން އެކަމެއް ނިމުނު ކަމަށެވެ.

މިކަންވީތީ، ކަންތައް ގެންދިއުމަށް قصد ކޮށްފައިވާގޮތް، مجلس ގެ ممبر ންނަށް އަންގާން ދަންނަވަމެވެ، އެންގީއެވެ.

٩ ربيع الآخر ١٣٦١ هـ

خادمكم المطيع

(الامضاء) محمد أمين

محكمة الداخلية ގެވެރި –

20 شكرية!

وزير الدّاخلية ، الامير حسن فريد ديدى އަށް، شكرية އަދާކުރުމަށްޓަކައި، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ ކުޑަ
اعلان -

”وزير الدّاخلية، الامير حسن فريد ديدى ، އަދާކުރެއްވުމަށްޓަކައި، ދުވަސްތަކަކަށް ޚާއްޞަވެގެން
އެދިވަޑައިގެން، މިހާރު ޚާއްޞަ ބިޔަވަޑައިގެން، އުޅުއްވުނުވި، މިޚާއްޞަ އަރާއި، دولة ނަ، 10
އަހަރުވާން ދުވަސް، މިނަމަޒު خدمة އަދާކުރެއްވުމަކުން ގެއެވެ.

އަދި، މިޚާރުގެ ރަސްކަމުގައި ޢުނަށަވައިގެންވެސް، އެދިއެހިގަތެއްގެން، ޚާއްޞަ އަރާއި، دولة ނަ
ކުރައްވާ خدمة ގެކުރެއް ނުދެނެވުނުއެވެ.

މިވަތުވެރިއަ، 10 އަހަރުގެތެރޭގައި، ވަރަށްބޮޑު ކަންތައްތަކެއް ޚާއްޞަ އަރާއި، دولة ނަ
ކުރަމުންދިއުމެވެ. މިހެން ދިމާވި ކާމިޔާބުގައި ޚާއްޞަ سلامة ކުރެއްވުމަށް، އެއްގޮތެއް
މަސައްކަތްކުރައްވާ، ދިވެހި رعية ންގެ ވެރި، الامير عبدالمجيد رننبڈير كليغفان އާއި، الامير حسن فريد ديدى އާއެވެ.
ރަނގަޅު ދީނީ ވެރިކަމުން، މާލެވަރު ހިނގައިގެން مصر ގައި ހުންނަވާ ދުވަސްވެސް ތަނުން، ޚާއްޞަ އާއި
دولة ގެ އެއްގޮތް ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުމުގެ މަސައްކަތުގެ އެއްގޮތަށް ބަރުދަށް ކުރެއްވީ، الامير حسن
فريد ديدى އެވެ.

الامير حسن فريد ديدى އަދާކުރައްވާ، އަދި މިޚާރުގެ އަދާކުރައްވާ، خدمة ގެމައްޗަށް سرّا އި
ތެދުވެގެ شكرية ދެންނެވުމީ، ކާމިޔާބުވެއްޖެ ގޮތަށް ނިންމަވަން واجب ކަމެވެ.

١٠ ربيع الآخر ١٣٦١ ھ

(الامضاء)

محمد أمين

محكمة الدّاخلية ގެ ވެރި“

21 ހަނގުރާމައިގެ ނުރައްކާތެރިކަމާއިގުޅޭ އެންގުމެއްގެން -

١٣٦١ ھ ވަނަ އަހަރު، صفر ١ ދުވަހު، ހަވީރު 4.30 ޖެހިއިރު، ހަވީރު އަވަހަށް އަރައްވާށެވެ،
ދަތުރުކުރާތަކެއް އެކަށް، محكمة الدّاخلية ގެ ފަރާތުން ކަނޑައެޅި ކުރިމަތިލާތީ،

12

”ދުނިޔޭގެހުރިހާތާކަށް، ހަނގުރާމައިގެނުރައްކަލުތެރިކަންފެތުރިއްޖެއެވެ. ރާއްޖެއަށްވެސް، މިނުރައްކަލުތެރިކަން ނުފެނިދާނޭކަމަށް ބަލައިގެންތިބޭން [illegible].

ހަނގުރާމައިގެ ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެއްޖެނަމަ، މީސްމީހުންނަށް އެކަން އެންގުމަށް ވީހާވަރަކަށް [illegible].

[illegible] [illegible]، [illegible]، جيران [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]، އެކަން މީސްމީހުންނަށް އެންގުމަށް، [illegible] [illegible].

އަދި އަންގަމެވެ. އިހަށްވެސް އަންގާފައިވާ ފަދައިން މަތިންދާބޯޓެއް، މަނަވަރެއް، [illegible] އަންނަނަމަ، [illegible]، މަގުމަތީގައި، އަތިރިމަތީގައި، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އަންނަނަމަ، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެއްގޮތަކަށްވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

١ صفر ١٣٦١ ه

(الامضاء)

محمد أمين

محكمة الدّاخلية ގެ ވެރި“

22

[illegible]، [illegible]. [illegible]، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ، [illegible]، [illegible] نصيحة [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، 3 [illegible] [illegible]، [illegible].

23

[illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible]،

މަގުމައްޗަށްނުކުތުމުގެ، މިސްކިތްތަކުން ހަމަޖައްސަވައި، މިހުންގެ حال ބަލައިހުރުމަށް، ކޮއްމެއަތޮޅަކަށް 25 ކުދިން ހޮވިފުޅުވިއެވެ. މިކުދިންނަކަށް ކަންކަމުގެ ބަރާބަރު މިކުދިން އެއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިޔާއަށް އެއްކޮށް ރިޕޯޓު، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ އިސްވެރިޔާއަށްވެއެވެ.

24 وزير الدّاخلية، الامير حسن فريد ديدي، ކަބައަން ވަޑައިގަތުން

ޙާއްޖީއަށް، ހަނޑޫއަރުން މަގުމާކާއިރުގެ، ބިޔަބޮޑުކާއިރު، ކާބޯތަކެތީގެ ބަރަބަރު ހިލާނުގެ އެއްކޮޅުގައި ނުލިބިފައިވާތީ ام ނިޔަމަކަމުން، ޙާއްޖީއިން މަސައްކަތްތައް ނިޔަމަކާއިރު ބިޔަބޮޑުކާއިރު، އައްޑޫގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުމާއި، މިކަންކަން ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށް ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސެވުން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދެވި، الامير حسن فريد ديدي ކޮށްދެއްވި ޚިދުމަތަށް قصد ކުރައްވައި، ١٣٦١ ھ ވަނައަހަރު ربيع الآخر ٢١ ދުވަހުއެވެ. މިގޮތަށް، دولة ހިންގާ مجلس ގައި ހާއްސަކޮށް މަޝްވަރާކޮށް، މިކަން محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ، رعية ންގެ مجلس ަށް އަރުވާ، ربيع الآخر ٢٢ ދުވަހުއެވެ.

25 حسن فريد ديدي އަށް ދެއްވި اختيار

”މިގޮތަށް މިދިޔަ ހަފްތާގައި ދެއްވިފައިވާ ނަސޭހަތްތަކާއި، އަދި އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި މި دولة ަށް ކުރިމަތިވިކަމާ، ކަމަށްވުރެ އެއްވެސް ކަމަކާއި ބެހޭގޮތުން، ހަމަޖައްސަވާން ފުރިހަމަ އެއްގޮތަކަށް ކަމެއް، ފުރިހަމަ އެއްގޮތަކަށް صلح ވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ހިންގަވާން. ހަމަޖައްސަވާ ދުވަސް ފުރިހަމަ اختيار ،“ ١٣٦١ ھ ވަނައަހަރު ربيع الآخر ٢٣ ދުވަހު ރަސްމީކޮށް وزير الاعظم ، تصديق ކުރައްވާ ވަޒީރުކަމުން، الامير حسن فريد ديدي އަށް ދެއްވި. ފުރިހަމަ ކަމުގެ ވާޖިބުތަކާއި

ربيع الآخر މަހު ٢٣ ދުވަހު، دولة ހިންގާ مجلس ގެ ممبر ކުރައްވައި، الامير حسن فريد ديدي ، ”ވަޒީރު“ ގައި، ބައިވެރިވެ ވަޑައިގަތުން، ވަރަށް މުހިއްމު ރޭވުންތަކެއް ކުރެއްވި، ކަންތައް ހިނގަމުންދާގޮތް ފުރިހަމަ ވަޑައިގަންނަވާ ހާއްސަ ވިސްނުންތަކެއް ކުރައްވައިފިއެވެ.

26 حسن فريد ديدي ފުރަތަމަ ވަޒީރުކަން

ކޮއްމެކަމެއްގެ މަތިން، ކަމުގެ ވަޒީރުލްއަޢުޒަމުކަމުން، ސަރުކާރުގެ برگ عطية الرحمن ނަމުކޮށްދެއްވައި، الامير حسن فريد ديدي ، ވަޒީރުން ފުރަތަމަ ވަޒީރުގެ، ربيع الآخر މަހު ٢٧ ދުވަހު، (١٤ مئ ١٩٤٢) ހެނދުނު 9

ޖެހިއިރުއެވެ. ދަތުރަށްއަރާވަޑައިގަތީ، ދޯނިފުޅުގައެވެ. އެދުހު ހެދުނު، 7 ޖެހިއިރު الامير محمد فريد ديدي އާއި، الامير علي ކުޑަރަންނަބަނޑޭރިކިލެގެފާނާއި، محمد أمين ديدي އާއި، ابراهيم علي ديدي އާއި، احمد كامل ديدي އާއި، [illegible]، حسن فريد ديدي އާއި سلام [illegible]. حسن فريد ديدي ގެ އަރިހުގައި، [illegible] ވަޑައިގަތީ، [illegible]، محمد أمين ديدي އާއި، ملم [illegible]. [illegible] ވަޑައިގަތީ، محمد أمين ديدي އާއި، ابراهيم علي ديدي އާއިއެވެ.

ފުރާވަޑައިގަތުމުގެ ކުރީދުވަހު، ސަރުކާރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] حسن فريد ديدي އާއި سلام [illegible].

[illegible]، حسن فريد ديدي ގެ އަރިހުގައި، ސިލޯނަށް ސިފައިންގެންނަވަން [illegible]، ސިފައިންގެ 14 މީހުންނާއި މިމީހުންގެ ވެރިއަކަށް ابراهيم حبيب އާއި [illegible].

27 حسن فريد ديدي [illegible]ވަޑައިގަތުން

جمادي الآخر މަހު ٣٠ ދުވަހު، (جولائي ١٥) الامير حسن فريد ديدي އާއި، [illegible] ދިވެހި دولة ގެ [illegible]، حسين حلمي ديدي [illegible]، “ރައީސް” [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].

رجب މަހު އެއްދުވަހު، “މުލީއާގޭ”ގައި دولة ހިންގާ مجلس ގެ ممبر ނުންނާއި، الامير حسن فريد ديدي ބައްދަލުވަޑައިގެން، ކަމާގައި ކަންތައްހިނގާދިޔަގޮތުގެވާހަކަ ވަރަށްސާފުކޮށް بيان ކޮށްދެއްވިއެވެ. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، ސިޔާސަތު [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] وعد [illegible] ވާހަކަ ވިދާޅުވިއެވެ.

رجب މަހު ٣ ދުވަހު، رعية ންގެ مجلس ގައި، ކަމާގައި ކަންތައްހިނގާދިޔަގޮތުގެވާހަކަ الامير حسن فريد ديدي ވާހަކަފުޅުދެއްކެވިއެވެ.

رجب މަހު ٤ ދުވަހު، [illegible]، الامير حسن فريد ديدي އާއި، حسين حلمي ديدي އާއި ދެބައިދުރުވުން، [illegible] ވަޑައިގަތުމަށް [illegible].

28 ފައިސާގެ ކޮމިޝަން

މިފަހަރު، الامير حسن فريد ديدي [illegible]، “ދިވެހި دولة ގެ [illegible]، ކަމާގައިހިނގާ

ގައިސާގާއިބާރު އެއްމެހައިކަންތައް ބެލެހެއްޓުމަށް، ދިވެހި دولة ގެ ހަރިސާގެ ކޮމިޝަނަރުކަމާއި حوال ވެވަޑައިގަންނަވައިގެންނެވެ. މިކަން حوال ކުރެއްވީ، ٣ رجب މަހު ١٣٦١ ھ މިދުވަހު ދެއްވި ގަތްތޯގަދުކުންނެވެ.

29 ގަސްއިނދުނާކުރުން -

ގަސްއިނދުނުގެ ކަންތައްތާކަން، رعية ނަށަން نصيحة ދިނުމަށް، ބައްޓަމުގެ އުފެދޭއަތޮޅު އަތޮޅަން، حسين عفيف ديدى އާއި، ފަރު سيدى ގެސިޔާއި، ދެކުނުގެ އަތޮޅުއަތޮޅަން ملم މަނިކުފުޅުގެ محمد ديدى އާއި، ކުޑަވަހި على ديدى އާއި، ٢١ شعبان މިދުވަހު ވަނީވެވެ. މިބައިމީހުންނިދައިގު، ބައްޓަމުގެ ބޮޑުހުރި ހަޑުބާއި، އާއްޔާއިން ކާބޮޑަކުގެ ގިސާބު މިކަމަށް ވަނީވަކާއި، އިހާއި ގަނޑުގައިހިހަޑުބާއި ކާބޮޑަކުގެ، އެއްގަނޑުދިބާގަތްގޮއްގެމީހުން ހަމަޖެއްސުމަށް، އިންނީއެވެ.

30 މާލޭގައި ގަސްއިނދުން އައުކުރުން -

٢٦ شعبان މިހާ، ހަމަޖެހުމަށްދީގައިމީ، ކާރިއަށްމިބިމުންނާއި، ގަސްއިނދުނާން ފުރިހުންނަ ޖޮއެގެމިހުން، ހަމަޖެހުމަށް އަވަށްތެރިގައަށް އެއްކަން، محمد أمسين ديدى އާއި، ابراهيم على ديدى އާއި، ފެނޭގެ ابراهيم ديدى އާއި، ابراهيم حلمى ديدى އާއި، ميربحر ގެ محمد ديدى އާއި، الشيخ ابراهيم رشدى އާއި، ހަމަޖެހުމަށް އަވަށްތެރިގައަށްކަން މިހުނަރުގެ ދަލިކުގެމައްކަސާއި، ގަސްއިނދުނުގެމައްކަން، محمد أمسين ديدى އާއި، ابراهيم على ديدى އާއި، نصيحة ދިނީއެވެ. އަދި، ހަމަޖެހުމަށްތެރިގައި ގަސްއިނދުނާދިނުމަށް އެއަށްއެއްގެ އަވަށްތެރިއަކާއި އެހީވުމަށް، ބިރުގައި މި بيان ކުރާ ترتيب ގެ މަތިން، ހަމަޖެހުމަށްވެގެން އިސްކޮށް ތިބެން محمد أمسين ديدى އެންގިއެވެ.

١- ރައީސްވަރަން، الشيخ ابراهيم رشدى (ރައީސްވަރަން احمد كامل ديدى ހުރުން އިސްތިއުފާއެވެ.)
٢- މާހަނަނަން، ميربحر ގެ محمد ديدى
٣- ގޮޑަގަން، ابراهيم حلمى ديدى
٤- މައްކަނދޭގިއަން، ފެނޭގެ ابراهيم ديدى

محمدأمسين ديدى އާއި ابراهيم على ديدى އާއިވާހަކަދެއްކެވުމަށްފަހު، އެއަވަރަކަށް އިސްކުރުވުން ބޭއިފުޅަކުވެސް، އެއަވަރަކު ވާހަކަފުޅުދެއްކެވިއެވެ.

31 دعا ކުރި ދުވަސް -

ރާއްޖެއަށް ދިބެވުންދާ ދަތިކަން ފިއްލެވުންއެދި، މާތްކަލާނގެއަށް، خاصّ دعا އެއް ކުރެއްވުމަށް ކަޅޭއަގައި شعبان މަހު ٢٧ ދުވަހު، ހެދުނު 7 ޖެހިއިރު، عيد މިސްކިތްދޮރު އަތިރިމަތީގައި، މާތްކަލާނގެއަށް، ދެ رکعة ނަމާދުއަދާކޮށް، دعا ކޮށްދެއްވިއެވެ.

ނަމާދުކުރުމަށް، عيد މިސްކިތްދޮރު އަތިރިމަތީގައި، ގިނައަދަދަކައި ބޭއިފުޅުން ބައިވެރިވެއްޖެއެވެ. ނަމާދަށް، ރަދުންނާއި، وزير الاعظمއާއި، ދެންވެސް ކުރިއަށްދިޔަ ބޭއިފުޅުންނާއިކު، ގޮތުގެކަން ދާރާއްގާމިރުން ދިޔައީއެވެ.

امام ކަމުގައި، އިސްވެނަމާދުކުރެއްވީ، حسين صلاح الدّين ، ހަޖީއާރުމަނިކުފާނެވެ. ދެ رکعة ނަމާދުއަދާކުރެއްވުމަށްފަހު خاصّ دعا އެއްކިޔެވިއެވެ. އެދުވަހުގައި، ހަޖީއާރުމަނިކުފާނު، منبرށް އަރާވަޑައިގެން، ދިވެހިބަހުން ކިޔައިދިނާ، خطبة އެއްކިޔެވިއެވެ. ފަހު خطبة އަކަށް ވިދާޅުވީ، ވަރަށްކުރުކޮށް، ދިވެހިބަހުންނާއި، عرب ބަހުން ކިޔައިދިނާ خطبة އެކެވެ.

32 ރަސްގެފާނު ކާލޭ ދުވަސްފަރަހަން ރަމަޟާނުމަސް -

ދުވަސްފަރަހަން، ރަސްގެފާނު ކަނޑައެޅި ރަމަޟާންމަހު، އެކަން ހިނގާނެގޮތް، ٢٨ شعبان މިދުވަހުއެވެ. ކުރީ ފަހަރުމި ހަކަން ރަކާތް ބައިތިރިކަމަށް ރަމަޟާން ސޫފަތުގެ، އެޔައެގޮތުގެމީހުން، ސަރުކާރުން ތިބޭޔަދު، ހިސާބުތަކުން އަޅައެވެ. މިފަހަރު ހެދިޖެހިޔާ، ސަރުކާރުން ތަޖްރިބާވެރިންނަށް، ދިބޭރުފޮށި ހިސާބުގެ ދުރައްތަރުގެ ކަނޑައެޅިރަމަޟާން ކާރަމަޟާނުގެއެވެ. މީހުއަރަހު ނުފެނުވިންނަށް، ހިސާބު ރަމަޟާނުގެ އިރުކަށްތާރީޚު ރަމަޟާނުގެ ރަމަޟާނު ކުރިމަތިވާ ކަމަށެވެ. ސަރުކާރުން ރަޝީދު ދިރާސާކުރުމާ ހިސާބު ރަމަޟާނުއިރު، އިތުރުވާރަދު، ކަރުދާސްތަކާއި ސަރުކާރުގެ ފާރަވައިކަން ގަތުމަކާއި، މިޒަމާނު ގަނަހަރު، ހަދަގޮތާކަން ކާރާކުރެއްވުން ކަނޑައެޅިއެވެ.

33 ހަތަރުމީހުން އެއްކޮށްގެން نصيحة ދިނުން

شعبان މަހު ٢٩ ވީހުކުރުދުވަހު، ހަތަރުއަވަށުގެމީހުން، އެއަވަށެއްގެ މައިޒާންދޮރަން އެއްކޮށް، نصيحة ދީފީއެވެ.

نصيحة ދޭން ދިޔައިދުދިޔައީ، محمد أمين ديدي އާއި ابراهيم علي ديدي އާއި، ވެލާނާގޭ ابراهيم ديدي އާއި، ابراهيم علمي ديدي އާއި، ميربحرُގޭ محمد ديدي އާއި، الشيخ ابراهيم رشدي އާއިއެވެ.

އެއްމެފުރަތަމަ ތަރަން، محمد أمين ديدي އަންގަވައިގެން، ހުކުރުދުވަހު منبر ނަގާ خطبة އިއްވީއެވެ. މި خطبة ހެންވޭރުގައާ، ގަލޮޅުގައި ވިދާޅުވި، ބޮޑުފެންވަޅުގޭ سيدي އެވެ. މާފަންނުގައާއި، މައްޗަންގޮޅިގައި ވިދާޅުވި، محمد جميل ديدي އެވެ. خطبة ކިޔާނިމުމުންފަހު، މިރަށުގެ حال ހުރިގޮތް بيان ކޮށްދީ، ގަސްއިސްކަމުގެގޮތުން نصيحة ދިނުމުގެ މަސައްކަތް، محمد أمين ديدي ފަށައިދެއްވިއެވެ. ދެވަނައަށް، ހަމަމިގޮތުގެމަތިން ابراهيم علي ديدي އާއި، އެ ހަމަވަރަކަށް ގަސްއިސްކުރުމަށް އިސްކަންދެއްވި ބޭފުޅަކު ވަރަކަށް ފުޅުމަށްކަމުވީއެވެ.

މިކަންތައް ހެންވޭރުގާއި ގަލޮޅުގައިކުރީ ހުކުރުދުވަހުގެ ހުކުރުނެވެ. އަނެއްހުކުރުދުވަހުގައި ކުރީ ހަމަވީއެވެ.

މިއަންނަރު، މާފަންނުގައި ގަސްއިސްދުވަހުގެކަންތައް ވަރަށްހަރަލަވަނީ ހިނގަންފެށީއެވެ.

34 ހައްޖުގެކަންތައް ހަމަޖެއްސެވުން -

1942 ވަނައަހަރު سپتمبر އިން ١٢ ދުވަހު، ކޮޅުބުގައިހުންނަވާ، ރުޖުރުޖާނުބޭފުޅާ އަށްފޮނުއްވައިގެން، އެއިރުގެ، ހަދިޔާފޮނުއްވައިގެން ކަންތައް ހަމަޖެއްސެވުން.

١ ވައްކަންކުރުން ގިނަވީވަރުނާ، ކުރަންވާއެއްކަށްނި، ސިފަރުފެންފުރިގެން، ބޭރުރަށުގެ އަށްފައިހުރި ތިރިފޭއްސަދަރަންދަން ވަގަށްރަށްގާ އެވައްކަންކުރާމީހުން އަށްޖެހުމުގެން ފެންވައިގެން، ހަމައެހެންމެ، "އަންޖެހިޔަރުބާ" އަންހެނުންވެސް އަށްޖެހުމުގެން ފެންވައިފޭއިރު، ވިޔަފާރިގައިވެސް އެއްމެންވެސް އެރުންބޭފުން.

٢ ޖެހިގެންވެރިން ކުއްލިއަކަށްކައްވެހުން ނުކަންފާނުކަމުން ހުއްޖޭހަމަ، އެކަމުގެކަންދިނުން އެދި، حسين ރަށާއިގަން އެންގެވައިދު، އެކަންތިރި އަރުގެޖެހެއްޓުމުން.

٣ دولة ގެ ފަރާތުން މިޢާމަލާތަށް، ކަންތައްތަކާއިދިމާވާ ބަލަހައްޓަވަން، الشيخ حسين ރަސްގާ، އެޖަލާލީގެ

علي ديدي އާ، ސަރުދާރުކަލޭގެފާނާއެވެ. އެހެންމީހުންނީ ވެރިންނެއްނޫނެވެ. ހަމައެކަނި
ترجمان ންނެވެ. އެމީހުންނަމަވެސް ކޮންޓޭރުރިހަރިކަލެއް، ކޮންޓޭނީ دولة ގެ ފަރާތުންނެވެ.
އަމިއްލަގޮތުން ހަމައެކަކަށް އެއްކަހަލައެއްވެސްކޮންތަރެއް ނުހެދޭނެއެވެ.

٤ هدية އެއް ހަމައެކަކަށްވެސް ނުދިނުމާ، هدية އެއް ހަމައެކަކުއަތުންވެސް قبول ނުކުރައްވަމުން.

٥ ކޮށްދިނުމަކުންބޭނުންނުވާކަމެވެ. مثلا، ދޯންޏެއްބޭނުންނަމަވެސް އެކަން ހިމަނުވަން އެންގުމަކުން
ވަކިވެރިއެއްހުރުމުން. ނޫފިޔަން ބޭނުމެއްވީނަމަ، ބޭސް ސިފައިން، އާރު.އޭ.އެފް. ބޭނުމެއް
ޖެހިއްޖެނަމަ، ގާތެންދުން: ސިފައިންނަން ބޭނުމެއްޖެހިއްޖެނަމަ، ގަވުން އެއިގެ
ވަކިވެރިޔަކާގެ ހިތައިންއެގުން.

٦ އެމީހުން، ތިބޭނެތަނަން ވެރިންގެ އަމުރާޚިލާފުވެއްޖެ، ނުވަތަ އަމުރާއިޚިލާފުވެއްޖެނަމަ
ކަމާކާޚިލާފުވާދިވެހިން ދިޔަނުދިނުން. ދިވެހިންގެ ވެރިންގެ ފަރާތުން މިކަމާ އަމުރާޚިލާފުވެއްޖެމީހާ
ހިފެހެއްޓުމަށް ހިޖުރައްޖެނަމަ ވެރިކަމުގެ އަޑުއަހާކަން އެކަން ދިވެހިންގެ ވެރިންނަން އަންގައި،
އެއިގެ ދިވެހިންގެ ވެރިންނާ حوال ކުރަމުން. ހަމައެފަދައިން، ދިވެހިންއާ ދޭތެރޭން،
އެމީހުންގެމީހުން ނުދިނުމުން، ހިފެހެއްޓުމަށް އެކަން ބިދޭސީންގެ ވެރިންނަށް އެންގުން.
މިހެންވާ ކޮންމެކަމަކާއެކު އެކަށް ކަށްޓިމިހާކަން، އަދި ދިވެހިސިފައިން ކަމުގެ ޢިވާޒަން، ދިވެހިންގެ
ވެރިންގެ ފަރާތުން ބިދޭސީއިޚްތިޔާރުވާނަމަ، ކޯޓުން ޖެހުމުގެ ފަރާތުން އަރައިދިނުން.

٧ ހުކުރުދުވަހަށް އެއްވެސްމަސައްކަތަކު ނުލައްވުން. ކޮންމެހެން ނުކޮށްނުވާނެކަމެއް
ޖެހުންނަމަވެސް، އެގޮތަށް، ދުވަހާއިދުގެ ކަށްތަކުނުކުރުން، ޖިހާދުގެ ފަސްކަމަކުން
ކޮށްލެހުން ބޭނުމެއްޖެހިއްޖެ، އެކަމެއް ނުކުރިއްޔާ، ނުވަތަ ކުރިންދަތުރުކުރާފަރާތް، ޖިހާދަކުން،
ނުވަތަ މިހެންގޮތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ބޭނުމެއްދުވަސްކޮށް ޖެހިއްޖެނަމަ، ހަމަ ކޮށްލެހުމަށްވެސް،
އެކަމެއްކޮށްދިނުމަކު، އެދިހެކޮށް ކޮށްދިނުން.

٨ އެއްވެސްފަރާތެއްގެ ދިވެހިންނާ ނުކުރުމުން. ނުވަތަ ދިވެހިން ބިދޭސީންނާ ނުކުރުމުން.
އެއްގުޅުމެއްގެން، މަސް، ކަނޑު، ބިސްވެސްނުގަތުން.

٩ ކަމާކާނުވާ ދޯނިފަހަރު ތަންތަނަށް ދިޔުމަކަށް އަތުޅުވުން. ދޯންޏެއްބޭނުންވެއްޖެނަމަ
ކުރީގައި ބޭނުންވެރިން އެންގުމަށް ދޯނިދޫކުރުން. މިހެންވެސް ދޯނިދޫކުރީ އަމިއްލަ
ކަންތައްތަކަށްނެވެ. ޖެހިނަމަ ބޭނުންވާކަންތައްކުރެއެވެ.

١٠ ގަވަރުނަރުވެސް، ރަސްކަލާ ޤައުމުގެ ދިރިއުޅުން. މިކަމާއިގުޅޭ އެމީހުންބޭނި މިޔާރުކުރި އެއީ

އޯޑިގެން ގެންދިޔައިރުގައި އެއްކޮއްސެވެ. އެވްސީރައި އަވަހަކަން މިޚަބަރުފައިދިނީއެވެ. ދިނައް ނުގެނުވާނުއެވެ. އަދިގެ ހުއްބަތިގެ އެއްމާކުރިންމުރި ބޯބުން އެއްދުކޮއް ޚަބަރުވައިދިއީމުއެވެ.

١١ މިސްކިތާ قبرستانَ ށް ކަނޑާހިލައި، އެތަނާ މިހުންވަނަނިވުން. އެތަނާ ފުރަގަސްއަޅައި ވަކިކޮށްފައިހުރުން.

١٢ ދިވެއްސަކަން ވަރަށްބޮޑު حال އްޖޭހިއްޖޭނަމަ، ދިވެހިވެރިންގެ ފަރާތުން އެދިވިއްޖޭނަމަ، މެދުކަނޑާ ލުސްކިހިކިސްދިނުން.

١٣ ދިވެހިންގެވާހަކައިއް ލިޔުނަމަ، ނުވަތަ ބުނާނަމަ، "ނާބިވޯ" މި لفظ ނުލިޔުން އެއިގެ ބަދަލުގައި، "މާތްރަސްކަލާނގެ" މިހެންލިޔުން، ނުވަތަ ކިޔުން.

١٤ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ގުޅުގައިނަމަވެސް ކާރި ބަބުކާޑު، ކާޑު، އަލަ، މިކަރަލަ ކާއްވެސްއެއްކޮށްގައި އުފެންނަންޖެހުން. ގުޅުގައި ގޮސްކަމާއްދުގެހުއްދަ އޮތުމާއިލުދު ވަރަކަދްކައިގެން، އެހެއްދެއްވުން އުފެންނަކަން ނުފެންނެވެ. އެކަން އަދިގޭއްގޮތަށް قبول ކުރައްވާށެވެ.

35 رمضان މަހަށް ހަދުބިޔާގެ سلام ١٣٦١ ھ -

رمضان މަހު އެއްރެއަ، އިރުއޮއްސި 8 ޖެހިއިރު، ސިފައިންނާއި، ބޭރުބައިކަލުންނާއި عسكر މުސްކުޅިންނާއި، ކުދިންބައިކަލުންނާއި، ހަގުބައިކަލުންގެބަރަކާ، ގޭވަރުގެ ފަރަވެރިންގެދަރުރިގެ ކުރިމަތިގައި، ތިންސަފުން އަތުރިފައިތިބިއެވެ. ގަޑިން 8 ޖެހުމުން، ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ، އެދަރިކަލުނަށް ނުކުމެވަޑައިގަތުމުން، ތިންސަފުގައިތިބިމީހުން، އަތްއުފުލާ سلام ކުރިއެވެ. ދެން އެދުބައިފުޅުން سلام ބަލައިގަންނަވާފައި ވެދުވަޑައިގަތީއެވެ.

36 وعظ ބުނުން - رمضان ١٣٦١ ھ -

މިއަހަރު، ރަމަޟާނުގެ وعظ ބުނުންބޭކަލަކު، مدرسة السلنية ގައެވެ. وعظ ބުނުނައްޓާ، ފުރަތަމަ ތިންހުކުރު، ހަވީރު 5 ޖެހިއްސުރު ފެށިގެން ބައިވަންދުނެވެ. ތިންދުވަހުގެ، ރަދުން ވަޑައިގަތެވެ. ދެހުދުވަހު، وزير الاعظم ވަޑައިގަތެވެ. މިދުބައިފުޅުން ގޭދިކޯޅުގެ ދުފަރާތުގައި، دولة ހިންގާ

مجلس ގެ ممبرންގެ ގޮޑިބަހައްޓާފައިހުރީއެވެ. މިގޮޑިތަކުގެ ކުރިމަތީގައި، އެހެންމީހުން އިށީނދޭގޮޑި ބަހައްޓާފައިހުރީއެވެ. محكمة ގެ ވެރިންނަށާއި، وكيل ންނަށާއި، އަވަށްވެރިންނަށާއި، نائب ބާކަމުންނަށް ގޮޑިބަހައްޓާފައިހުރީ އަރިމަތީގައެވެ.

١ ފުރަތަމަދުވަހު، ވާހަކަދެއްކެވީ حسين صلاح الدّين ކަލޭގެފާނުން. “ކުރިމަތިވެފައިވާ ދަތިކަން” މައްޗަށެވެ.

٢ ދެވަނަދުވަހުވާހަކަދެއްކެވީ، ބޮޑުފެންވަރުގެ سيدى. “ރޯދައިގެ” މައްޗަށެވެ.

٣ ތިންވަނަދުވަހު ވާހަކަދެއްކެވީ، القاضي عبدالله فهمى ديدى “ނަމާދުގެ” މައްޗަށެވެ.

37 فطرزكاة ١٣٦١ هـ

ކާބޯތަކެއްޗާއިމެދު، ކުރިމަތިވެފައިވާ ދަތިކަމާހުރި، މިއަހަރު فطرزكاة واجب ނުވާނޭކަމުގައި، دولة ން شريعتا އި، قانون ގެ ދަށުން ތަފާތުތަކާމެދުހެއިން، ފުންނުރިދި، މިއަހަރު فطر ނުނެރުމަށް قصد ކުރެވިއެވެ. ކޮމިޓީއިން މިކަންތައް ފުރަތަމަބަލައި، މިކަމާމެދު މަޝްވަރާކުރުމަށް ދަންނަބޭކަލުންނާ مشورة ކުރެވުނު، އެބައިމީހުންގެ اغلبية ނުވެސް މިއަހަރު فطر واجب ނުވާނޭކަމުގައި، ފެނުމަށްތަރުގެއެވެ. ފަހު، މިކަން ކަޑައެޅުމަށްފަހު، މިހާރުއަމިއްލަ فطر ނުނެރުމާއި، اختيار ން، صدقات ގެ ގޮތުގައި ދިވިއްކޮއް قبول ކުރުމަށް، محكمة الشرعية ގެ ދަށުން، ދަންދަރުގެ نائب ންނަން އެނގިއެވެ. އަދި، މިއަހަރު فطر واجب ނުވާނޭކަމާއި، މިހާރު އަމިއްލަ اختيار ން زكاة ގެ ގޮތުގައި، ދިނުމަށްކޮށް، عيد ދުވަހު، محكمة الشرعية އިން ބަލައިގަންނާނޭކަން، ހަތަރުއަވަށަށް، محكمة الدّاخلية އިން اعلان ކުރިއެވެ.

دولة ގެ ދަށުން، صدقات ގެ ގޮތުގައި ބެހުމަށް محكمة الشرعية އަށް 7 ބަސްތާހަޑޫ ފޮނުވިއެވެ.

38 ހިބި - ١٣٦١ هـ

މިއަހަރު ހިއްކަކަން ކާއްބޭނަގައި، މައިޝަންދޮރުހަދައްއް، ނަހަދައެވެ. ކާއްބޭނާގެ ދުވަހާއި، ހަތަރުހިތިދުވަހު، ބޮޑުކާއްބޭގައާއި އާކާއްބޭގައި، އާދަވެގެން ކާއްބޭގައިނަގާދިދަ، ނަގާފޫބަހައްޓިއެވެ. ކާއްދުހިތިދުވަހަކާ، ރަދުން ހަފުރުހަތަރުގެބައިވިޔާ، ގެފުވަރުން ނުކުމެވެއިގެންނަވައިގެން، އެހިއްޓެއްގައި ވަޑައިގެންނަވާ ޖާދަލިއްގެ ކާއްރިއަން ވަޑައިގެން، ޖާދަލިކުރައްވިއެވެ. ވަޑައިގެންނެވީ ގުރުންކާގުރެއްވެ. އާދައިގެ އަރިއަހުރުގައިދުރަހި،

ގާބޭރުއްގެބަދަލުގައި، މާލޭގެ آدم މަނިކާއި، ސާއިދުބެއިކަލުކާއި، ކަލޭކޮޅުހިފާމީހާއި، ބެލޭކޮޅުހިފާމީހާއި، (މިމީހުން ބެލޭކޮޅެއް ކަލޭކޮޅެއް ނުވެސްނެތެވެ.) محكمة امن عامّ ގެ ފަރާތުން، ދުވާރުގެ ކޮއްމީހާއި، ގަސްތުރުގެ احمد ديدى އާއި، ހެދިބެއިކަލުންގެ ސަރުދާރު، ފަސްގަނޑުމަނިކާއެވެ.

ހުކުމްކުރީ ދިރިއުޅުއްވާ ވެރިކަމުގެ، އަހަރެމެންގެ ވަޒީފާތަކުން ނުނެރެވޭ ކަމަށެވެ. މާފަރުން ދިރިއުޅުއްވާ ވެރިކަމުގެ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާގޮތަށް ސިފައިން ދޫކުރާއިރު، ބަޔަކު ގޮސް އަތޮޅުތަކުގައި ހުރެވުނު އަހަރެމެންނަށް ދަރުބާރުގެ އަމުރެއް ލިބިގެން، ހުކުމްކުރީ ރާއްޖެއިން ނެރެވުމަށް ވެރިކަމާއިއެވެ.

39 ހިމިޔިއްވުން -

މިފަހަރު ހިމިޔާއަކަށް ދުރުގެ، އަވަހަށްނ 2 މީހުންނާއި މުދަލާއި، ވަރުކަން ދުރުމީހުންނާއި، މީހުންގެ ސަރުދާރުކަމާއެވެ. ދުން ބޭހިއްވިނީނެވެ. ފޮނުވި ހިއްވުމުގެ ބަދަލުގައި ހިއްމީ. دعا ފުރިކުރެވޭ. ހުކުމްކުރޭ ހިމުދަރު، ހިއްމީ، ދުވަލިމިސްކިތުގައެވެ. މާފަރުން ބޭހިމީ ދަރު، އިދުމިސްކިތުގައެވެ. ހުކުމް ކުރިމީދަރު، ގުދުމިސްކިތުގައެވެ. މާފަރުން ކުރިމީދަރު ޖާރުކުމިސްކިތުގައެވެ.

40 حسين عفيف ހައުން

٢١ شعبان ١٣٦١ هـ މިދުވަހު، ގަސްތުރުދާރުގެ ދުރު، رعية ނަހަރު نصيحة ދިނުމުގެ ދަރުމަން ކުރަމުގެ އުޅުނު، އަހުރެއްދުރުމަށް ޓަކައި حسين عفيف ديدى އާއި ދުގެދުމީގެ ސިފައިން ٢٨ رمضان ١٣٦١ هـ މިދުވަހު އަހުރެއްޖެއެވެ. އުދިމީހުންގެ ސަރުކާރު ދުއްމަނާއި ދަރުކަމަށް ކުރުކުރުމުގެ ހަރުކަތުގައި ރަޖާދު ކުރަމުދަރުގަޖާދު ކަލާއި، ބައެއް ކުރުކުރުގައި ކުދިމަލެ حال ކުރަމުގެ ވަޖާ ކަމަށް އަރުވިއެވެ. އެއްދާދިކަމުގެ ކަމަމުން ފުރިފައިވަށް މާޒީސްމަގެ ފޮނުކަނޑު ކުރުކުރެވެ. ރަޖާދުން އެހެން ކަމުކަމުގެ ކަރުމަދުކަމުން ފުރުވެއެވެ.

41 دولةތް ނިކުއްމަނޑުމިގެ އަދުވާތިމުން

١٣٦١ هـ رمضان ٢٩ މިދުވަހު، އަދުވާފާނުގެ ކޮށް އަނބިމީހުންނީ:-

ދޮށީ علي ކަލޭގެފާނުންގެ عيسى ފުޅު.

ކެޔޮޅު يحيى

ދެރިވެދުރުކާއި.

ހޮނދުގެ ދޮން علي

ކަށްޓާރުދުގެ محمد ތުޅުވޮ.

ކަލަ احمد

މާހައްޗާ   މިއެވެ.

މިމީސްމީހުން دولتاއި، رعيةއާއި، ދެމެދުގައި فتنةއުފެއްދުމަށް، މަސައްކަތްކޮށްފާކަން داخلية އަންގައި، އެކަން تحقيق ކުރެއްވުމަށް، امن عامّއާއި حوال ކުރެއްވިއެވެ.

ދެން محكمة امن عامّ ގެފަރާތުން، ވެރިޔާގެ ابراهيم ديدى އާއި، ޢަސްކަރިއްޔާއި ޖިއްބަވައި މިކަން تحقيق ކުރައްވައި، شريعة ކަންތައް ނިމުމުން މިކަން ބެލުމަށް، محكمة الشرعية އަށް އެރުވިއެވެ. އެ محكمة ގައި އާދަޔާގެ ގޮތުގައި شريعة ކޮށް ނިމުނުގޮތީ:-

١ ދުޅީ عيسى ތުޅުވޮއާއި، ކަށްޓާރުދުގެ محمد ތުޅުވޮއާއި، ދެމީހުން دولتاއި، رعيتاއި ދެމެދުގައި فتنةއުފެދި امن عامّ ނަ ގެއްލުންވާފަދަ ކަހަލަ ވާހަކަ ދެއްކިކަން ثابت ވެއްޖެއެވެ.

٢ މާހައްޗާ دولتاއި ވެރިންނަށް ހުތުރުބަސްކިޔާފައި، ވެރިންގެމައްޗަށް رعيةން، ހިތްބަރުވެ، فتنةއުފެދިދާނެފަދަ ވާހަކަ ދެއްކިކަން ثابت ވެއްޖެއެވެ.

٣ އަދި މާހައްޗާއާއި، ކެޔޮޅު يحيى އާއި، ދެރިވެދުރުކާއާއި، ހޮނދުގެ ދޮން علىއާއި، ކަލަ احمدއާއި، މިމީހުން، محكمة الدّاخلية ގެވެރި محمد أمسين ديدى ވަޑައިގަތުމުގައި ބަދަލުވާގޮތުން (يعني: ހޭގޭދަނޑުވަތު ބަޔޭރިގޭ ގޮތަށްކުރުވައިގެން ބޮޑުބަޔަކު ކުރިން އަރުވައިގެން ހަމައިލަ ގެނދިޔައިރާ) ވާހަކަދެއްކިކަން ثابت ވެއްޖެއެވެ. މިމީހުން ހުރިހައިކަމެއްކުރީ فتنة ވެރި ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވެގެންނެވެ. ދެންފަހު މިމީހުންގެ ކަންވެރިކަން ثابت ވިމަށުން.

١ ދުޅީ عيسى ތުޅުވޮ 10 އެތިފަހަރުން تعزير ކޮށް 7 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.

٢ މާހައްޗާ 10 އެތިފަހަރުން تعزير ކޮށް 7 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.

٣ ދެރިވެދުރުކާއި 10 އެތިފަހަރުން تعزير ކޮށް 5 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.

٤ ކަށްޓާރުދުގެ محمد ތުޅުވޮ 7 އެތިފަހަރުން تعزير ކޮށް 2 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.

٥ ބުރުގޭދޮން علي 10 ތެޅިފަހަރަކުން تعزير ކޮށް 3 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.
٦ ކަލަ احمد 10 ތެޅިފަހަރަކުން تعزير ކޮށް 3 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.
٧ ކެއޮޅު يحيى 7 ތެޅިފަހަރަކުން تعزير ކޮށް 3 އަހަރަށް އަރުވާލުމަށް.

ކުރިން މިނަންގަތް ބަޔަކުމީހުން ދެކޮޅަށް ވާހަކައިގެ ތެރޭގައި، محكمة الدّ اخلية ގެ ވަކީލް محمد أمين ديدى އާއި އަމިއްލަ ފާޅުގައި ބަހައްޓަވާފައިވާ ވާހަކަތަކުން، محكمة الشرعية ގެ قانون العقوبات ގެ ٥ ވަނަ مادّة ގެ 3 ވަނަ ފަންގިފިލާގެ ދަށުން، وزير الدّ اخلية ޙަސަން ފަރީދު ދީދީ، محمد أمين ديدى ގެ ބަދަލުގައި، (ހަމަޔަށްއަޅާ، وزير الاعظم) الامير علي ކިލެގެފާނު ހަމަޔަށްއަޅުއްވައި ކިލެގެފާނު އިސްލާހުކުރައްވައި، محكمة الشرعية އަށް ފޮނުއްވައި، ކިލެގެފާނު ފޮނުއްވި ވަޒީރުންގެ ތެރޭގައި އެއްގޮތަށް. އެގޮތުގެމަތިން ނިންމީއެވެ.
މިކަހަލަ ކަމެއް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހިނގި، އެމީހުން ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރީއެވެ.
٤ شوّال ١٣٦١ هـ

42 عيد سلام

عيد ދުވަހުގެ رسمى سلام ގެ ވަޒީފާތަކުގައި، މުޙައްމަދު ފަރީދު ދީދީގެ އަތްތެރިކަމުން ހިނގައެވެ. وقتية، عيد ދުވަހުގެ ދުވަސް، ނުވަތަ އެ ދުވަސް ބައިގަނޑު ވިޔަފާރި، دولة ހިންގާ مجلس ގެ ބޭފުޅުން ހަމަޔަށް وزيرالاعظم ނަށް سلام ކުރައްވާން ދުވަހެއްގައި ވެއެވެ. މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުންނަކީ

محمد أمين ديدى
ކިލެގެފާނު
ابراهيم علي ديدى
احمد كامل ديدى
ابراهيم حلمي ديدى

މިބައިމީހުންނެވެ. އިންތިޚާބު ކުރެއްވުމުގައި، އެންމެ ބޮޑަށް ވޯޓް ލިބުނީ، ابراهيم حلمي ديدى އެވެ، احمد كامل ديدى ދެން ކިލެގެފާނު، ދެން محمد أمين ديدى ، ދެން حسين صلاح الدّين (އާދަޔާހިލާފު ވަޒީރެއް ނެތް ކަމަށް ބުނެއެވެ) ދެން ابراهيم علي ديدى މިތަރުތީބުންނެވެ.
މިއަދު ހަމަ ކަމަށް ވާނަމަ، ފަހުމީހުން ދެން އެއްވެސް މީހަކު ތިބޭނެ ވެއްޓޭނެއެވެ. ހަމަޔަށްއަޅާ وزيرالاعظم ގެ އަތުގައިވާ އިސްތިއުފާ، ގެސްޓުގެ

احمد ديدى އާއި، ބޭބެ علي ديدى އާއި ދެމީހުންނެވެ.

43 عيدށް ވަޑައިގަތުން

މިއަހަރު عيد ދުވަހުދެކޮޅަށްދެވަޑައިގަތީ ހާގަނޑުބޮޑުހިމިދުވަހުވެސް ވަޑައިގަތުމަކުންނެވެ. އެބަރި އާކޯއްބޭސް ގާގަންދަރުން ގަޑިއާތުރުގެދުރުން عيد މިސްކިތުގެދާންއާސްނަމަވެންނެވެ. އަރިހުގައި ދިރާއި، ހިމިދުވަހުވެސް ދިރާއިމީހުންނެވެ. މިދުވަހު ގަޑިވަރުން ނިކަމެވަޑައިގަތީ ހަތްއެޖާ ބަރިގޭގައެވެ.

44 ވިލިގިލިދަޑާއި ހުޑުގޫގެދަޑު

ވިލިގިލިދަޑާއި ހުޑުގޫގެދަޑު އިހަންދޫގާގައިވަނީ ގާގަންނާއި ހުންވާހާއި ދެއަވަރުގެ މީހުންނެވެ. މިދުބައިމީހުން އެދުރުދަޑެ ގައި ބިންބިގާވަންކަނ ގޮވާންކަޑައި، ނިމުމަންކަހު މައްކަންގެޑީމީހުންނާއި ގަތޮޑުމީހުންނާއި ދުބައިމީހުންނަށްވެސް ދަޑުން ބައްއިދިނުމަށް ކުރިގެން ހުޑުގޫދަޑު ހުންވާހާއި ގަޖޮޑާއި ދެއަވަރުގެމީހުންނަށް ވިލިގިލިދަޑު ގާގަންނުމައްކަންގެޑީއާއި ދެއަވަރުގެމީހުންނަށް ބަހައިދިނީއެވެ. މިގޮތަށް ދަޑުބާހަންދިޔައީ، ގަސްއިންދުމުގެ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ ކޮމިޓީގެބޭފުޅުންނެވެ. އެއީ ١٧ رمضان ١٣٦١ ﻫ މިދުވަހުއެވެ.

45 ملم محمد ديدى ގެންދައުން

٢١ شعبان ١٣٦١ ﻫ މިދުވަހު ގަސްއިންދުމާއިދު رعية ންނަށްނަސޭހަތްދީފުދުމަން، ހާއްޖޭގެ ދެކުނުގެ އަތޮޅުއަތޮޅަށް دولة ގެ ރަސްމީގޮތުން ގޮސްވި ملم މަނިއްބުރުގެ محمد ديدى އާއި ކާއްޑަވަރު علي ديدى އާއި ދެކަލުން ١١ شوّال ١٣٦١ މިދުވަހުގާހަމަވެއްޖެއެވެ. މިދިޔުން ދަތުރުކުރަމުން ދިރާއިރު، ގޮސްވި ރިޕޯޓެއްކާއި މިދިޔުންއައިސް ދެއްކިވާހަކައިން ގޮސްނީ ހާއްޖޭގެއަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ ރަށްރަށްވެރު ތަދުމަޑެ ކަންބޮކާމަނެވެ.

ގަސްއިންދުމުގެ ގޮތުވާހަކަކަމުނެވެ. އެންމެދުރިކަންބޮކާމަތް ގޮސްނީ، އަރިއައްގޮތާއި ނިޔަންދުއަޑު ދެކުނުބޮރާއި، ދެކުނެވެ.

46 ހަކުރުވިއްކުން

11 شوّال 1361 މިދުވަހު رعيةންގެ مجلسން ފާސްވި، (نمبر ٥ ބިލް) قانون ގެ މަތީން އެންމެފުރަތަމަޔަށް دولة ން ވިއްކުމަން دولة ހިންގާ مجلس ން ކަޑައެޅުނީ ގޮބުރާދިހަކުރާއި އުއްސަކުރެވެ. އެހެންކަމުން މާލޭގައި ވިއްކާން ހުރި މިދެބާވަތުގެ ހަކުރު ބާޒާރުންނާއި، އެއްކަމުތެރެގެ ހޫބާސޫޒަދާއި ވިއްކާގޭގައިން ކަސްބަވަމަންގެންގެސް އެމެރައިން ބިރައްބެހިންނަން ވިއްކަންވީ ހަކުރުވިއްޔާ، ސަރުކާރުގިރާގައްވެ. ވަގެމިންނަން ވިއްކަންވިހަކުރު ގާގެގައި މުންނިބިހިސްބަމިން ކަންބަނޑުރުފުއެގައި ވިއްކުމަން ހަތުރުއަތުން އަވަރުރުތުރިގެއަން ދުންވިއެވެ. މިގޮތުގެމަތިން ހަކުރުވިއްކާކަމުގެ މަސައްކަތުރުކަމުން ކަންދަށްވަރަކާރު ކަސްބަވަމުން ހަތުރުވިން ފެންއޮވިއެވެ. ވިއްކާން ފެށި 12 شوّال 1361 ވީ ހުކުރުދުވަހު ހުރުން ހަމަޖެހިގައެވެ. 13 ވީ ހޮނިހިރުދުވަހުގެ 10 ގަޑިބަޖެއިރަށް ހަކުރުއަވަރުގައިވެ ވިއްކާނިމިއްޖެއެވެ.

47 ابراهيم حلمي ديدي

محكمة الدّ اخلية ގައި ابراهيم حلمي ديدي ހުންނެވި مقام ނަށް ވެލާނާގޭ ابراهيم ديدي ގެނައުން، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާއަށް ފުރިގެން އެގޮތުން ކަންކުރުމުން، ابراهيم حلمي ديدي އަށް އޮތް محكمة الصحّية ގެ وكيل ކަމުންވެސް ދުރުކުރުމަށް އޭނާ އެދިވަޑައިގެން استعفا ދެއްވިއެވެ. دولة ގެ ފަރާތުން ފަންދުރުން ދަންނަވާވެސް استعفا ރައްދުކުރެއްވުން قبول ނުކުރެއްވީމާ، دولةން ފުރުނި ابراهيم حلمي ديدي އަށް ހުރި ސަރުކާރުގެ އުނިހިން ކަންކަމުންވެސް ވަކިކުރެއްވުމަށްޓަކައި استعفا قبول ކުރެވުނެވެ. މިކަން މިގޮތަށް ހިނގައި، ابراهيم حلمي ديدي އަށް އޮތް محكمة الصحّية ގެ وكيل ކަމާ ހަރަސްވީ ترجمان ކަމާ دولة ހިންގާ مجلس ގެ ސެކްރެޓަރީކަން حوال ކުރެއްވުމުގެ ތަމްކާރު 10 ذي القعدة 1361 ھ މިދުވަހު ގެނެސް ނިމިއްޖެއެވެ.

48 ވެލާނާގޭ ابراهيم ديدي

25 شوّال 1361 ھ މިދުވަހު، ވެލާނާގޭ الفاضل ابراهيم ديدي އަށް محكمة الدّاخلية ގެ وكيل ކަން ދެއްވައި، 27 شوّال 1361 ھ މިދުވަހު، އޭނާގެ މަސައްކަތް محكمة الدّاخلية ގައި ފައްޓަވައިފިއެވެ. އަދި، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާކަމު ކަންތަކުގެތެރެއިން ބައެއް ކަންތައްތަކެއްވެސް ابراهيم ديدي އާއި حوال ކުރެވިފައިވިއެވެ.

49 ޚަޒާނާކޮމިޓީ

ޚަޒާނާކޮމިޓީގެ ސެކްރެޓަރީކަމުގައި، ހުންނެވި، ابراهیم علی دیدی އެކަމުން ވަކިކުރެއްވުމާއި ٩ ذی القعدة ١٣٦١ ه މިދުވަހު ސެކްރެޓަރީއަށްކަމުގައި حسین عفیف ލައްވައި، ابراهیم علی دیدی ގެ ބަދަލުގައި މިބަދަލުކުރައްވަމުގައި ފެނިފުޅު ابراهیم دیدی، ހަދުންނާއި وزیرالاعظم عین ކުރައްވައިފިއެވެ.

50 އަންހެނުންގެ ހެދުން

٢٥ ربیع الآخر ١٣٦١ ه (އަންގާރަ) މިދުވަހު رعیة ންގެ مجلس ންފާސްވި (ބިލު نمبر 3/61) ގައިވާގޮތުގެމަތީން ދިވެހިއަންހެނުންނަށް ހެއްދެވުމަށް ފުރާނަހުރުން دولة ންކަނޑައަޅައި ١٨ ذی القعدة ١٣٦١ ه ވީ ހުކުރުމިފާނޫ އަވަދުވެރިންގެ ކާމިޔާބީ، އެއްކަން ހެދުމުގެ قواعد ތައް ރަގަޅަން ކިޔުވައިދިނުމައި، ކަންމައްޗަށްތަކުގެ އަވަދުވެރިންގެ ގެއަން އެއިން ނަމޫނާހެދުމާއި (އަންހެނުންގެ ހެދުމުގެ قواعد) ގެ ކޮޕީއެއް ފޮނުވިއެވެ.

51 އަވަށްބަރަހްބާމިހުން

٢٠ ذی القعدة ١٣٦١ ه ވީ އާދިއްތަވިލާއި، ހަބުދުއަވަދުގެ އަވަދުވެރިގެއަން، ކާޒީގެ އަވަށްބަރަހްބާމިހުންނާއި، ހަގެރާމައިގެންބަރަހްކަފުރާކުރަމީވެއްޖެނަމަ އަވަދުމީހުންބަރަހްބާނުމިމި މިހުން އެއްކޮށް، ފެހެނާގެ ابراهیم دیدی ވަޒީރުގެން، އެމިހުންނުގެނޮވި قواعد ތަކް އަންގަވައި، ނަސޯހަތްދެއްވައި ހެއްދެވިއެވެ.

ވަޒީރުގެ وقت ގި، ހުންވާދަންނަހްޖެހިދާއެވެ. ގަޅާގަން އަންގަޖެބައިވިއިދު. މައްޗަންގޭތިއަން ނުވަހްޖެހިދު. މާޖަންނަން ނުވަގަޖެބައިވިއިދާއެވެ.

52 ފުރިބަކުރާންބަދަކުރު ފުދުން

٢٥ ذی القعدة ١٣٦١ ه ވާހަކަދުރަވަހުގެ ކުރިގައި، ކޮންމެވެސްދަރުވަރަކާ، ފުރިބަކުރާން ބަދުގަނޑުފުޅާނަކަން ٢١ ذی القعدة ١٣٦١ ه ، މިދުވަހު ހަމަދުއަވަނަން اعلان ކޮށްފައި، ٢٢ ذی القعدة ١٣٦١ ه ވީ އަންގާރަވިލާއާއި، ٢٣ ذی القعدة ١٣٦١ ه ވީ ބުދަދުވަހާއި، ބަދުގަނޑުފުޅާނެވެ. މިއްޔާއިންފުރަމަޖުފުޅާނޭ، އަވަންއަވަމިހުން ކަންބައްޗައްބިއްވޭގައި އަވަށްބަރަހްބާމިހުން

ކަންތައްކުރާގޮތާއިމެދު، ފުރުސަތުހުރިސް، އޭގެ އަސްލުދުވަހު، ހަމަޖެހިވަޑައިގެން ފޮނުވައި އަވަށުގެ ގޭގޭގައި ދިޔުމަށް އަވަށްޓެރިންނަށް އެންގިއެވެ.

53 ދުރާރިދޫބާގެކަސްޓިންދުން

އަވަށްބާރުގައި ކަސްޓިންދުންކުރި ދިނަބޮޑުކަމުގައި ކަސްޓިންދުގައި ނިޔުމަށްވަނުން، ދުރާރިދޫބާގައި ކަސްޓިންދުމަށް ފުރިގެން ٩ شوّال ١٣٦١ ھ މިދުވަހު ކަސްޓިންދާ ކޯޓުހުށިގެ މެންބަރުންނާއި ހަމަޖެހިއަވަށްޓެރިންގެ حاضر ގައި، ހަމަޖެހިއަވަށްޓެރިންނާއި ސަރުކާރުގެ ޝަރުޢީ ދޭންދަރަބިލްއެވެ. ހަމަޖެހިއަވަށްގެ މެންބަރުންގެ ވަރަށްއަވަށަށް މަސައްކަތުގެ ކުރެއްވުން، ކަޅުދޫގަޅާ، ދަފުއަޅުވާއިންދަރި، ކަރެއްގެ ކޮށްގެހުޅުގައި ނިކަމެއިޖީއެވެ. އަދި محكمة المالية ގެ މެމްބަރުންނާއި، محكمة التجارة ގެ މެމްބަރުންނާއި، މިދުބައިމެމްބަރުކުރާ މަޖިލިސް ބޭނުމަށްޓަކައެވެ. އެހެރިހަރިބަހައްޓާ މިގޮތުގައި، ކަސްޓިންދަރި، އެގޮތުގައި ކުރެވުން ބެލެހެއްޓެވުމާއި މަސައްކަތުކުރާނެކަން ނިކަމާފައެވެ.

54 މާފަންނުއަވަށްޓެރިން

މާފަންނު އަވަށްޓެރި، ބޮޑުނިކަގޭ محمد ديدى ގެ އަބިކަބުލެން، ކުޑަނާލި ހުސެން މަނިކުގެ عائشة ދީދީ ބަލިވެއިންނާއިމެދު، ވަރަށްހުތުރުގޮތަކަށް ހިގައިދިޔަކަމުން ވާހަކަދެކެވިގެން، އެކަންތަކާއިމެދު އިންސާފުހޯދުމަށްޓަކައި، ވަކިގޮތަކަށް ހަމަޖެހިނުދުން، އަވަށްޓެރިކަމުގެ މަސައްކަތުމުން ވަކިވެވަޑައިގެން ހުށަހަޅާން. - رمضان ١٣٦١ ھ މިދުވަހު آدم نصير މަނިކާއި، محمد جميل އާއި، ފޮނުވައިގެން އެނގުނެވެ.

ވަކިގޮތަކަށް ހަމަޖެހޭތޯން، އަވަށްޓެރިކަން ހިންގުމަށްޓަކައި، ކޯޓުހުށައިކަމެވެ. އެކޯޓުހުށިގެ ފަރާތަކަށް އަވަށްޓެރިއެއްގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރުން އަވަށްޓެރިއަކު حاضر ވާންޖެހޭތަނަކަށް حاضر ވާން އިސްކުރީ آدم نصير މަނިކުވެ.

މިކޯޓުހުސްކުރީގެއިބަކާފި ކުޑަދިލާރާގަތުވެ. އެކަމަކު މިގޮތުގައި ނުބައިވެފައިވާން ފެނިގެން - ١٣٦١ މިދުވަހުކަމިޔާބުމަނިކުފާނުގެއަށް نقل ކުރެއްވެ. އޭގެފަހުގައިއަވަށްޓެރިކަން ހިނގަމުންދިޔައީ ކަމިޔާބު މަނިކުފާނުގެއަށެވެ.

١٠ شوّال ١٣٦١ ھ މިދުވަހު محمد ديدى ގެ قضية، شرعية އިންސާފުގައި فيصلة ކުރެއްވުމުގައި محمد ديدى ހުންނަވި މަތިވެރި مقام ގައި ހުންނަވައިގެން ކުރެއްވުން އެކަށީގެންނުވާ ކުރެއްކަން ثابت ވެ محمد

ديدى ކުށްވެރިކަމަށް حكم ކޮށް، ހަތްދުވަހުން تعزير ވެ، ހުންނުވިކަމުން ދުރުކުރުމަށް ސިޔާކަޖެއަގައިހިފިއެވެ. މިހުންނެވެ. - ١٣٦١ މިދުވަހު محمد ديدى އަނބުރާ މާފަންނުއަވަށުވެރިކަމާއި، މާބަޒޭރިއާގެ قائمقام ކަންނަގައި رعيةންގެ مجلس ގެ ممبرކަމުން ދުރުކުރެއްވެ.

55 އަވަށުވެރިންގެ ކޮމިޓީ

އަވަށްއަވަށުގައިޖެހޭ ކުދިކުދިކަން، ހަމަޖެހުއްވުމުގައި އެއްގޮތްގެންދިއުމުގެ ބޭނުމުގައި، އެކަންކަމާއިމެދުގައި މަޝްވަރާކޮށް، ވަރަކަށްދެއްކުމަށްޓަކައި، ހަމަޖެހުއަވަށުގެވެރިންނާއި، محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާއާއި އެކުލެވިގެންވާ ކޮމިޓީއެއްވަނީ ތަންކާގެއްކުރިއްސުރުންވެސް ހުރިހެއެވެ.

١٢ شوّال ١٣٦١ ھ މިދުވަހު، އެކޮމިޓީ އަލުންއާކޮށް، ކޮމިޓީގެ قواعدހަދައި، އެ قواعدގެ މަތީން ކަން ހިނގަންފަށައިފިއެވެ.

އެ قواعدއަކީ:

١- މިކޮމިޓީބާއްވާނީ ކޮންމެމަހަކުމެ އާދަވެގެން رعيةންގެ مجلس އޮންނަ ދުވަހުގެ ކުރީރޭއެވެ. وقتޔަކީ، އިރުއޮއްސި އަށެއްޖެހީއްސުރުން، ނުވައެއްޖަހަންދެންނެވެ.

٢- މިކޮމިޓީގެ ممبرކަން، ކޮމިޓީއަށްނުދާތަނަ عذرއް ދެއްކުރެވިއްޖެނަމަ، ކޮމިޓީވުމުގެކުރީގައި سكرٹرى އަށް ލިޔެ އަންގަންވާނެއެވެ.

٣- سلام ބުނުއްވާފަދަ عذرޔޭ، رعيةންގެ مجلس އަށް سلام ބުނުއްވާފަދަ عذرވެ.

٤- سلام ނުބުނެ ގަޑީއަށްނުދިޔަ ممبرއަށް 60 ލާރިން جرمانه ވާނެއެވެ.

٥- މިކޮމިޓީވާނީ ކޮންމެދުވަހަކު އަވަށުވެރިގެއެއްގައެވެ.

٦- ކޮމިޓީގެ އެދުވަހެއްގެ رئيسޔަކީ ކޮމިޓީވާ އަވަށެއްގެ އަވަށުވެރިއެކެވެ.

٧- ކޮންމެ މެންބަރަކުވެސް ކޮމިޓީގެ އާދަވެގެންވާ جلسة ގެ އިތުރުން ކޮމިޓީގައި ދައްކަން ބޭނުންވާހަކައެއް އޮތަސް، އެމެންބަރަކު ސެކްރެޓަރީއަށް އެންގީމާ ސެކްރެޓަރީ ކޮމިޓީ އެއްކުރާނީއެވެ.

56 ވެދުން

މިއަހަރުވެދުމުގެކަންތައް އެހެންނާވެސް ތައްޔާރުކުރާކޮމިޓީގެން، ސިއްކަ

ޢަރާނުގެނައީ، ދުލިހާގެއަރުވެ. އެއީ ٢٠ شوّال ١٣٦١ ھ މިއަހަރުވީ ހޮނިހިރުދުވަހާއެވެ.
ހަވީރުވަރުގެ ٢١ ވީ އާދިއްތަދުވަހު، گنجادریادولت ން، ފުރުންހަމަވިއެވެ.

57 ހިންދުސްތާނަށް ކިޔަވަންފޮނުވުން

٢٢ شوّال ١٣٦١ ھ މިދުވަހު گنجادریادولت ން

١– ވާޒިރުގެ محمد دیدی

٢– فاروق حبيب دیدی

٣– محمد زکی

٤– احمد زکی

٥– ބޮޑުދަރަބާރުގެ عبدالرزّاق

٦– علی رضاء (میربحر محمد دیدی ގެ)

މި ހަތްދިން الامیر حسن فرید دیدی ގެ އަރިހަށްގޮސް، ހިންދުސްތާނީ ބޮޑުމަން، ކޮމާންޑަރާ ފުރައިލިއެވެ.
އަރިހަމަވިއްބެލުންގެ، علی نورالدّین ފެސްޓްކޮމާންޑަރެއްގެ ނުވިއެވެ. އެއީ حسین علمی دیدی އަރިހަށްގޮސް
ހުސްނަވެއްގެން، ސަރުކާރުގެ ގޮތުގައި، "ވައިރްލެސް ބެލިފޯރި" ދަސްކުރުމަށް ކިޔެވުމަށެވެ.
މިއަންގެނުމިދާއި، الحاج احمد نصیر މާލޭގެ ކަސްޓަމްސްއަކާ حوال ކުރެވެ. މިބައިމީހުންނާއި، އެކުގައި
ކޮއްތު ދޯނިބައްޔާ، ކޮއްކާމިހާރު ގެންދިޔައެވެ.

58 حسین عفیف

١١ شوّال ١٣٦١ ھ މިދުވަހު، ދަރުބާރުމަތީގެ حسین عفیف دیدی އާއި، ވާހަކަދައްކަވާފައިވާ
قائمقام ކަން حوال ކުރައްވައި، ހަވީރުގެ ١٤ ވީ އާދިއްތަދުވަހު، އަވަހުގެ ބޮޑުކިލަނުން
އަތިރިމާލުގަނޑުގެ އެއްކޮޅަށް ހިސްކަން ނިންމިއެވެ.

އަމިއްލަކަން ހިނގާގެއްލުމަކީ ހިތްވަރު ފިޔަވަތް ކަންތަކުގައެވެ. މިހެންވެ
ކަންތަކުގެއަށް ޕިރޮބޫލް ބައްޔެއް، ހިނގާ ގެއްލުން ގެންގޮސްފައި، ކަންތަކުގެއަށް އަމިއްލަކަން
ހިނގާ އޮފީސްކަމުގެ ހިނގާދިޔައެވެ.

59 ބަޖިރުދުގެ ބަދަލުގައިވީ صلوات

٢ ذوالحجة ١٣٦١ ހ ދިމަށްވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު، ހެދުން ހަވީރުއިރު، މުޅިމާލެއަށް، 40 މީހުން حاضرުވެ، ބަޖިރުދުގެ ބަދަލުގައި ކިޔާން ގަސްދުކުރައްވާ صلوات ކިޔުއްވިއެވެ.

އިމާމުވެ صلوات ކިޔުއްވީ ملم ކަލޭގެފާނެވެ.

އޭގެފަހުގައި ملم ގެ ދަރުސްދީ، ބޭނުންވާކަމަށް ބޭހަރާދުވަރު، ކިޔާ خطبة ވިދާޅުވެވުން مجلس ނިމުނީއެވެ.

އެ مجلس ގައި ބައިވެރިވީ އެންމެހަރި ސަރުކާރުގެ ބޮޑުވެރިން ހާޒިރުވެވޮޑިގެންނެވިއެވެ.

60 رعيّةންގެ ބޭއިސްތިބާރުކުރުވުން

٣ ذى القعدة ١٣٦١ ހ މިދުވަހު، دولةާ ދަސްވިއްކުމުގެ قانون رعيّةންގެ مجلس ން ފާސްވެއްޖެއެވެ.

އެ قانون ނީ:

"ބިލު نمبر ٧/٦١

دولةާ ދަސްވިއްކުމުގެ قانون

ހުރިހާ ކަމެއްގައި ދައުލަތުގެ ހަމަޖެހުމާއި އަމާންކަމާ ދެކޮޅަށް، دولة ގެ خاص امرއް ލިބިފައިވާ حال އެގައި ވެސް، ރައްޔިތުން رعيّةންގެ ދަސްވިއްކާނެކަމެއް، ރައްޔިތުން دولةާއެވެ." މިއެވެ.

މި قانون ގެމަތިން رعيّة ންގެއަތުން ދަސްވެންޖެއް ބިޔަރުވަރިނަނަން ވިއްކަދަން ގަސްދުކުރުމަކީ ބޭއިސްތިބާރުގައެވެ. އެބާވަތަކީ، "رعيّةންގެ ބޭއިސްތިބާރު" މިހެންނެވެ.

އަދި ހިންގުމުގެ ވެރިޔަކު ކަމުގައި حسن موسى ކަލޭގެފާނާއި ކާތިބު عمر منك އާއި ހުރިހުންނެވެ. އަދި ހިންގުމާބެހޭ محكمةައަކީ محكمة التجارةއެވެ.

މިޤާނޫނަކީ ކަނޑައެޅުމަށް ނިންމާފައި، ١ ذوالحجة ١٣٦١ ހ ދިމަށްވީ ބުރާސްފަތިދުވަހުގައި، رعيّةންގެ ބޭއިސްތިބާރު ހުށަހަޅައިފިއެވެ. މިއަދު ހުށަހެޅުމުގެ مجلس އޮތީ އިސްތިބާރުގެމަތީގައެވެ. އެ

مجلسަށް حاضرވީ دولة ހިންގާ مجلسގެ ممبرންނާއި محكمة محكمةގެ ވެރީންނާއި، އަވަށްއަވަށުގެ ވެރީންނާއި، ރަށުގެ ހަރުކުލައިގެ ބެއިކަލުންނާއި، ރަށްރަށުގެ ހަރުދަނާކަންހުރިމީހުންކުރެ އުމުރުވެ މާތާގެ އަހަރުމިބި މީހުންނެވެ. އަދި ފޮރާ جماعةގެ މުއްލާގާއި، ބިދޭސީ ވިޔާފާރިވެރިންކުރެ ކަންބޮޑުވާކަހަލަ މީހުންނެވެ. މި مجلس ގައި އެންމެފުރަތަމައަން، ދުންބަހައްޓަވައި މަދިންހަކޭލާފުން އިސްވެ، صلوات فاتحة ކިޔުއްވުމަށްފަހު، وزير التجارة ގެ معاون ތެދުވެވަޑައިގެން، ވާހަކަފުޅުދެއްކެވިއެވެ. އެވާހަކަފުޅުގައި އެކުލެވިގެންވަނީ، (ދިރިއުޅުމުގެ އުޅެނުޅުން ތަންތާގައި ވިޔާފާރިކުރުމުގެ ތާއީދުކުރެވޭގޮތައި ކައިރިއަށް މިތާގެ ވިޔާފާރިވެސްދޫކޮށްދޭކަމާއި، رعية ންގެ އިސްބަސްނުދުވާފު ސީމަޑުގެ، އެމަމުގެއިއްގެ ދެކަމަކަށް ބިދާކަމާއި، دولة ން މިކަން ހިފެއްޓުމަށް، وقت ގެ ގޮތުން ނުހިފެހެއްޓުނު ނުވެގެންކަމާއި،) މިނާސަބަތުގެ މައްޗަށެވެ.

ދެން محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ ތެދުވެވަޑައިގެން (دولة ން މިކަން ހިފެހެއްޓުމަށް، އެއްގޮތަކަށްވެސް ވިޔާފާރިއެއްކުރުމުގެ قصد ގައިނުހުންނަކަމާއި، މިކަންތަކަކީ ضرورة ގެގޮތުން ކަންތައްކުރެވުނު ނުކުރެވޭ ތަރުތީބު ނުތަކަށްކަމާއި، މިކަންތަކުގައި ބިދޭސީ ވިޔާފާރިވެރިންވެސް دولة ށް ވާގިވެރިވެ، އެކުވެރިކަން ބަހައްޓާނެކަމުގައި يقين ކުރާކަމާއި.) މިޙާލަތުގައި އެކުލެވިގެންވާ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއެވެ.

އޭގެފަހުން أحمد كامل ديدى ވަރަށްފުރިހަމަކޮށް ވަރަށްދިގުކޮށް ހަމަ އެހެރަމުން ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއެވެ. ދެން ابراهيم على ديدى ވެސް، ތެދުވެވަޑައިގެން ހަމަ އެހެރަމުން ވާހަކަފު ދެއްކެވިއެވެ. ދެން ބޮޑުކަމުގެއްޓި ތެދުވެ، ބިދޭސީވިޔާފާރިވެރިންގެ ފަރާތުން، ވާހަކަދެއްކިއެވެ. ދެން މާދުރޭ احمد ކަލޭގެފާނު ދެވެނި ވިޔާފާރިވެރިންގެ ފަރާތުން މިކަން މިހެންހިފެހެއްޓެވިކަމާއިމެދު، دولة ށް شكرية ދަންނަވާފައި އިނދެއެވެ.

ދެން محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ އަނެއްކާވެސް ތެދުވެވަޑައިގެން އެތަނުގައި އުޅުއްވާކަމުގައިވާ އެންމެންނަށާއި، حاضرވެލައްވާ އެންމެހައިމީހުންނަށް شكرية އަދާކުރައްވާފައި مجلس ނިންމެވިއެވެ.

އޭގެ އަނެއްދުވަހުން، 7 ޖުމާދަ، އިސްބަންދަރުގެ މަސައްކަތް ފަށައިފިއެވެ.

61 ޓީރަކްޓަ عيد ގެ سلام

މި عيد ގެ سلام ގެކާޑަށް، ކުރީ عيد ދުވަހާއި ހަމައަށް ޗާޕުކޮށް ހިފިއެވެ.

މިعيدގައި ކުރެވުނު ބަދަލަކީ ބޭރުގެ ފޮނުވުމާއި، ތަޚްތުމަނިކު ފާނާއިދީބޭފުޅުން އާރާސްކަން ފުދާވެ، ވަޒީރުންނަށެވެ. ވަޒީރުންނަކީ محمد امين ديدى، ابراهيم على ديدى، احمد كامل ديدى މިތިން ބޭފުޅުންނެވެ.

62 ބައިލާރިދުބައިކުޅުން

١٥ ذوالحجة ١٣٦١ ھ މިއަދުޖެހިގެން ހަވީރުކަމުގޮސްއަރާ މީހަކަށް ބޮޑުކާރިދުވާރަން، ފާސްކުރެވުނެވެ. އެކަމަކު މިއަހަރުގެ ބޮޑުއިދުގައި ހަވީރު ކާފުރުންތަކުރާ ބައިކުޅުމުގެ ކަމުން، މިއަދުން ފެށިގެން ދުވާރު ބޮޑުކާރިދުވާރަން، މިހަކަށް، ބައިލާރިކަން ހަމަޖެއްސެވުމުގެ އެންމެހައި އެންމެ ރިޔާސަތުން ހަމަޖެއްސެވުމުގެ ބާރުވެރިކަމާއި ހަވާލް حوال ކުރެއްވިއެވެ.

ކޮޅުހަމަޖެއްސުމަށް قصد ކުރެވޭތޯ، ހުރިހާބާރަށް ބޮޑުމީހުން ކޮޅުބަހައި ކަސްބަމަށް ދިޔައިމާ، ކޮޅުހަމަޖެއްސޭތޯއިތުރުވިއެވެ. އެއްޗިހިކޮޅުގެ ހަމަޖެއްސުމަށް، ކާރިކޮބައިކުރެވޭ 8 ކުން 11 އަށް ކޮޅު ހަމަޖެއްސޭ ގޮތައި މަސައްކަތް ބޭނުމިއެވެ.

އެތަނަށްދާނެއެއް:-

ހެލުބަދުން ފެނިގެން ޢެއްޓަރުގެ ކޮޅުހަމަޖެހުމުގައި އަށްޢަތުރެވެ.

63 އަސްކަރުންގެ ހެދުން

٢٨ ذوالحجة ١٣٦١ ھ މިދުވަހު ކަސްބަވުމުގައިވާ ހަތަރުއަވަރުގެ ފިރިހުންގެ ކާމިޔާބީގައި އަސްކަރުންނަށްގެން ހުރިދާކުރިއަށް 3 نمبر ރަނގަޅުގެ ހެދުން ދައްކާފައި އަސްކަރުންނަށްގެން ހުރިދާ ޒީންކަރުދުގެ قواعدބަޔާވިދާނެއެވެ. ހަމައެދުވަހުގެ ކޮންމެއަކަށްކަން ވެސް ހެދުން ހުށަހަޅަމުންދާއި އުޅާދާއި އަވަހުވެރިއާއިމެދު ގުޅޭވަރުކަ عين ކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތުގައިވުން ހެލުބަދުގައި ހެދުން ހުށަހަޅާކަށްފާޅުވެފައި ކަޅުއޮޅުވާ އެއްގަމުގެ آمنة حسين (ތުއްތުގޮނޑާ) އާއި، عائشة (ތުއްތުދައްތާ) އާއި މިދެބޭފުޅުންނެވެ.

މާފަންނުގައި ފާމުދޭރިގޭ آمنة زكي ދީދީއެވެ.

ގަލޮޅުގައި، ބޮޑު ފެންވަރުގޭ ދޮންދީދީއާއި فائزة އެވެ.

މައްޗަންގޮޅީގައި ބޮޑު ދަހަރާގޭ رقية (ބުއްބުދޮންގޮމާ) އާއި، فوزية އާއިއެވެ.

ހެދުން ފާސްކުރާމީހާއާއި އަވަށްވެރިޔާއާއި ގުޅުވާން.

ހެންވޭރުގައި محمد امين ދީދީއެވެ.

މާފަންނުގައި سيد سعيد ދެވެ.

ގަލޮޅުގައި ބޮޑުގޭ يوسف ފުޅެވެ.

މައްޗަންގޮޅީގައި، ބޮޑު ދަހަރާގޭ عبدالوهاب ބެވެ.

މިދުވަހު، ކާމިޔާބީއަން سيد سعيد އާއި، ބޮޑުގޭ يوسف ފުޅާއި، حاضر ކޮށް قواعد ތައް ރަނގަޅަށް ކިޔުވައިދެއްވީއެވެ. އޭގެ އަށްއަހަރުފަހުން، ހަމައަށްވެފައި ސަރުކާރުން ގެނެސް ކާނޫނުއަވަހަކަށް، "3 نمبر ހެދުމުގެ ނަމޫނާ" އާއި "އަންހެނުންގެ ހެދުމާއިމެދު އަވަށްވެރިޔާ ކަންތައްކުރާނުވާގޮތުގެ قواعد" ކޮޕީއާއި "ހެދުން ފާސްކުރާމީހާ ކަންތައްކުރާނުވާގޮތުގެ قواعد" ކޮޕީއާއި ދިރާގައި، މިއާއެކު އަވަށްވެރިޔާގެއަރިހު ނަމޫނާތައް ހެދުން ފާސްކުރާގެއަށް ގެންގޮސްދިނުމަށް އެންގީއެވެ.

64 ނަމާދުކުރުމުގެ މައްޗަށް ބާރުލުން

٣٠ ذوالحجة ١٣٦١ ھ މިއައްވި ބުރާސްފަތިދުވަހު ހަވީރު 4 ޖެހިއިރު، ސަރުކާރުގެ އިސްވެރިންނާއި محكمة ތަކުގައިހުރި، އިސްވެރިންނާއި، ސަރުކާރުގައި ކުރިއަންނިއްބެވި، ބޮޑުފުޅުންނާއި، ބޭކަލުން، مدرسة السنية އަށްއައިކުދިން، ނަމާދުކުރުމުގެމައްޗަށް نصيحة ދީ، އަރިން އައްކަނޑައި ގެންދަން ގަދައަމުރުކުރެވުނެވެ.

އެ مجلس ގައި، އިސްވެރިޔަކަށް، ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި، محكمة الدّاخلية ގެ ފަރާތުންނެވެ. އޭނާ ދެއްވައިދެއްވައިގެން، (މިއަދުނިމިދިޔަ އަހަރުކުރީގައި ކަންތައްތަކުގެ ބޭނުމަށްޓަކައެވެ.) ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެން އެއްކަލަކުގެ ސަވާބު ބޮޑުކަމުގެ ވާހަކަ، ނަމާދުކުރުމުގެމައްޗަށް، ހަދި نصيحة ތަކެއްކުރައްވައިދޭކަން خطبة އެއް، حسين صلاح الدّين ވިދާޅުވިއެވެ. އޭގެފަހުން، قاضى عبد الله فهمى ديدى ފުޅު، خطبة އެއް ވިދާޅުވިއެވެ.

ދެން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވީ، احمد كامل ديدى އެވެ. މިއީން ކޮންމެ، ބޭފުޅަކުމެ، ވާހަކަފުޅުދެއްކެވީ، 15 މިނިޓުވެއްހާއިރުއެވެ.

ދެން އަނެއްކާވެސް محكمة الدّاخلية ގެ ވެރިޔާ ތެދުވެވަޑައިގެން، މިއައުއަހަރުގައި، އާބާރުޖާގައި ނަގާދުކުރުމުގެ ކަންތައްތަކާއި ގަސްއިންދުމުގެ ކަންތައްކުރިއަރާނޭތޯ، މަސައްކަތްކުރުމުގެމައްޗަށް نصيحة ދެއްވުމުން مجلس ނިމުނީއެވެ.

މިދުވަހުމިތާގައިމީހުންބައިތިއްބައި، ހަމަޖެއްސެވުންދިނައި، محكمة الدّاخلية އިން 4 މީހުންނެވެ. ގޯބަހައްޓަވައި، ކުރާއަގައިގެން، ދާވަނީންނެވެ.

65 ވަރިބަކުރާން ބަރުގޮނޑުވުން

ބަރުގޮނޑުވުނީމައި ކަންބޮއްކުރާންވީގޮތް، ވަރިބަކުރުމަށްހަވާލާއި، މިމަހު 3 ވަރަކު ބަރުގޮނޑުވާނޭކަން ۱۲ ذوالحجة ۱۳٦۱ ﻫ މިދުވަހު ހަވީރުއަވަހަށްއަންގާފައި ۱٦ ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު ގެންދުރުންއަބުރާ ދޯއްޖަހަބައިގެވިއިރުއާއި، ބާވީސްވީބުދުވަހުގެ ނުގަވަޖެބައިވީއިރުއާއި 24 ވީ ހުކުރުވީދުވަހު، 10 ޖެހިއިރުއާއި، ބަރުގޮނޑުވުނެވެ.

66 رعية ންގެ مولود

۱۳٦۳ ﻫ މިއަހަރު، ހަވީރުއަވަހަށް އެއްވެގެންކިޔާ رعية ގެ مولود ކިޔާދުވަހަކަށް ކަނޑައެޅީ، محرّم މަހު 14 ދުވަހެވެ.

އެހެންއަހަރުތަކަށްވުރެ ފައިސާނަގާފަރާތުން، އަވަށްތަކުން 150/- (ސަތޭކަ ފަންސާސް) ރުފިޔާ، ޖުމްލަ 600/- (ހަސަތޭކަ) ރުފިޔާނަގައިގެން، މި محكمة އަށްގެނައީ محرّم މަހު 11 ދުވަހެވެ. مولود ގެ ރުފިޔާއާއިމެދު، رعية ންގެ مجلس ނެ ހޮސްވީ، مولود ކިޔާމީހުންގެ ސަރުކާރާ خرد ކުރައި، ދެންހުރި ރުފިޔާއަކުން، ވަކިވަރެއްބެހިގޭގައި فقير ންނަށްބަހާލައި، ދެންހުރި ރުފިޔާއަކަށް ކާބޯތަކެތީގެ ތަކެތިގެން، ރައްޔިތުރިން އެއްގޮތަކަށްދިނުމަށް حال ބޮޑު ރަށްރަށަށް ބަހާލެވުނެވެ.

މިކަން މިހަމަގެންކުރައްވަން ميربحر ގެ محمد ديدى ، ކުޑަދިރިހަރާގެ ابراهيم ديدى ، ملم ކަލޭފާނުން، މިނިސްޓަރުން އެކުލެވިގެންވާ ކޮމިޓީއަކާއި حوال ވިއެވެ.

މިކޮމިޓީއިން ކަޑައެޅި ފަދައިން ހަތަރުއަވަށުން ނެގި 600/- (ހަސަތޭކަ) ރުފިޔާގެ ތެރެއިން، އަވަށުގެ فقير އަންހެނުންނަށް ބެހުމަށް އަދަދަކަށް ފަސްރުފިޔާމަގުން 20 (ވިހި) ރުފިޔާ ފޮނުވައި، ހަތަރުއަވަށުން فقيرންގެ 70 فقيرންނަށް ބަޑޭރިގޭގައި ބެހުމަށް 35 ރުފިޔާ ފޮނުވާފައި، مولودގެ [illegible] خردށް 30 ރުފިޔާ ماليةއަށް ފޮނުވާފައި، ދެންއޮތް 515 ރުފިޔާ ކޮމިޓީއާއި حوال ކޮށް ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ބަޑޭރިގެއިން [illegible] ރާއްޖެތެރެއަށް ފޮނުވީއެވެ.

مولودގެ ކަންތައް ކުރީއަހަރާއި އެއްފަދައިން ހިގިއެވެ. مولود ކިޔާމީހުންގެ ބޭބުން ހުންނެވި 15 ބޭފުޅުންނާއި، مولودގެ ބައިމީހުންނާއި، مولود ހަރުގެ [illegible] [illegible]، ހަތަރުއަވަށު ސަރުދާރުންނާއި، ممبرންނާއި، މިއެންމެނަށް ހެދުން [illegible] [illegible] [illegible].

مولود ކިޔާމީހުންނާއި، ممبرންނާއި، ބޭފުޅުން [illegible].

[illegible]، ހަތަރުއަވަށު ސަރުދާރުންނާއި [illegible] [illegible].

مولود ން [illegible] ފަށައިގަތީ 7½ ގައެވެ. مولود [illegible] [illegible] [illegible]. خطبة ވިދާޅުވީ احمد كامل ديدي އެވެ.

مولود ދެބައިކޮށްފައި [illegible]، [illegible] ޖުލޫސްވަޑައިގެން [illegible] ވަޑައިގެންފިއެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] مولود [illegible] [illegible].

مولود ކިޔާ އަވަދިވުމުން ނިމުނީއެވެ.

67 [illegible]

މިއަހަރުގެ [illegible] ސަރުކާރުގެ [illegible] فتح الباري އިންނެވެ. [illegible] ވަޑައިގަތީ، ميربحرگے محمد ديدي އެވެ. ފެށުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible]، وزير الاعظم [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ملم [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، محمد امين ديدي [illegible]، [illegible] ترجمة [illegible] [illegible]،

ރަދުންނާއި، وزيرالاعظم ބޮޑުވެވަޑައިގެން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ހުރުމަތްގެނައި ތަކެތީގެތެރެއިން، ޗޯނިމަރި، ކާފޫރުމަރި، ކަރަންފޫ، ބުން، ސައިކަލް، މިހަސްކާވަޅުގެ ތަކެތިބައިސްކޯލް، ތިރީގައިނަންގެނެވިގެންވާ ބާރުގެނަނަން ފޮނުވީއެވެ.

١- ރަދުން

٢- وزيرالاعظم

٣- ދޮށިމޭނާކިލެގެފާނު.

٤- ކުޑަރަންނަބަޑޭރިކިލެގެފާނު.

٥- محمد امسين ديدي

٦- ފާމުލަދޭރިކިލެގެފާނު.

٧- ابراهيم علي ދީދީ.

ދިއްމާބެހޭސަރުކާރު، މުޅިއާގެއި ބެހެއްޓިވިއެވެ.

68 ملم މަނިއްޕުޅުގެ محمد ديدي އާއި محمد جميل ديدي

١٦ صفر ١٣٦٢ ހ މިދުވަހު، މަލިކުމަނިއްޕުޅުގެ محمد ديدي އާއި محمد جميل ديدي އާ ރާއްޖެބޭރަށް ފޮނުވިއާ، މިކަދުންމަތިކަންމާގެއިންކުރިއެވެ. އެމީހުން ފޮނުވީ ކާޑުގެކަނޑަށް ހަމަޖެއްސުމަށާއި، ރަސްރަސްކަމާއި مجلس ކޯރު ފެރިންނާއި، رعية ނުގެ مشورة ހެދުމާއި، އެމީހުންގެ شكوى ބުއްދަހުމާއި، ދެންނަށް صلح ފެރިޔޮބުއްގެމަތިން ރަސްރަސް ހަމަޖެއްސުމަށެވެ.

69 ކުއްޖެވަށް علي ديدي - ދޮންމުދިރިސްކަލާގެފާނު

٥ ربيع الاوّل ١٣٦٢ ހ މިދުވަހު، ކުއްޖެވަށް علي ދީދީއާއި، ދޮންމުދިރިސްކަލާގެފާނާއި، މާލޭން އުޅުރަން ފޮނުވުނެވެ.

އެއީ ބިރުދުންމަތީގެ ލުތުނަފުރި ގަޑުބަދުގެއަސަރު އުޅުރަން ފިލުވައި، މީހުނަން ނަސޭހަތްދިނުމަށެވެ.

އަދި ފާދިއްޕޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިކަމުގެ ވަޒީފާއާ، ނައިބުކަމު خطيب ދޮންކޮއްކޮއަށް ދިނުމަށާއި، ތިލަދުންމަތީގެ އަތޮޅުވެރިކަމުގެ ވަޒީފާއާ ކުޑަ احمد ކަލޭގެފާނަށްދި، އެރުވީފަހުން އަތޮޅުތެރެއްކަމަށެވެ.

70 ربيع الاوّل މަހުގެ ١٢ ދުވަހު، دولة ންކިޔާ مولود

١٣٦٢ ھ މިއަހަރުވެސް މި مولود ކީ "މުލީއާގޭ" ގައެވެ. مولود ގެ އެންމެހައި ކަންތައް ތައްޔާރުކުރީ، ހަމަޖައްސަންއުޅުނީ، މުލީއާގޭގައިއުޅޭ މީހުންނެވެ. مولود ކިޔާކުދިން ފޮނުވާނީ وقت އެކަމުގައި محكمة المعارف ން އެންގީ 12 ދުވަހު 6.30 ވާއިރު ކަމަށެވެ.

ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވިފަސް ހަމައެއިރަށެވެ.

مولود ކިޔާތަނަށްކަމުގައިވީ މުލީއާގޭ ބޮޑުކޮޓަރިއެވެ. މި مولود ން ރަދުންނާއި وزير الاعظم ވަޑައިގަންނަވާކަމުން، ކޮޓަރީގެ އިރުމަތީކޮޅުގައި، ގޮދަޑިއަޅާފައި އޮތެވެ. މެދުކޮޓަރީގެއިރުމަތީ ބޮޑުކޮނާއަގައި، ރޭޑުކޮނާއަރަފައެވެ.

مولود ގެ ސައިބޮއްހާރުކުރީ دولة ގެ كاتب ގެކޮޓަރީގަޔާއި، އިރުމަތީފެންގޭގައެވެ. ސަރާއްކަރުނި، މަގުފަރާބާ، ނާސަކަބަތާރައެވެ.

ސައިފޮނުވުން ދޮންނުވީ 6½ ގައެވެ. ސައިގެކަންތަކުން އަވަދިވީ 6.50 ގައި، އެއްމެންބޭކަލުބަލަންވަދު، ترتيب ކޮށް އިނިންނެވެ. 6.55 ގައި، ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ވަޑައިގެން، ބޮޑުކޮޓަރީގެއިރުމަތީކޮޅުގައި، އަގާވަރިއަށްޗޮ ގޮދަޑިމަތީގައި އިށީނދެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. 7 ޖެހުމުން، قاضي مولود ފައްޓަވައިދިނެވެ. مولود ފުރި ބާނިކާރިއުމަސްފަރުގައެވެ. سلام ގެންބައިކިޔުމުގެ ކުރީގައި، قاضي خطبة އެއް ކިޔުއްވިއެވެ. ދެން مولود ދެބައިވުމުން، ގަދޮވެސްސަރުކާރު على ދީދީއާއި، ملم ابراهيم ދޮށިގާއި ދެމީހުން ހުވަދުދޫން ގަހައިދިއެވެ.

مولود ދެބައިވެނިމުނުމާއި، ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

مولود ކިޔާ އަވަދިވުމުން ނިމުނީއެވެ.

މި مولود ކީ، دولة ންކިޔާ مولود އެއްކަމުން دولة ގެ ފަރާތުން -/100 (ސަތޭކަ) ރުފިޔާ فقير ންނަށް ބެހުއްސެވިއެވެ. މިބެހުއްސެވީ 13 ދުވަހު 4 ޖަހައިރު ބަނޑާރުގޭގައެވެ. فقير ންގެ ބެލިކަބަސް

ބޮޑުއަވަރަކަށްދިނީ 60 އެވެ. ކުޑައަވަރަކަށް 40 ބިލާބެސްއެވެ.

71 ربيع الاوّل މަހުގެ ١٤ ދުވަހުކިޔާ مولود ١٣٦١ ھ

١٣٦٢ ھ

މި مولود ކީ، دولة އާއި رعية ބައިވެރިވެގެންކިޔާ مولود ކެވެ. مولود ގައި ބައިވެރިވުމަށް އެދޭ ކޮންމެމީހަކު އެންމެދިނަވެގެން 5/- ރުފިޔާވަރުންދީ، އެތަކެތި، އަވަށްއަވަށުގެވެރިޔާއަށް جمع ކޮށް محكمة އަށް ގެނައީ، ربيع الاوّل މަހު 11 ދުވަހުއެވެ.

އެކުލެވުނީ 515/80 (ފަސްސަތޭކަ ފަނަރަ) ރުފިޔާ (އަށްޑިހަލާރިއެވެ.) މި مولود ކީ ހަރުގޭގައެވެ. ހަރުގެތައްޔާރުކުރުމުގެ ހުރިހައިކަމެއް ހިނގީ رعيةންގެ مولودއާ އެއްފަދައިންނެވެ.

١٤ ދުވަހު 6½ ވާއިރަށް مولود ކިޔާކުދިންނާއި ބޭފުޅުންނަށް މުލިއާގެއަށް ދަތުރުކޮށް ވަޑައިގެންފިއެވެ. ބޭފުޅުންނާއި مولود ކިޔާކުދިންގެ ސައިމަޖިލިސް މުލިއާގޭގެބޮޑުކޮޓަރިގައެވެ. ބިރުމަތިލިބުނުން 6 ޖެހިއިރު، ދިގުފަންނާގައި ސަލާމިންނެވެ. ސަލާމްއަޅައިފުމުން، ބޮޑުބަސްކޮށްލާތީ ޖިރާޖެހިއެވެ. ސަލާމުގެ ކަންތަކަށް އަވަދިވެގެން مولود ކިޔާކުދިން ހިމާއަށްދެއްވިއެވެ. ބޭފުޅުން ވަގުތުހަމަވީ 6-50 ގައެވެ.

مولود ފެށީ 7 ޖެހިއިރުއެވެ. ތަރާނާކިޔުމަށްފަހު خطبة ކިޔުއްވުމުންނެވެ. مولود ކިޔާއަވަދިވުމުން، ނިމުނީއެވެ.

މި مولودކަށް، ރަދުންނާއި، وزير الاعظم އާއި ވަޒީރުން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. މި مولودން ދިޔުނުފައިސާގެ ތެރެއިން 14 ދުވަހު 4 ޖެހިއިރު ބޭބޭރިގަދައި 350/- (ތިންސަތޭކަފަންސާސް) ރުފިޔާބަހައިފިއެވެ. - فقير ންގެ ބިލާބެ ބޮޑުއަވަރަކަށް، 100 ދެވުނެވެ. ކުޑައަވަރަކަށް ދިނީ 75 ބިލާޖެއެވެ. ކޮންމެ فقير ކަށްދިނީ 1 ރުފިޔާއެވެ.

އަދި مولودން ދިޔުނުފައިސާގެތެރެއިން ކޮންމެއަވަރަކަށް 20/- ރުފިޔާ ފޮނުވުނެވެ. އެއީ فقير އަށްބެހުމަށްނުވާ ބައެވެ.

515/80 (ފަސްސަތޭކަ ފަނަރަރުފިޔާ) (އަށްޑިހަ) ލާރިގެތެރެއިން ދެންހުރި ފައިސާއެއް، މި محكمة ގައި ބެހެއްޓިފައިހުރިއެވެ.

72 وزيرالداخلية

1 ربيع الآخر 1362 ހ މިދުވަހުވީ رعيةންގެ مجلس ން [illegible] وزيرالاعظم ފޮނުއްވި ސިޓީފުޅެއްގައި، ލިޔުއްވާފައިވަނީ، މަތިވެރި دولةގެ وزيرالداخلية الامير حسن فريد ديدي دولةއަށް ޗުއްޓީއަކަށް އެދިވަޑައިގެން، ޗުއްޓީއެއްގައި ހުންނަވާއިރު، وزيرالداخلية ކަމުން ވަކިވެވަޑައިގަތުމަށް އެދިވަޑައިގެން ލިޔުއްވައިފިއެވެ. އެހެންވީމާ އެ އެދިވަޑައިގަތްގޮތުގެ މަތީން މަތިވެރި دولةގެ وزيرالداخلية ކަން އެހެން މީހަކަށް ދިނުމަށް [illegible] قصد ކޮށްފީމުއެވެ. އެއީ މިހާރު ކަންމިހުރިގޮތުގެމައްޗަށް ވިސްނާއިރު [illegible] ކަމުގައި ފެންނާނީއެވެ.

މަތިވެރި دولةގެ وزيرالداخلية ކަން ދިނުމަށް [illegible] ފެންނަނީ، الفاضل محمد امين ديدي އަށެވެ. މިއީ الامير حسن فريد ديدي ގެ [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ މިކަމާއިގުޅޭ رعيةންގެ مجلسގެ مشورة އެދެމުއެވެ.

[illegible]، 1 ربيع الآخر 1362 ހ މިދުވަހު الفاضل محمد امين ديدي އަށް މަތިވެރި دولةގެ وزيرالداخلية ކަން ދެއްވައިފިއެވެ.

73 قانون اساسی އަށް مادّة އެއް އިތުރުކުރުން

2 ربيع الآخر 1362 ހ މިދުވަހު، قانون اساسیގެ 17 ވަނަ مادّةގައި [illegible]، خاصّ مجلس مدرسة السنية ގައިވީއެވެ. مجلس ފެށުނީ 8 ޖެހިއިރުއެވެ. ފުރަތަމަކަމަށް، قاضي عبد الله فهمي ديدي އިސްވެ صلوات ކިޔުއްވުމަށްފަހު، މިއަދުގެ مجلس ކުރުމުގެ ބޭނުން مجلس ން وزيرالداخلية އެންގީއެވެ. އޭގެފަހުންވަނީ، قانون اساسی އަށް مادّة އެއް އިތުރުކުރުމެވެ. އެޖެންޑާގައިވާގޮތުގެމަތީން، مجلس ގެ رئيس ކު انتخاب ކުރީއެވެ. مجلس ގެ رئيس ކަމުގައި انتخاب ވީ، الامير علي [illegible] ކިލެގެފާނެވެ. ދެން އެޖެންޑާގައިވާގޮތުގެމަތީން مجلس ން، سكرتري އަކު، انتخاب ކުރީއެވެ. سكرتري އަކަށް انتخاب ވީ [illegible] حسين عفيف [illegible].

މިކަންކަމަށްފަހު، އިތުރުކުރާންހުންނަ مادّة ގެމައްޗަށް ވާހަކަދެކެވުނެވެ. އެ مادّة އަކީ،

“ކޮންމެވެސް حال އެއްގައި، ރަދުން ރަސްކަން ހިންގެވުން، އަބައްދުވަރަކަށް ދޫކޮށްވަޑައިގެން ހުންނެވުމުން ބޭނުންފުޅުވެއް ވިއްޖެނަމަ، ނުވަތަ ކޮންމެވެސް حال އެއްގައި تخت ށް ރަސްކަލަކު އިސްކުރުން ލަސްވެއްޖެނަމަ، ރަސްކަން ހިންގާނީ، قانون اساسى ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ خاصّ مجلس ން انتخاب ކުރާ ކޮމިޓީއަކުންނެވެ.”

ދެން މަތީގައި بيان ކުރެވިއްޖެ مادّة އަކީ، قانون اساسى ގައި ނުހިމެނޭތީ مادّة ދެއްކަމަށް مجلس ގެ ގިނަ ممبر ންނަށް ފެނުނުމަށްފަހު، މި مادّة އިތުރުކުރުމަށް ފާސްވެ، مجلس ހުއްޓުނެވެ.

74 ރަދުންނާއި وزير الاعظم استعفا ދެއްވުން

٢ ربيع الآخر ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުހަވީރު، 4 ގަޑީގައި مدرسة السنية ގައި، قانون اساسى ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ مجلس ވިއެވެ.

قاضي عبد الله فهمي ديدي އިސްވެ صلوات ކިޔުއްވުމަށްފަހު، އެޖަލްސާގައި ވޯޓުގެމަތިން مجلس ށް رئيسَ ކަމަށް انتخاب ކުރެވުނީ وزير الدّاخلية އަށެވެ. ދެން مجلس ގެ رئيسَ ކަމުގައި ގިނަ ممبر ންގެ ވޯޓުން قاضي عبد الله فهمي ديدي انتخاب ވެއްޖެއެވެ. އަދި ދެން، އެޖަލްސާގައި ވޯޓުގެމަތިން سكرتري އަކަށް انتخاب ކުރީއެވެ. سكرتري އަކަށް انتخاب ވީ، النائب محمد نصير މަނިކުފާނެވެ. މިއަދުން، އެ مجلس ން ރަދުންނާއި وزير الاعظم، އެދުރުބޮޑުކުރުން ރާއްޖޭގެ އަމީރުލްމުޢުމިނީ ولي ޢަހްދު ރަސްކަލުގެ، وزير الاعظم ކަމުން ވަކިވެވަޑައިގެން استعفا ދެއްވައިފިކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސިޓީއެއް مجلس ށް އިއްވިއެވެ. ދެން مجلس ގައި މި مسئلة ގެމަތީގައި ވަރަށްދިގުކޮށް ވާހަކަދެކެވި، މިދެބޭފުޅުންގެ استعفا قبول ކުރެވިއެވެ.

އަދި ރާއްޖޭގެ އަމީރުލްމުޢުމިނީ ރަސްގަދަޔާއި ولي الامر ކަމުގައި، ރަސްކަމަށް އިސްކުރެއްވުމަށް ބޭނުންފުޅުކަން، އެ مقامَ ށް އަންނަން ދެން އެ مقام ރައްކާތެރިކުރެވޭނެ ކޮށްދެއްވުމަށް (قانون اساسى ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން) ކޮމިޓީއެއް انتخاب ކުރެވުނެވެ. އެކޮމިޓީއަކީ ١- الامير حسن نورالدّين، ٢- الامير محمد فريد ديدي، ٣- الامير علي ކަލޭގެފާނުގެ ބޭބެކަލޭގެފާނު، ٤- الفاضل ابراهيم علي ديدي އެވެ. މިއެވެ. ދެން އެކޮމިޓީގެ، ممبر ން އެ مجلس ގައި ހުވާކުރެއްވުމުން، مجلس ނިމުނީއެވެ.

75 قانون اساسی އިން مادّة އެއް ބަދަލުކުރުން

٤ ربيع الآخر ١٣٦٢ ه މިދުވަހު، 10 ޖެހިއިރު مدرسة السنية ގައި، قانون اساسی ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ނަންގެންނައިވާ خاصّ مجلس ވީއެވެ. قاضى އިސްސޯވެ صلوات ކިޔުމަށްފަހު مجلس ން رئيس ކު انتخاب ކުރީއެވެ. رئيس ކު ކަމުގައި انتخاب ވީ الفاضل احمد كامل ديدى އެވެ. ދެން سكرٹرى އެއްކަމުގައި اسمعيل كليغفان ތުއްތު انتخاب ކުރައްވަނު، وزير الدّاخلية، قانون اساسی ގެ ٥ ވަނަ مادّة بدل ކުރުން مجلس ން ހުށަހެޅީއެވެ. އެ مادّة އޮތުމަން ހުންނަގޮތީ މިދިޔަގައި ދިވެހިކަމަށް مجلس ން އަންގައިއެވެ. އެގޮތަކީ:-

”ރާއްޖޭގެ اهل ވެރިކަލުންގެ دين އާއި، ދިވެހިބަހާއި، دولة ގެ އަސްލުހަމައިކަށްތަކަށް صلح ގޮވާމީން، ހިންގުމުގެ ولى ކިބައިގައިވާ ހައިބަތުގެ، ކަރަފާރަތުހުންނަނީ. އެރަށުންގެ ޖާމިޢު ހެޔޮވެސް ކަހަލަ އިހުސާނީ ކަމެއް ނުކުރާނެ، ރައްކާތެރިކަމާ ޖާމިޢުކުރާނެވެ.

ރަސްކަމަށް ހުންނަންވީ صف ތައް:

(١) اسلام ންކުރު سنّة جماعة މީހަކުކަމުގައިވުން.

(٢) شريعة ގެ حدّ އެއްގައި ބެރިޔެވިފައިވާ މީހަކުކަމުގައިނުވުން.

(٣) ފިރިހެނަކުކަމުގައިވުން.

(٤) عمر ން އަށާރައަހަރުވުން.

(٥) ބުއްދިހަމައަށްހުރުން.

(٦) މިނިވަނަކުކަމުގައިވުން.

(٧) ހަށި حسّ سلامة ން ހުރުން.

(٨) ދިވެހިބަސްލިޔުން ކިޔާންދަންނަ މީހަކުކަމުގައިވުން.

(٩) ރަސްކަމުގެ ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިވެ رسمى عزّة ގެ ކަންތައް ހިނގާގޮތަކަށް مستلام حال އެގައިހުރި މީހަކުކަމުގައިވުން.

(١٠) ދިވެހިންނުގެ نسبا އި حسب ން އަހަރެއިބާރުވިސްންގެ ފުރައިން ވެގައި، ގިނަމީހުންނަށް، ދިންވެރި މީހަކުކަމުގައިވުން.“ މިއެވެ.

މި مادّة ގެ މައްޗަށް ވަރަކަށް ދެކޮޅުވި، ދުގި مجلس ން ގޮތް ހުށަހެޅި، وزير الداخلية ހުށަހެޅުއްވި އެ مادّة

އޮޅުނެވެ. ދެން قانون اساسی ގެ ٥ ވަނަ مادّة މިގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް ހުށަހެޅި، مجلس ހުއްޓުނީއެވެ.

76 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަސްކަމާއި ولى الامر ކަމުގައި، ފުރަތަމަފަހަރަށް انتخاب ކުރުން.

٦ ربيع الآخر ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުހެނދުނުއަށްޖަހާއިރު، ފުރަތަމަކަމުގައި قانون اساسی ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ مجلس ޖެހިއެވެ. ފުރަތަމަ قاضى އިސްމާޢީލް صلواة ކިޔުއްވައިދެއްވުމުން، އެޖަލްސާގައިތިބިމެމްބަރުންގެ މެދުން مجلس ގެ رئيس ކަމަށް انتخاب ކުރެއްވުނެވެ. رئيس ކަމަށް ކުރެވުނީ قاضى عبد الله فهمى ديدى އެވެ. سكرٹری ކަމަށް انتخاب ވީ، ملم موسى ކަލޭގެފާނެވެ.

ދެން مجلس ގެ رئيس ، މިއަދު مجلس ކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ، ރާއްޖޭގެ ރަސްކަމުގެ އެންމެމަތީ ދަރަޖައިގެ ولى الامر ކަމުގައި ފުރަތަމަފަހަރަށް انتخاب ކުރުންކަމަށް އެންގިއެވެ. مجلس ގެ އެންމެމެމްބަރުން، ملم موسى ކަލޭގެފާނު ތެދުވެ، ރާއްޖޭގެރަސްކަމާއި ولى الامر ކަމަށް عبدالمجيد ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނު އިސްކުރެއްވުން ރާއްޖެއަށްވާ ފައިދާތައް ތަފްސީލުން ثابت ކޮށް بيان ކުރިއެވެ. ملم ކަލޭގެފާނުގެބަސް އެއްގޮތުގައި ތާއީދުކުރަމުން تائيد ކުރި، ބޮޑުބަސްތަކެއްދެއްކިއެވެ. ދެން މުޅި مجلس ގެ ވަރަށްގިނަ ممبرން އެއްބަސްވެވަޑައިގަތުމާއި، އަދި ރިޔާސީ ޖަލްސާ މަގާމު قبول ކުރެއްވުމަށް مقام ގައި ހުރުމަށް قبول ކުރާ ދިވާނަށް، އެކިތަކިކިބައިން ތާއީދު ނެތުމަކަށް، ވަރަށްބޮޑުކޮށްލުމަކަށްވުރެ، މުޅި مجلس ގެ اتفاق ން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞަލާހިއްޔަތުކަމަށް ކަމުގެއްޔާއި، އެންމެމަތީ درجة ގެ ولى الامر ކަމުގައި، الامير الحاج عبد المجيد ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނު انتخاب ވެއްޖެއެވެ.

مجلس ގެ އެޖެންޑާގައި އެހެން ކަމެއް ނެތުމުން، مجلس ނިމުނީއެވެ.

٦ ربيع الآخر ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު ހަވީރު 4 ޖަހައިރު، (قانون اساسی ގައިވާގޮތުގައިން ހަވާލުކުރަށް ރާއްޖޭގެ، ރަސްކަލަކަށްހުރި، ރަސްރަސްކަލުންގެ އެންމެން ފުރަތަމަ ރަސްކަލަކު އެއްކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދެރަށް، މި قانون اساسی ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ مجلس ން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞަލާހިއްޔަތުކަމަށް ކަމުގެއްޔާއި، އެންމެމަތީ درجة ގެ ولى الامر ކަމުގައި، ދިވެހި دولة ގެ مستشارالاعظم ، އަދި

رعيةންގެ ވެރި الاميرالحاج عبد المجيد رننبطير ކިލެގެފާނު، انتخاب ވެއްޖެކަން دولة ހިންގާ مجلس ގެ ރިޔާސަތުން އެދީސްތަކުންނަން އެންގީއެވެ. دولة ހިންގާ مجلس ން އެންގިއެންގުން.

دولة ހިންގާ مجلسُ ން، މިއަހަރުގެކަމުވެރިން سلام ނަންގަތުމަށްފަހު اخلاصތެރިކަމާއިއެކުގައި ދަންނަވަމެވެ.

١– "މިވޭތިވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ދުރުވެރިވީ ސަބަބުތަކާއި، އުޅުއްވާންޖެހުން مسئوليةތަކާއި، ހިގިކަންތައްތަކުގެ تجربةއިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްމެދަމީ، ولی އާއިދަމީވެ، އެކަން ހިސްމަތުކުރުގައި އަގުއްވައިގެން ދިއްބޯވިދި، އެއްޒަމާނަކުވެސް އެކަށީގެންވާގޮތަކަށް ނުނިކުމެވޭނެކަމަށް ކުރިވަޑައިގަނެގެން"

٢ ربيع الآخر ١٣٦٢ ه މިދުވަހު السلطان حسن نورالدّين (الثانى) اسكندر ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަދުންނާއި، الامير محمد فريد ديدى ދިވެހި دولة ގެ وزير الاعظم އާއި، ދެބޭފުޅުން ރަސްކަމުންނާއި، وزير الاعظم ކަމުން استعفا ދެއްވައިފިއެވެ. އަދި ހަމަ މިދުވަހުގެ، قانون اساسى ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ކަޑައަޅާފައިވާ مجلس ން استعفا قبول ކުރީއެވެ.

٢– ރަދުންނާއި، وزير الاعظم ގެ استعفا قبول ކުރެއްވުމަށްފަހު، އަލުން ރަސްކަމަށް އިސްކުރެވެންދެން އެއްގޮތަކީ درجة ގެ ولى އާއި حوال ކުރެއްވުމަށް، قانون اساسى ގައިވާގޮތުގައިން ކޮމިޓީއަކާއިއެވެ. އެކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މެންބަރުން، ١- الامير حسن نورالدّين - ٢- الامير محمد فريد ديدى - ٣- الامير ކުޑަ ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނު، ٤- الفاضل ابراهيم على ديدى މިހަތަރުބޭފުޅުންގެ މައްޗަށެވެ.

٣– މިއަދު قانون اساسى ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި ކަޑައަޅާފައިވާ مجلس އެއްކޮށް، ދެން ރަސްކަމަށް އިސްކުރުމާ މިހާރުއިރުގައި ވާހަކަދެއްކެވުމުން، مجلس ން حاضر ވި ހުރިހައި ممبرންގެ اتفاقން ދިވެހި دولة ގެ مستشار الاعظم އަދި رعيةންގެ ވެރި لاميرالحاج عبد المجيد رننبطير كليغفان ابن الامير الحاج المرحوم ابراهيم ދޮށިމޭނާކިލެގެފާނު ރަސްކަމަށްއިސްކުރުމަށް ފާސްވެއްޖެއެވެ. ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނު ރަސްކަމަށް އިސްކުރުވާއިރުގަ މިއަހަރުގެކަމުވެރިންގެ ބަޔަށް އެންގުމަށް އަދި ނަންގަތުމުގެ ގާތަކަން ތިބެގަންނަވުއެވެ.

٦ ربيع الثانى ١٣٦٢ ه

(الامضاء) محمد امين

دولة ހިންގާ مجلس ގެ رئيس

77

دولة ހިންގާ مجلس ގެ ސިޓީ އުފުލުނަން އިއްޔެ، ދަރަވަންދޫގެ حسين عفيف ފެ. ދެރުވަރަށް އުސިޓީއިއްވައި، رعيةން މިކަމާއި ހުރި، قبول ކޮށް އަރުވުން رعيةންގެ ތަރުޖަމާނުން، الفاضل ވާރާނގެ ابراهيم ديدى جواب ގެ ބަސްދެއްކެވިއެވެ. “އެއީ ވިޔާދުވި، دولة ހިންގާ مجلس ގެ ތަރުޖަމާނުން އެރުއްވެވި ސިޓީ އިވިއްޖެކަމަށާއި، خاصّ مجلس ން انتخاب ކުރެވިފައިވުމުން، ދިވެހިރަސްކަލާގައި ولى الامر ކަމުގައި ހުންނެވުމަށް رعيةންގެ ހިތުގެ އެދުން، އަބަދުގައި ތިބުން، އަދި قبول ބޮޑުކަމާ، އެދިވަޑަގެންނެވި ކަމުގައެވެ. އަދި ރަސްރަސްބޭގެ ދިވެހިރަސްކަލުން މިރާއްޖޭ ވަޒީރުގެ ސަމާލުކަމުގައި ކުރިއްވުމަށް، دولة ގެ ރަޙުމަތުން އެއީ އެދިވަޑައިގަތީ. އަދި رعية ންގެ އެއްވަންތަކަމާ އެޑްވައިސަރީކަމަށް، ވެރިކަމުގެ ވިސްނުންތަކުން އެދިވަޑައިގަތުން، ވަރަށްވަރުގަދަ ފުރުސަތު އެކަމުގެމަތިން ދިޔަނުވެ.

ابراهيم ديدى އަންހުރަ، ހަރަކާތްތަކުގެ ممبرން އެއަށްއަށްތަކުގެ ހިންގާ ވަރުގަދަ އުފުލުނަށް އެހީއާއި ވަރަށްބޮޑުކަން ހުރި قبول ގައިކަމަށް ދެންނެވިއެވެ.

ދެން وزير الدّاخلية رعيةންނަށް އެންގީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަސްކަލާގައި، އެއްފުރަތަމަ درجة ގެ ولى الامر ކަމުގައި الامير الحاج عبد المجيد ރަސްރަސްބޭގެ ސިކުގެ ފުރުން انتخاب ކޮށްފިކަން، އެސިކުގެ ފުރުނަން ދެންނެވުމަށާއި، ފާފައިވާ ރަސްކަލާގައި އަވަހަށް ރަސްކަލާގެ ފާފައިވާ އެގެން އެކަމުގެ ހިއްޖުވުމަށް އެދިދެއްނަވާ މިދިރިހުރިއެވެ. އަދި ދިވެހި دولة ން މިންނަށް خدمة ކުރުއްވުމުގައި ކާޑުބަގައި ހުންނެވި الامير حسن فريد ديدى އަށްވެސް ވާފައިވާ ގަޑިއަކީ މަސައްކަތްތެރިއެއް މިކަމަށް ކުރުއްވުމަށް މިދަރުނަވާރިއެވެ.

الله ، މަތިވެރި ސަކަރާތް އެހީތެރިކަން سلامة ދަރުމަތުންގައި، އެދި حال ކާޑުގައި ހުރިތި ވާގެ ރަސްކަލާގައި توفيق ދެއްވާނދޭވެ. آمــين •

ދެން ރަސްގެފާން އެއްވެރިއާމުފުން ގޭގައި ދިރިއުޅުމަށް އަންގާފައިވާ ހުކުރުމަކުރާނެ އެވެ. މިދުވަހު ހަވީރު ހަރަކާތްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު މިކަމުގެ اعلان ން ބަޔަކުބަހައި، އަދި މިކަން ހިފުމުގެ ރަގަޅުކުރެހުން محكمة الدّاخلية ގެ ސިޓީއެއް އަވަހަށް ދަށުން ހިތުވެއެވެ.

78 رعيةންގެ مجلس ން އައިބަދަލު

٦ ربيع الآخر ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، مدرسة السنية ގައި، قانون اساسى ގެ ٦ ވަނަ مادّة ގައި

ނަންގެންނަވައިވާ خاصّ مجلس ން انتخاب ކުރި، "ޝަރާއްޢުގެ އުއްސުލްޠާނާ،" درجة ގެ ولي އަހުދު حوال ވެވަޑައިގަތިއްބެވީ" ގެ ތެރެ ممبرންކަމުގައި، الامير علي ކޮއެ ޝަރަފުއްދީން ބިރިޔަގެ ކުރަސާއި، الفاضل ابراهيم علي ديدي އަދި، ވަކީލުގެ ނަބަވުން އަތުވެވުނު رعيّةންގެ مجلس ގެ ممبرން، ކަމުނުވެއްޖެ ފެއްޖެއެވެ. ދަން الامير علي كڈ رنبڈير كلگفان ގެ ބަދަލުގައި ދޮށީ ممبر އެކަމުގައި انتخاب ވީ ބޮޑުކަށަވަރުވެއްޖެއެވެ. މިބަދަލުކުރުމަށް ممبرކަމުން އެހެން ވަކިވެ استعفا ދީފައެވެ.

މިގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށްފަހު ممبر الفاضل ابراهيم علي ديدي ގެ ބަދަލުގައި وزير الدّاخلية عين ކުރެއްވި އަދި އެއަރއާވާރގެ ممبر އެކަމުގައި انتخاب ވީ، ބަޔަކާގެ ابراهيم شهاب އެވެ. ބޮޑު ކަމެއްކަމުގައި ވަނީ ދުވަހު، މިބަދަލުކުރުމަށްފަހު ممبر އެކަމުގައި انتخاب ވީ، މުއްމުދޮހިލާ ދޮންމަނިކުގެ ކޮއެ ابراهيم منك އެވެ.

އަދި މިބަދަލުތަކާއި އަހުރުގެ ކުރީގައި، ٦ ذي القعدة ١٣٦١ ه ދިޔަ ދުވަހު ބޮޑުނިލާގެ ابراهيم ديدي ވަނީ، ކުރިދުވަހުއަރާގެ ممبر އެކަމުގައި އެއަރާގެ ދީނުން انتخاب ކޮށް ހަދައެވެ.

އަދި ٩ ذي القعدة ١٣٦١ ه ދިޔަ ދުވަހު، استعفا ދެއްވި ހަރުންނާއި، وزير الاعظم ގެ ممبر ابراهيم حلمي ديدي ގެ بدل ގައި، އެކުލަވާލެވުނު النائب محمد نصير منك عين ކުރެއްވިއެވެ.

٣٠ محرّم ١٣٦٢ ه ދިޔަ ދުވަހު ހުވަފެނުއަރާގެ ممبر ގަސްތުރާގެ حسن ديدي ގެ ބަދަލުގައި ތަހަވަންދުރާގެ حسين عفيف ديدي رعيّةންގެ مجلس ގެ ممبر އެކަމުގައި، وزير الدّاخلية އިސްތިހާރުކޮށްފައެވެ. އަދި، ٢٧ شوّال ١٣٦١ ه ދިޔަ ދުވަހު مجلس ން ފާސްކޮށް، "مجلس ގެ ممبرން انتخاب ކުރުމުގެ قانون" ގެ ٢ ވަނަ مادّة ގެ މަތިންނެވެ. އަދި ހަމަ ކުރިއްސުން ދިވެހި قواعد ގެ މަތިން ٢٨ ربيع الاوّل ١٣٦٢ ه ދިޔަ ދުވަހު، ގަތުގެ ممبر ބޮޑުތަރުނާވާގެ ފަނުގެ ބަދަލުގައި، ހިތަ علي ديدي ވަނީ عين ކުރެވިފައެވެ. އަދި، ١ ذي القعدة ١٣٦١ ه ދިޔަ ދުވަހު ބޮޑުތަރުނާވާގެ ފަނުގެ ބަދަލުގައި، ގަތުގެ ممبر އެކަމުގައި وزير الدّاخلية عين ކުރި ميربحر گے محمد ديدي ދިޔަ ދުވަހު، مجلس ގެ ممبرކަމުން ވަކިކުރެވުނު، ބާޒާރުތަކުގެ ސިފައިގެ ބަދަލުގައި، ހަމަނުންނާއި، وزير الاعظم ، عين ކުރެއްވުމުންނެވެ. ހަމަނުންނާއި وزير الاعظم ، محمد ديدي مجلس ގެ ممبرއް ކަމުގައި عين ކުރެއްވީ، ٢٨ ربيع الاوّل ١٣٦٢ ه ، ދިޔަދުވަހެވެ.

އަދި ١ ذي القعدة ١٣٦١ ه ދިޔަދުވަހުވާނީ، ممبرން انتخاب ކުރުމުގެ قانون ގެ ٢ ވަނަ مادّة ގެ މަތިން، ނިޔަންތުރައަރާގެ ހުޅުދޫގެ ممبر ތަންމަނިކުގެ ބޮއްޕުގެ ބަދަލުގައި، نخدا حسن ކަލޭފާނު

مجلس ގެ ممبرެއް ކަމުގައި عين ވެވަޑައެވެ.

79 حسين حلمى ديدى

ކޮޅުބުގައި ހުންނަވާ، ދިވެހިدولة ގެ، ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވް حسين حلمى ديدى އަށް ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވްކަން އޮވެގެން، ރާއްޖެއާއި [illegible] ބެހޭކަންތައްތައް ހަމަޖެހޭނޭ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތްކަން، އެތައް ގޮތަކުން އެގިގެން حسين حلمى ديدى ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވްކަމުން ދުރުކުރެއްވިއެވެ. އެކަން ސިލޯނުގެ ގަވަރްނަރަށާއި، حسين حلمى ديدى އަށް [illegible]، وزير الاعظم ފޮނުއްވި [illegible]، އެންގެވިއެވެ.

އަދި، ދިވެހި دولة ގެ ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވްކަމާއި، الامير حسن فريد ديدى އާއި حوال ކުރެއްވިކަންވެސް ގަވަރްނަރަށާއި، الامير حسن فريد ديدى އަށް، [illegible]، އެންގެނެވެ. [illegible] ފޮނުއްވީ ١٨ ربيع الاوّل ١٣٦٢ ه މިދުވަހުގައެވެ.

80 الامير حسن فريد ديدى

ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވްކަމާއި [illegible] ކޮމިޝަނަރުކަމާއި
حوال ވެވަޑައިގަތުން.

٢٨ ربيع الاوّل ١٣٦٢ ه މިދުވަހު، (الامير حسن فريد ديدى) ލިޔުއްވައި، وزير الدّاخلية އަށް ފޮނުއްވި ސިޓީއަކުން، ٢٦ ربيع الاوّل ١٣٦٢ ه ، މިދުވަހު، [illegible] ކޮޅުބުގައި ހުންނަ، ދިވެހި دولة ގެ ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވް [illegible]، [illegible]، [illegible] ކޮމިޝަނަރުކަމާއި حوال ވެވަޑައިގެންފިކަން އެންގެވިއެވެ.

އަދި އިހުރުންނެވި ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވް، حسين حلمى ديدى ގެ އަތްދަށުގައިހުރި، ސަރުކާރުގެ ލިޔުންތަކާއި، އަދި އެނޫންވެސް [illegible] [illegible]، އެދުވަހު الامير حسن فريد ديدى حوال ވެ ވަޑައިގެންފިއެވެ.

حسين حلمي ديدي މާލެވަޑައިނުގެންނުންނެވީ، އާނާގެ އާމާސްކަންފުޅުގަކަން ބޭސްކުރައްވައިގެން ވަޑައިގަންނަވަން ފަސްކުރައްވަމުން الامير حسن فريد ديدي އަންގަވައިގެންނެވެ.

81 ملم މަނިއްކުފުޅުގެ محمد ديدي އާއި محمد جميل ديدي އާއި މާލެވަޑައިގަތުން

ކޮޅުގެކަންތައް ހަމަޖައްސަވައި، رعية ންގެ مسئلة ތައް އުޅެންޖެހުމުން، އުޅުއްވާ އަޅުގަ އަޅުގަންނަވައި، ملم محمد ديدي އާއި، محمد جميل ديدي އާއި، މާލެއަށް ١٤ ربيع الآخر ١٣٦٢ ھ ވަޑައިގަތެވެ. މިދެމީހުންނަށް، ކައްވަށްގެއްލެވި، ކޮޅުގެކަންތައް ހަމަޖައްސަވައި، ރަސްގެފާނު ބަރަހަށްބޮސްދެ ކަމުބުރުއް އުފާވެރިކަމެވެ. މިދެމީހުންގެ ހިތްޕުޅު ބަނޑުވެގެން ބޭނުންވުމަކީ، ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ބޮޑު ހާދިސާއެކެވެ. خاصّ ކޮށް، މާލޭސަރަޙައްދު ދެކުނުބުރީގެ ތެދުކަން ބޮޑުކަމަށް ފެންނެވެ.

82 ކުއްލިއަކަށް علي ديدي އާއި ފޮނުވުނުކަލޭގެފާނާއި މާލެއައުން

އުތުރުގެއަށްގޮއްސައިގެ މީހުން، ނަސޭހަތްތެރި "ފުރުނަވެރިގެ ބެދު"ގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ٥ ربيع الآوّل ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުގެނުވި ކުއްލިއަކަށް علي ديدي އާއި ފޮނުވުނުކަލޭގެފާނާއި މާލެއައުމަށްޖެހެވެ.

83 ملم މަނިއްކުފުޅުގެ محمد ديدي އާއި محمد جميل ديدي މާލޭން ދެކުނުގެ އަތޮޅުއަތޮޅަށް ފޮނުއްވުން

٢٩ ربيع الآخر ١٣٦٢ ھ ملم محمد ديدي އާއި، محمد جميل ديدي އާއި ދެކުނުގެ އަތޮޅުއަތޮޅަށް ތިއްބަން ފޮނުއްވިއެވެ. އެއީ، އުތުރުގެއިތުރު ހަމަޖެއްސެވިފައިން ކޮޅުގެކަންތައް ހަމަޖެއްސެވުމަށޭ، "ބިރުފުޅުނަމަކީގެ فتنة ވެރި ގެދުބޭ"ގެ ސަބަބުން، ރާއްޖެއަށް ހިނގުން ދެރަކަން، رعية ންނަށް އަންގައިދީފާނެއި، ހުރިހައިގޮތަކުން އެމީހުން، ނަސޭހަތްތެރިވެ، ރަށްރަށުގެ އެންމެހައި ކަންތައް ހަމަޖެއްސުމެވެ.

84 ދިވެހިހަކުރާއި، ގުޑާކު ސަރުކާރުންވިއްކުން

٢٦ ربيع الآخر ١٣٦٢ ه މިދުވަހު، މާލޭގެ އެންމެންނަށް، ގުޑާކާއި، ދިވެހިހަކުރު، ސަރުކާރުންނޫނީ ވިއްކުން منع ކަންއެންގުނެވެ.

ހަކުރާއި، ގުޑާކުވިއްކުމަށް ކަނޑައެޅި، އެއަށް خاصّ ކާޑެއްހަދައިގެންނެވެ. އެކާޑުވިއްކުމުގެ އެއްގަރިކަންތައް ހަމަޖައްސާ ތަނަކަށްހުރި، އަވަދުވެރިޔާއެވެ.

85 ބައިލާއްސަންދުން

١ جمادى الاوّل ١٣٦٢ މިދުވަހުންފެށިގެން، މާލޭގެ ކޮންމެހިސާބަކުން، އިރަކަށް ބައިލާމި ދޫކުރުވުނެވެ. އެއީ، މާލޭގައިހުރި ގޮތަންކޮޅު، ނުބައިވެދާނެކަމަށްޓަކައެވެ.

މިވަރަށް މިދޫކުރުވުނީ، ރަގަޅަށް ފިލާވަށާއިންސާނަކަށް، މާލޭގެހަތަރުއަތިރިމަތިން އެންގުނެވެ.

86 الامير حسن فريد ديدى

١٤ جمادى الاوّل ١٣٦٢ ه މިދުވަހު މާލެއަށް ވަޑައިގަތުން.

١٤ جمادى الاوّل ١٣٦٢ ه މިދުވަހު 9:45 ގައި، ހައި އާރް.ޕީ.އެލްގެ ވަޕީންގާބޯޓުން، الامير حسن فريد ديدى މާލެއަށް ވަޑައިގަތެވެ. ބޯޓުފަހައިސް ކަނޑުއެރުމުގެ ގޮތުން އާގެ ކައިރިއަށްވަޑައިގަތީ، محمد امين ديدى އާއި، ميرنجرگے محمد ديدى އާއިއެވެ. އެދުރުގޮވުން ވަޑައިގަތީ ބަނދަރުމަތި ބޯޓުގެކައިރިއަށް ހަމަޖެހުމުން، الامير حسن فريد ديدى އާ ބަނދަރަށްއެރުމަށް ފަޅުބޯޓުން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ބަނދަރުމަތީގައި ތާރަމާކައިރިކޮށް، ވަޑައިގަތުމުން، ابراهيم على ديدى އާއި، احمد كامل ديدى އާއި، سلام ކުރައްވައި، استقبال ކުރައްވައިފައެވެ. ދެން الامير حسن فريد ديدى ވަޑައިގަތީ އެއްގަމަށެވެ.

١٥ جمادى الاوّل ١٣٦٢ ه މިދުވަހުގެހެނދުނު ٧ ޖެހިއިރު، މުލިއާގޭގައި، دولة ހިންގާ مجلس ވިއެވެ. الامير حسن فريد ديدى ވި مجلس ށް حاضر ވެވަޑައިގަތެވެ. ٦٢/٥/١٦ ه މިދުވަހުގެހެނދުނު މުލިއާގޭގައިވި دولة

ހިންގާ مجلس ންވެސް، الامير حسن فريد ديدي ވަޑައިގަތެވެ. މި مجلس ދެމިއޮތީ 9.15 ވަންދެނެވެ.

٦٢/٥/١٧ ھ މިދުވަހު ހެނދުނު ٧ ޖެހިއިރު މުލިއާގޭގައި، دولة ހިންގާ مجلس ންވެސް، الامير حسن فريد ديدي ވަޑައިގަތެވެ.

٦٢/٥/١٨ ھ މިދުވަހު ހެނދުނު 9 ޖެހިއިރު، ގަމިންޑާބޯޓުހައިސް ގާތުގެބަނދަރަށް، ތިރިކޮށްލީއެވެ. ހަމަ ތިރިކުރުމުން، الامير حسن فريد ديدي، އެބޯޓަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. 9.30 ގައި ބޯޓު ގާތުންފުރައިގެން، ތުމަނަބަން ހިނގައްޖެއެވެ.

މިދަތުރު حسن فريد ديدي ގާތްގައިހުންނެވީ، (ވަޑައިގަތުމަށާ، ފުރާވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި) ތިންދުވަހުއެވެ.

87 دولة ގެ ޚަރަދުން ނޫހެއް ނެރުން

دولة ގެ ޚަރަދުން ހަނގުރާމައިގެ خبر ފާއި، އަދި އެނޫންވެސް، دولة ން އަންގަންބޭނުން ވާހަކަތައް ޖަހާނެ ނޫހެއްނެރެންނިންމެވުނު، އޭގެ ފުރަތަމަ عدد ١/٦/٦٢ ھ މިދުވަހު، ނިކުމެއްޖެއެވެ. މިނޫހުގެ ނަމަކީ، “ސަރުކާރު خبر” އެވެ. މިނޫސްނެރުން، މަހުގެ ވަކިދުވަހެއް، ކަނޑައެޅިފައެއް ނެތެވެ. އެކަމުގެ اختيار ވަނީ، ނޫހުގެ محرر ށެވެ. ނޫހުގެ محررީ، م. ا އެވެ.

١ جمادى الآخر ގެ ކުރީގައި، ނޫހުގެ ادارة “މުލިއާގެ” އަށް ބަދަލުކުރެވުނުފަހުން، ادارة ގެ ޚަރަދުން ނޫސްޗާޕުކުރާކަން خاصّ ބައެއް އެންގުމުން، 50 ގަޑިއަކަށް އެޅުމަކީއެވެ. ނޫސް عامّ ކޮށް ވިއްކާމަނަކަން، ހުރީ، ކަސްތޮބާމެވެ.

ފުރަތަމަ ޗާޕުކުރި 100 ހަމަ ނުކުން، ދުވަހު ހުސްވެއްޖެއެވެ. އެކަމާއެކު، މިހުން މާބޮޑަށް އަހަން ބޭނުންވެގެން، އުޅޭތީ، އަލުން 100 ޗާޕުކުރިއެވެ. އެވެސް ދުވަހެއްގެތެރޭގައި ހުސްވެއްޖެއެވެ.

ނޫހުގައިވީ 6 صفحةއެވެ. ނޫހުގެ އަގެއްކަމަށް ކަނޑައެޅީ 30 ލާރިއެވެ.

88 ދޫނިދޫވަން، އާރް.އޭ.އެފްގެ ތިންމީހުން ފޭބުން

٦٢/٦/٢٥ ހ މިދުވަހުހެނދުނު 10 ޖެހިތަނާ، މަތިންދާބޯޓެއް އައިސް، ދުވަސްކޮޅެއްވާދެން، ދޫނިދޫގައި ތިބުމަން، 3 މީހަކު ފައިބައްޖެއެވެ.

އަދި ވަރަށްއަވަހަށް، ތިލަދުންމަތީ، “ކެލާ” އަށްވެސް ދެތިންމީހަކު، ބާލައި ދުވަސްކޮޅަކު ބައިތިއްބާނެވަރަކަ، ބުނެލައި، ދުންދުރު، 12 ޖެހިތަނާ ބޯޓުފުރައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

89 ކަރަފާ محمد ދީދީ

٦٢/٦/٢٥ ހ މިދުވަހު، ސަރުކާރުގެބަދަލުގައި ކަރަފާ محمد ދީދީ ކަލައަށްފޮނުއްވައިފިއެވެ.
އާސަންދިރައި، އާރް.އޭ.އެފްގެ ފަރާތުން ކަލައަށް ދުވަސްކޮޅަކަށް ފައިބާބަނދަރާ ބޭނ ހިރަޔިކަމް ބުނެއްވާވަން، ކަލައަށްލާ. އާރް.އޭ.އެފްގެ މުންނާބާކާނަވަރަށް ހަމަޖެއްސުމަން މިނާއި حوال ކުރައްވިކަން، ތިލަދުންމަތީ އަތޮޅުވެރިޔާއަށް އެންގުނެވެ.

90 އެމެރިކާނުންގެ ބަދަލުއަރުން

١٣٦٢/٦/٢٥ ހ މިދުވަހު ހަވީރު 6 ޖެހިތަނާ، އަރިއަތޮޅު، މާމިގިލީ ތޮނުސަކުން، އެމެރިކާނުންގެ 14 މީހުން، ގެނަސްފިއެވެ. މިބައިމީހުންނަކީ، ޖަޕާނުންގެ ސަބްމެރިންބޯޓަކަށް، އެމެރިކާ ސަރުކާރުގެ އެސް.އެސް “ހެންރީ ނޮކްސް” އޭގެބޯޓުން سلامة ވީމީހުންގެތެރެއިން ބައެކެވެ. ބޯޓުފުނިމާބައެއްގެ އަރައިގެންއެކީ ދިޔަކަން، މިމީހުންނަށްއެންގުނީ މާމިގިލިއަށެވެ.

މިގޮތުގައިން ބައެއްމީހުންނަށް ވަރަށްބޮޑުކަން، ހުރިއްޔަވެ، ފިހިލައިހުއްޓެވެ. ދެން އެމީހުންނަށް ހުރިހައި ހަމަޖެއްސުމަކާއި، ފޮރުއަތޮޅު އެއްމެރިޔާއްސަވައިގަތުމަށް، ٢٧ جمادى الآخر ١٣٦٢ ހ މިދުވަހު، سركار ގެ “ڈنگی رحمانی” އިން، ކޮޅުނބަށް ފުރުވާލިއެވެ. ڈنگی ގެ ފޮރިއަކަން ނިކަމީ ކޮށް اسمعیل معلم އެވެ.

މިދުވަހުއަރި، ފޯމަންޑު ބައްޖެއިން، އެސް.އެސް. “ހެންރީ ނޮކްސް” އިން ސަލާމަތްވެ އަށްދިބައްޖެއިގެ މީހުން މާލެއަށްވަޑައިގަތެވެ. މިގައިއްޔާތީ 27 މީހުންނެވެ. މިގޮތުގައިން

އެއްބައެއްތަން ދެވުނުކަމަށްވެސް، ކޮށުމަމުދު ބޮޑުނޫނެތެވެ. އަނެއް ބައެއްތަން ހަމަހުއްޓޭތޯ،

“ފުރި، ވަންބަދު” ކިޔާ ފަރުދުރަހަކަށެވެ. ދެން އެމީހުން ފޮނުވައިލެއްވުނު ސުރުފާ ބައެއްތިރީގައި

ގާތްގަނޑަކުއްޔެވެ.

މިގޮތުއިން ވަރަށްގިނަމީހުންނަން ހާޒިރުކަވެ، ފިހިވައިހުއްޓެވެ. ދެން މިމީހުންގެނުދިޔައި

ދޫނިދުއަރުވެ. މިބައިމީހުންގެކަންތައް ބޮޑުކުރެއްވުމަށް، ޖައްރާފާމީހާއި، ކަނޑު ފޮނުވަނީކާ

ބައިތިއްބިއެވެ.

މިމީހުންނަށްވެސް ވިދާޅުވުއްޔަށް އެދިއްވުމަކަށްފަހު، ٤ رجب ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު ބަނދަރާއްކަން

دولة ން، ކޮށުނަބަން ފުރުވާލިއެވެ. މިބައިމީހުންގެތެރޭގައި، ބޮޑުގެ ކުޑަހަރުވާސް ހިފުނެއެވެ.

މިބައިމީހުންނާއިއުކު، ކަރަފާ على ފުޅާއި، ދިވެހިންގެ 3 މީހަކު، ފޮނުވުނެވެ.

91 ابوالبركات البربري ގެ އަހަރުމަތި

٦ رجب ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، ابوالبركات البربري ގެ އަހަރުމަތީގެކަންތައް، ތައްޔާރުކުރި،

(ކާރިއަހަރުގައި ފެތުރިން) މުނާސަބާގައެވެ.

ބޮޑުބަންދަރުންނޫ 6:30 ގައެވެ. ހަގެމިރީސްކުރު، ދޫންބަހައްޓައި، ملك ކަލޭގެފާނު

ލިބުނެވެ، صلوات فاتحة ކިޔުއްވުމަށްފަހު، ސަލާމުދޫކުރުން އެކަންތައް ނިމުނެވެ.

އަހަރުމައްޗަށް (نائب ކާމާ ހިންގަވާމީހުންގެ ލިޔުމަށް) 21 ބޮޑުބޮނބަނަ ދެންނުވުނެވެ.

ބޮޑުބޮނބަން ސަލާމުތެރިއައްޔާރުކުރި، މުނާސަބާގައިމުނަ، دولة ގެ كاتب ގެ ކޮބަވެރިޔާއި،

ލިބުމަކީފުރަޖާގައެވެ. مجلس ނު އަރާބޮކަފުނުނަން، ދިރޭފުރަޖާގައެވެ. ސަލާމުގެކަންތައް ކަން

އަވަދިވުމަށްފަހު، ١٣٦١ މިވަނައަހަރުކާ އެއްގަތަން نائب ކަމާ ހިންގުމުގެ ކަންތައް ހިނގިއެވެ.

މިދުވަހު، ހަވީރު 4 ޖެހިއިރު فقير ނުނަން ބަނޑޭރިގޭގައި ބެހިއެވެ. (ސަރަހައްދުގެ،

ނާނަކަބަސާއި، މަޖާފުރުޅަބާ، ކިޔުއްވިސަލާމެވެ.)

92 ދުށްމިނުން ބޮމްބުޖެހުމުގަ އިނގިރޭސިންގެބައަކު

٧-٧-٦٢ މިދުވަހު 1:5 ގައި، މާލެއަށް، ކޮޅުމަޑުލު، ތިމަރަފުށި آدم ކަލޭގެފާނު ބައްޓެލިޔަން، އިނގިރޭސިންގެ 13 މީހުންގެނަސްފިއެވެ. މިބައިމީހުންނަކީ 15/6/43 މިތާ دشمن ންގެ ސަބަބުވެރިންނާ، ބޮމްބުޖެހުމުގަ، އިނގިރޭސިންގެ "އިރުވާއިލް" އަނބެ ޝިޕުންގެ ކޮމާންޑަރު ދިޔުމަށްދެއް. ގެ އޮޅުވާ. "ސޯސް އިރުވާސްބޯޓު" މިހަނދިޔާ އާގެބޯޓުން، سلامة ވީ މީހުންގެތެރެއިން، ބައެއްކަވެ.

ޕޯސްޓުގަނޑުވިލާ، މީހުންއެރިކަމަށްވަނީ، 3 ބައްޔެއްއާއެވެ. އެމަރުން އެއްބައްޔެއް ހުއްޓު ކަނޑުކޮށްގައި ހުއްޕަދި، ހިރިޔަންޑު މަސްޓަރުންޖެއްގެބައަކު، އެމީހުން ކަނޑުމަތިވަންގެނައިއެވެ. އާދު އެކަމީ 14 މީހުންނެވެ. އާޓިރަން އެކަކުއާމީ ވަރަށްބޮޑަށް حال ދެރަވެފައެވެ. ކަނޑުމަތިވަން އެމީހުންނަށް ދެވުނީ، ٣٠ جمادى الآخر ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުހަވީރު، 4.00 ގައެވެ.

١ رجب ١٣٦٢ ھ މިރޭދަންވަރު 12:00 ޖެހިއިރު ބޮޑުއިރު، އެބައިމީހާގެ ފުރާނައެއްޗެއްވެ. ދެން ހެދުން 7.30 ގައި، އެމީހާ، ކަނޑުމަތީގައި، ވަޅުލީއެވެ. އެމަރުވީމީހާއަކީ ސްޓޯކަރެއް، ޖަޕާނު. ކުރިސްޓިޔަނެވެ. ވަޅުލުމުގެ ކުރިއާކައެއް ކުރިހަވަންވަނީ، އިގިރޭސިންނެވެ. ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅުވެރިޔާ، އަބްދުގެ ނަޝީކަމުގެ، އާނގެބަރުވެގައި، ތިބިމީހުން އެމީހުންނަށް ވަރަށް އަރިވިއެވެ. ދެން ١ رجب ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު އެމީހުން ފޮނުވައިލުމުން ގެންގޮސް ٥ رجب މިދުވަހު، އެމީހުން ގޮވައިގެން މާލެއަށްނާން ފުރައިފިއެވެ. ކުރިގައި ބުނިފަދައިން، މާލެއާދެވުނީ، ٧/٧/٦٢ ގައެވެ.

މާލޭގެނަޔަ 13 މީހުންގެތެރެއިން ތިއްބެ، އެކަކުއެވެ. ވަރަށްބޮޑަށް ފަހުން އެމީހުންނަށް ވެވުނު ތިބި އެއްދުވަސްފަހު، ދޫކުރީމަރު ގެންދިޔައެވެ.

١٤ رجب ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، އެމީހުން، "ޖޮމާގާ" އިން ކޮޅުނބަޔަށް ފުނޑާލުމަށް އެގޮތުގެ ފަހަރަ، އާޓެ.އާ.އެޓްގެ ގަޑިއާރުބޮޑު މާލެއަށްފޮނުވިއެވެ. މިބޮޑުއަށް، އިނގިރޭސިންނަށް ޚަބަރުވެއިން، ވަރަށްގިނަ އެކަމަށެވެ.

އަދި މާލޭގައި ދެދުވަހަށްދާވަ، ١٦-٧-٦٢ މިދުވަހު، 7:35 ގައި އެއިނގިރޭސިންގެ

ޒަޚަމީން، ބަލި 3 މީހުންގޮވައިގެން، ފުރައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. ދެންތިބި 10 މީހުން، "ޖުމްގާ" އިން ފޮނުވާލެއްވުނު ސިޓީން، ހަމައެދުވަހު، (١٦ رجب ގައި) އަދި މިލަ-އުތުރުބުރި، މާކަޒުދު، ބައްޓެލިޔަން، އެމް.ވީ "އިރުވެސްޓުޖީ" އިން سلامة ވި 2 ވަނަ ބައްޓެލިޔަގެމީހުން މާލެގެނެސްދިނެވެ. މިގައިތިބީ، 11 މީހުންނެވެ.

މިބައިމީހުން، މިލަދުންމަޑުލުއުތުރުބުރި، ޕުވަންކަނޑުން ރާއްޖެއިން ބޭރުވަނިކޮށް ދޫދު ދޯންޏެއްގެމީހުންނަށްފެނިގެން، ދޫދުވަން ގެނައީއެވެ. އެދުވަހު އެމީހުންތިބީ ވަރަށް حال ދެރަވެފައެވެ. ދެން ދޫދުން، (ގައިމަގަން) (އަލްޓުގެހުންނަރަން) ގެންގޮސް ހަރުބަރުގައި، ދުރުވަރަކު ތިބުމަށްފަހު، މާލެގެނައީއެވެ.

މިބައިމީހުން މާލެއަރައިއިރު "ޖުމްގާ" އާއި ދަތުރުކޮށްފައެވެ. އެހެންކަމުން ކުރިންއައި މީހުންނަށްވެސް އެހީތެރިވެދިނުމަށްފަހު، ކުރިންއައި 13 މީހުންގެތެރެއިން ތިބި 10 މީހުންނާއި، މިމީހުންނާއެކު 21 މީހުން ٦٢/٧/١٦ ه މިދުވަހު، ކޮޅުނބަށް ފުރުވާލިއެވެ. މިބައިމީހުންނާއެކުގައި، ބަނދު حسن تخان މާއި، ދިވެހިންގެ އެހެންދިމީހުން ފޮނުވިއެވެ.

93 ملم محمد ديدى މާއި ކުޑަދަރަނަގާ ابراهيم ديدى މާއި، މާލޭން ދުރުކުރަން ފޮނުވުން

٢٧ رجب ١٣٦٢ ه މިދުވަހު، ملم محمد ديدى މާއި، ކުޑަދަރަނަގާ ابراهيم ديدى މާއި، މާލެއިން ދުރުކުރުމުގެ އަމުރުއަޅުވައިގެން ފުރުވައިލިއެވެ.

އެބައިމީހުން ފޮނުވީ، ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ حال ބަލައި، ދެރަ حال ގައިތިބިމީހުންނަށް އެހީވެ، رعية ންނަށް ނަސޭހަތްތެރިވެ، އަދިވެސް ފަހަރަ އެއްބަސްވެގެން ހަމަޖެއްސުމައި اصلاح ކުރެއްވުމަށެވެ. އެބައިމީހުން ދަތުރުކުރެއްވީ ކަނޑުއަރައި، ސަރުކާރުބޮއްޓެއްގައެވެ.

94 ނަމާދުކުރުމުގެމައްސަލަ އާބާރުކުރުން

٥ شعبان ١٣٦٢ ه މިދާ، ކަސްބަވުގައިވީ، އަމީރުވެރިންނާއި، ނަމާދުކުރުމިބައިގެ ممبر ންގެ

خاصّ مجلس އެއްގައި، ނަމާދުގެ މައްޗަށް، ދަރުބާރެއްކުރުމަށް وزير الدّاخلية ވާހަކަދެއްކެވުމަށްފަހު، މި مجلس ގައި ކަނޑައެޅުނު ކަންތައް:-

١– ރަމަޟާނުގެ މިސްކިތް މިސްކިތުގެ މުދިމުން ސަރުކާރުން އެތަނުން އެއްކޮށް ނަސޭހަތްދީ، އެމީހުންނާއި ވާހަކަދެއްކުން.

٢– ގަސްއިންދުމުގެ ކަންތައްތަކާއި ދަތުރުއިން މިކަންތައްގައިވެސް، އަތޮޅުވެރިންނަށް އިޢުލާނުކޮށް ކާރުބާރުކޮށްގެން ހުރުން.

އިޖުތިމާޢުގައި ތިބީ،

ރިޔާސަތު - احمد كامل ديدي

ވަޒީރުން - ފާރިން نائب منك

ގާޟީ - شيخ ابراهيم

މެމްބަރުން ގޮވައި - ملم ކަލޭގެފާނު

މިކަމުގެ މިކަމާއި حوال ކުރުމުގެ އެވެ.

ދެން އެމަނިކުފާނުގެ އަތޮޅުވެރިންނާއި، އެހެނިހެން ރަށްރަށުގެ ކަތީބުންނާއި مشورة ކުރުމަށްފަހު، މިސްކިތް މިސްކިތުގެ ސަރުކާރުންނަށް ފޮނުވާ ބަޔާން، محكمة الدّاخلية އަށް އެންގިއެވެ.

محكمة الدّاخلية އިން އަތޮޅުވެރިންނަށް އެންގި ٦٢/٨/٦ ﻫ މިދުވަހު 2:30 ވާއިރަށް އެމީހުންނާއި، މިސްކިތުމިސްކިތުގެ މުދިމުންނާއި، مدرسة އަށް ގޮސްވާށެވެ.

ފަހު ٦٢/٨/٦ ﻫ މިދުވަހު 2:30 ވީއިރު، މުދިމުން ސަރުކާރުން مدرسة އަށް حاضر ވިއެވެ.

އޭރު محكمة الدّاخلية ގައި، وزير الدّاخلية އާއި އަތޮޅުވެރިންނާއި ނަމާދުކުރުމުގެ ممبرން مدرسة އަށް ގޮސް، ނަމާދުގެ ކަންތައް ދަނޑިވަޅު ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ މައްސަލަ مدم ން ސަރުކާރުންނަށް امر ކުރެއް ނަސޭހަތްތެރިވިއެވެ.

ދަރަނިވަ އެމީހުންނާއި ވާހަކަދެއްކެވުމަށް محكمة الدّاخلية ގެ وكيل ގެ قائمقام ކަލޭގެފާނު ދުއްތު

ސީދީއެވެ. ދެން قاضي عبدالله فهمي ديدي އެވެ. ދެން ބަންޑާރަ نائب احمد كامل ديدي އެވެ.

މިބޭފުޅުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށްފަހު، މިސްކިތް މިސްކިތުގެ مدرسން ކޮށްވީއެވެ.

٦/٧/٦٢ ھ މިދުވަހު ހަވީރުއަވަހުގެ އެއްމެނަން ނަމާދުކުރުމުގެމައްސަލަން އަމުރުކުރާ ސިޓީފުޅެއް، محكمة الدّاخلية އިންފޮނުވުނެވެ. މިސިޓީ ހަމައެދުވަހުގެ ހަވީރުއަވަހުގައި ބަލައި ނިމިއްޖެއެވެ.

މިސްކިތްމިސްކިތުގެ ކަރުދާސްތަކުން، އެކަންމައް ތަނަވަސްކަން ބަލަހައްޓަވާން، އަވަށުވެރިންނަށް އެންގުނެވެ.

95 الامير حسن فريد ديدي

٢٣ شعبان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، 10:15 ގައި، މާލެއައި، އާރް.އޭ.އެފްގެ މަތިންދާބޯޓަކުން ކޮޅުނބުގައިހުންނަވާ ދިވެހި دولة ގެ ޓްރޭޑްކޮމިޝަނަރުގެ އަދި ހައިސިއްޔަތުގެ ކާމިޝަނަރު، الامير حسن فريد ديدي މާލެފުރާވަޑައިގަތެވެ.

ވަޑައިގެން، دولة އާއި ދައްކަވާންހުރިބައެއްވާހަކަތައްދައްކަވާފައި، ހަމައެބޭފުޅުން، ٢٤/٨/٦٢ھ މިދުވަހު 10:00 ގައި ކޮޅުނބުން ފުރާވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

96 މާފަންނު އަވަށުވެރިކަން

٢٦ شعبان ١٣٦٢ ھ މިރޭ، މާފަންނުއަވަށުވެރިކަމާ އެއްގަމުގޭ محمد ديدي އާއި حوال ކުރުވިއްޖެއެވެ. އެއީ:-

ތިލަދުންމަތީ ކުޅަހަން ފައިބާ އިދިރާސްތާނައި ދިރިހުންނާނެތު ދެކަނބަލަކަށް ބަށިބާއްޓަލުގެ ފެރިއަކަން، حسين عفيف ديدي ކުރެއްވުމަކީބަޔަކެވެ.

٢٦ شعبان ١٣٦٢ ھ މިރޭ 9:00 ގައި ކަށިމަތީގޭއަށް މާފަންނުގެކުރިއަށްމިއި ބަރަކު އެއްކާން وزير الدّاخلية އެމީރުނަން އާއަވަށުވެރި محمد ديدي ދެއްކެވުން އެކަން ނިމުނީއެވެ.

محمد ديدي އާއި އަވަށުވެރިކަމާއި حوال ކުރީ، އަވަށުވެރިޔާގެ قائمقامންގެ ގޮތުގައެވެ.

97 محكمة الشرعية ގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސުން

٢٠ شعبان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު رعية ތުންގެ مجلس ށް، وزير الدّاخلية ހުށަހެޅި مسئلة އެއްގެ نتيجة އެއްގެ ގޮތުން، محكمة الشرعية ގައި، ކަންހިނގާ ނުހިނގާގޮތާ އެކިމީސްމީހުންގެ وظيفة އަށް ގެންނާންފެންނަ ބަދަލެއްވިސްނައި، ބަލައި، އެކަން مجلسُ ން ޗިޓެއްގެސިފައިގައި އެންގުމަށް ކޮމިޓީއެއް انتخاب ވެއްޖެއެވެ.

ދެން އެކޮމިޓީން އެގޮތް ބެލުމަށްފަހު، محكمة الشرعية ގެ ބައެއް قواعد އަށް ގެންނާންފެންނަ اصلاح ތާއި، އެކިއެކިމީހުންގެ وظيفة އަށް ގެންނާންފެންނަބަދަލުތައް مجلس ށް ހުށަހަޅައި، ކޮމިޓީއަށް ލިބިގެން ހުށަހެޅިގޮތް مجلس ން ފާސްވެއްޖެއެވެ.

އަދި އެ قواعد ތައް، ރާއްޖޭގެ އެންމެމަތީ درجة ގެ ولي ލިބިގެންވާ ކޮމިޓީން تصديق ކުރައްވައިދިޔެއެވެ.

ދެންފަހެ ٢٨ شعبان ١٣٦٢ ھ މިރެއި، 8:00 ގައި، محكمة الشرعية އަށް، قاضي އާއި، ބަންޑާރާ نائب އާއި، محكمة ގެ ހުރިހާ نائب ނަށާއި، އަދި محكمة ގެ ކަންހިނގާ ނުހިނގާގޮތް ބެލުމުގެ مفتش އާއި حاضر ކޮށް އަލަށް މިއުފެދުނު قواعد ތައް އެމީހުންނަށް وزير الدّاخلية [illegible] ކިޔުއްވައިދިނެވެ.

އަދި އެކިއެކިމީހުންނަށްކުރި وظيفة ތައް ވަކިވަކިން އެމީހުންނަށް އެންގުނުމެވެ. ދެން محكمة الشرعية ގެ ކަންތައް [illegible]، މި قواعد ގެމަތިން [illegible]. މި مجلس ން [illegible] ملم موسى [illegible] حاضر ވިއެވެ.

نوٹ: މި قواعد ތަކާއި އެކިއެކިމީހުންގެ وظيفة އަށް [illegible] محكمة الشرعية ގެ قواعد [illegible]

محكمة الشرعية ގައި ކަންހިނގާ ނުހިނގާގޮތް ބެލުމުގެ مفتش.

٢٦ شعبان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު رعية ތުންގެ مجلس [illegible]، محكمة الشرعية ގެ ބައެއް قواعد ގެމަތިން [illegible] ކަންހިނގާގޮތް ބަލައި، [illegible] نصيحة [illegible] އެކަމުގެ دولة އަށް [illegible] مفتش އަކު ހުރުން [illegible]. އެމީހަކު ކަމުގައި، عين

ކުރީ، الشيخ ابراهيم رشدي އެވެ.

98 ތަރާތޭކޮމިޓީގެ وكيل

محكمة الشرعية ގެ قواعد ތަކަށް ގެނައި، اصلاح ންނާއި، އެފާނގެ އެކިއެކިމީހުންގެ وظيفة ތަކަށް ގެނައި ބަދަލުން، ބަންޑާރަ نائب އަކީ ހަމައެކަނި دولة ގެ ތަރަފުން وكالة ކުރާ މީހަކުކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. މިހެންކަމުން އިހުގައި އޭނާ ތަރާތު ބައެއް قضية ތަކަށް ތަރާތޭކޮމިޓީކަމު ހުކުމްކަން ބޭނުންވެއްޖެއެވެ.

އެމީހަކުކަމުގައި ކަނޑައެޅި “ތަރާތޭކޮމިޓީގެ وكيل” މިނަން ދެއްވިއެވެ. މިސާލަކީ، محكمة الشرعية ގައި، ހިނގާ ބައެއްޖަމާތްގެ قضية ތަކުގައި (އެއީ އިހުގައި ބަންޑާރަ نائب ތަރާތުރިން قضية ތަކެވެ.) ތަރާތޭކޮމިޓީއެވެ. މިމީހަކުވަންވަނީ، “دولة ން قانون އާއި شريعة ގެ ތަރަފުން ތަރާތޭކޮމިޓީ”ގެ ممبر އެކަމުގައެވެ.

ތަރު ٢٧ شعبان ١٣٦٢ ﻫ މިދުވަހު، ތަރާތޭކޮމިޓީގެ وكيل ކަށް، الشيخ ابراهيم رشدي އަށް ލައްވައިދީއެވެ.

99 ١٣٦٢ ﻫ މިވަނަ އަހަރު فقير ންގެ ޖޯރަވީއްޖުން

رمضان މަހުގެ ކޮއްމެ އަހަރަކު 72 فقير ންގެ ޖޯރަވީއްޖުމުގެ ކަންތައް دولةُ ން ބެލެހެއްޓުމަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ.

މިއަހަރުއަކަށްކަންހަމަޖެއްސިގެ ގާޑީގެކާއްމުއަވަރަކުން ޖަހަކު 14 فقير ން ތަޖުއޮޖެ ތަހަޖުން 16 فقير ން ޖޯރަވީއްޖާން ބަނޑޭހިގައަން ދިޔުމަކެވެ.

ކޮއްމެމިހަކުއަމަކައި “فقير ން” ގެ ބިލާބަތުގެ ނަންނަންވާނެއެވެ. ވާޙިދުން ނަމަކަށް ބިލާބަތުވެރިން ތިބުމުގެ ކަންތައްތަކާއި حوال ކުރީ ހަމަޖެހިފައިވާ އަދުލުވެރިކަމުގެ ތަނުގައިވެއެވެ. ބިދައްޗިރިންގެ مسئلة ހަމަޖެއްސުމަން ކަނޑައެޅި “ކަށްބަތު”ނުނެވެ. މިކަން ހަމަޖެއްސައި އަވަދުއަވަހަށް، ކަށްބަމަން ބިލާބ

ޖޫންމާހެޅި ٢٩ شعبان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުއެވެ.

100 ކުޑައަށް އިނގިރޭސިން ޖަވާބުން

އާރް.އޭ.އެފްގެ ސިފައިންގެބަޔަކު ތިލަދުންމަތީ ކެލާގައި ދުވަސްކޮޅަކު ޖައިބާތިބުމަށް އެދިގެން ދިވެހި دولةން މި އަމުރުކުރެއްވީއެވެ.

އިނގިރޭސި މީހުންނާއި، ދިވެހިންނާއި، ބެރޭރުކިރައި ކަމެއް ހަމަޖައްސައި އެމީހުން ތިބުމުގެ ސަބަބުން ގެދުވެރިވާކަންޓަކައި ބަލަހައްޓަވަމުންދާ ވެރިއަކަށް ޖަވާބު حسين عفيف ديدى އެވެ.

އާދެސަކައި އެމީހުންނިބުމަކަން ގެއްލުމާއި، އެހެންހެންމަސައްކަތްތައް ކުރުމުގެ ސަރުކާރަށް ކުރުމައި ޖަވާބު، ވަޒީ علي ދީދީގެ ޖަވާބުދެއްވެވި. ترجمان ކަން ޖަވާބު، އެދުރުވެރިޔާގެ ޖަވާބުތައް ދިނީއެވެ.

އިނގިރޭސިން ޖަވާބުދިނުމުގެ ސަބަބުން ގެދުވެރިވާ قضية ތައް ނިއްމުމަށް دولة ން حوال ކުރީ، حسين عفيف އާއި، ހުވަރަދުރި ކަލޭބެތަކުރާންނާއި، ހަތިދުރި ޖަވާބުދެނިކާއި، މިތިންމީހުންގެ ކޮމިޓީއަކާއިއެވެ.

حسين عفيف ديدى ކުޑައަށް ޖަވާބު، އިނގިރޭސިންބެދުގެސަބަބުން ކެއްކިއަކަން ގެދުވެރިވާ مسئلة ތައް އާންމަކުރުން އެއްވެ صلح ވެރި ގޮތެއްގެމަތިންނިންމުމުގެ اختيار ދީފައެވެ. އަދި ތިހެދެއްމަތީގައި އާންމާ ހުރިހައިދުވަހަކު އަތޮޅުގެ ހުރިހައިކަމަކާއިގުދުވެސް އަތޮޅުވެރިޔާ އާންމާއި مشورة ކޮށް، އަތޮޅުގެ ކަންތައްތައް ނިއްމާންވާނީ حسين عفيف ގެ ޙަވާލުގައިކަން އަތޮޅުވެރިޔާއަށްވެސް އެންގުމައި އެކަމައިއެވެ.

حسين عفيف ديدى ކުޑައަށް ގާނޫނުދީ، ٣٠ شعبان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުއެވެ.

101 މުވަޒަފުވިޒާރާގެ ރަސްމީ ސަލާމް

މިއަދު މުވަޒަފުވިޒާރާ "ގަނޑުވަރު" ގައި رسمى سلام ދެއްވި.

رسمى سلام ޖެހީ "މުލީއާގޭ" ގައި އެކަންކުރެވި.

١ رمضان ١٣٦٢ ھ މިރޭ 7:45 ގައިރަން، محكمة محكمة ގެވެރިންނަން ތިއްބެވިފޮނުވުން

މުލީއާގެއަށް حاضر ވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން އިންތިޚާބުންނަން ކޮމިޓީއަށް ބުނެވުނު ބޮޑުކޮށް ބަލައިލުމަށް
ބައްދަލުވުމަށްފަހު، ފެށުމާއި ކޮމިޓީއަށް ބޭއްވުނީއެވެ. 7:55 ވީއިރަށް “ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އަސާސީ ޤަވާޢިދުގެ ولي އާއި حوال ކުރައްވާ ކޮމިޓީގެ” މެމްބަރުންނަކީ، الامير محمد فريد ديدي އާއި الامير علي
ކުޑަބަންޑާރަކިލެގެފާނާއި الفاضل ابراهيم علي ديدي އާއި ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. (الامير حسن نور الدّين
ހުންނެވި سلام ވިދާޅުވެފައެވެ.) އިންތިޚާބުކުރެއްވުމާއި ބައްދަލުކުރެއްވި ملم موسى ކަލޭގެފާނެވެ. ދެން
އިންތިޚާބުން، دولة ހިންގާ مجلس ވާ ކޮމިޓީއަރުއަން ވެރިވަޑައިގަތުމުން محكمة ތަކުގެ ވެރިން ބޮޑު ކޮމިޓީއަރުއަން
ވެރިވަޑައިގެން ކޮންމެ ކޮންމެ ގޮތަކީ އިތުރުވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ތިއްބެވި ترتيب ގެ ފުރަތަމަ ބޭފުޅަކީ،
ޢަބްދުއްރަޙީމް ކޮށްފައިވާ محمد امين ديدي ، ކަލޭގެފާނު ތުއްތުބެ ، قاضي ، احمد كامل ديدي ، ވެލާނާގެ
ابراهيم ديدي ، ދޮށިމޭނާކިލެގެ އިބްރާހީމްދިދީ، محمد اسمعيل ديدي ، އެލްއަރީގެ ޢަބުދުއްރަޙީމް، الشيخ ابراهيم
رشدي ، މާފަންނު އަތިރިމާ ދޮށިމެނާގެ محمد ديدي ، ހެނދުނުކޮށް ދިވެހިން عبد الوهاب ، ގައްދޫ
އަތިރިމާ ملم ގެ ދޮންބެ ފަހުން.)

8 ވަނަ ދުވަހު، ولي ކޮމިޓީގެ މެމްބަރުން، ބޮޑު ކޮމިޓީއަކަށް ހިނގާވަޑައިގެން، ބޮޑު ކޮމިޓީގެ
ވެރިކަމާއި ބެހޭ ގަވާއިދުތަކާއި ކޮމިޓީ ކަނޑައަޅައި އިތުރުވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ترتيب ގެ،
އެއްވަރުގެ ގަދަ ކޮމިޓީ ހުރިހާ، ދެން محمد فريد ديدي ، علي ކުޑަބަންޑާރަކިލެގެފާނާއި، ކިލެގެފާނާއި،
ابراهيم علي ديدي ގެއެވެ. އިތުރުވެވަޑައިގެން އަރިހުގައި ވެއްޖެ، محمد امين ديدي ގުޅުއްވަވައިގެން
ސަލާމަތްކުރެއްވުމަށްވެއެވެ. ދެން ކޮމިޓީގެ ترتيب ގެ ހިސާބުން ބައިވެރިވުމުގެ، سلام ކުރެއްވުމަށް
ނިމުނެވެ.

سلام ކުރެއްވުމުގެ، ولي ކޮމިޓީގެ މެމްބަރުންގެ، އެހެނިހެން ބައިވެރިންނަށް ކޮމިޓީއެވެ.

سلام ކުރެއްވުމުގެ ނިމުމުން وزير الدّاخلية އަރިހުގައި مناسب ބޮޑުން ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ولي
ކޮމިޓީގެ މެމްބަރުން އެއަރުން جواب ދެއްވިއެވެ.

ދެން محكمة محكمة ގެ ވެރިން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އޭގެ ފަހުން ވަޑައިގަތުމުން ولي ކޮމިޓީގެ
މެމްބަރުން އަރިހަށް ހާޒިރުވި دولة ހިންގާ مجلس ގެ ކޮމިޓީއަރުން ވެރިވަޑައިގަތުމުގައި، ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން

މިކަން ނިމުނީއެވެ.

102 ރޯދަމަހުގެ وعظ

މިއަހަރު رمضان މަހު ހަތަރު ހުކުރުދުވަހުގެ، ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް ހަވީރު 5 ޖެހިއްސުރު ބައިގަޑިއިރުވާންދެން مدرسة السنية ގައި، عبدالله فهمي ديدي وعظ ބުނުއްވިއެވެ. މިއަހަރު، ހުކުރުދުވަހު وعظ ބުނުން ނެތީއެވެ.

103 މާފަންނުގާ ހެދުންފާސްކުރުމާރީ

މާފަންނުގައި އަންހެނުންގެ ހެދުންފާސްކުރުމާއި حوال ކޮށްފައިވާ آمنة زكي ديدي އާއި، ހެދުންފާސްކުރުމާރީއާއި، އަމަރުވެރިޔާއި ދުވާލިހަކު ކަރުގައިހުރި سيد سعيد އާއި ދުވިހުން، ތަރުތީބަރުން ދަންޖެހިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

މިހެންވެ، ١٧ رمضان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، މާފަންނުގައި ހެދުން ފާސްކުރުމަށް، 1 ކުޑަކުދިންގެ ދަރިރި، ހެދުން ފާސްކުރުމާރީއާއި، އަމަރުވެރިޔާއި ދުވާލިހަކު ކަރުގައި 1 محمد جميل ديدي އާއި ވަޒީރާ މިކަމާއި حوال ކުރައްވިއެވެ.

104 فتح الباري ނަރުކޮޅު

١٩ رمضان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު ހަވީރު 3:30 ގައި فتح الباري ނަރު ކޮޅުނިބަށްދާން ދިރައިދިނެވެ. މި ނަކަތްގެން نخداحس ކަރާގެ ފާސް ސަރުކާރުގެ ދައިސާމަކަކާއި حوال ވެގެންދިޔައެވެ.

105 ميربحر ގެއަށް

١٨ رمضان ١٣٦٢ھ މިރޭގެ 8 ޖެހިއިރު، ހިނގާބަޔަކު ދެކުނުއަށް ކޮށް ގުރުވެރިފުއްޖެހުނަމަ، ނުކުމެއްޖެއްސާވިހުން. (ހަމަތަކުގެއިމަގުމަތިބަޔަކަށް ބާވިހުންނާއި، ميربحر ގެއަށް ދާންވާމީހުންނާއި، ހަމަތަކަށްގެ އަވަރުވެރިޔެން.) ميربحر ގެއަށް އެއްކޮށް، وزير الدّاخلية ވަޑައިގެން އެމީހުންނާއި

ވާހަކަފުޅުދައްކަވައި، نصيحة ދެއްވައި، ހާލުބެއްލަވައި ހެއްދެވިއެވެ. މިގޮތުގައި ހަތަރުއަވަދުގައި މަގުމަތިބަފަހައްބާ މިހުން ފޮނުއްވާފިއެވެ.

ދެން ހަނގުރާމައިގެ ނުރައްކަލުކުރިމަތިވެއްޖެނަމަ مير بحر ގެއަންދަރުންވާމީހުން އެބައިމީހުންގެ وظيفة ތަކާއިމެދުފަރުވާތެރިވާގޮތާއި ކަންކަމުގައި ފަސްނުލާމީ، نصيحة ދެއްވުމަށްފަހު، އެބައިމީހުންގެ ވެރިއަކަށްހުރި، حسن ކަލޭގެފާނު މި وقت ތަނުގައި ނުތިބުމުން، އެހެރަ وقت އްގައި އުމުރުނަހަރު ކަނޑައަޅު ދެއްކަވައި، އުޅަނދުގެތެ އެންމެމަތިބޭފުޅުން:-

1- މައިޒާންދުރުގެ محمد منك

2- ކަބަރާ محمد ފުޅު

3- محمد رشيد

މިބޭފުޅުންކަށް ކުއްލިވެސްއެކަކުކަން އަންގަވައި އެހެރަ وقت އްގައި، އެބޭފުޅުންކަށް ކުއްލިވެސްއެކަކު، އެބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރެއްވުމުގެ ބާރުކަން އަންގަވާފައި، މިބައިމީހުންވެސް ފުރުއްވާލެއްވިއެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ނުރައްކަލުން ދުރުވުމަށް، އެކަމުން ބައަކަށް އަނިޔާއެއްވިޔަސްމެ، އެ އަނިޔާވީ ބަޔަކު ފަރުވާ މިނެގުމާއި މަދަނީގައިވެސް މިނެކަމަށް، އަންހެނުން مير بحر ގެއަށް، ފިރިހެނުން ޖަކާތޮށިގެއަށް ފުރުވިމަގެއި، އެފަރަބައަކު ގާގާގައިމީގެ ކަމުގައިވެފައި، އެބައަކު އެގެއަށްގައި ބައިވެސްބައިގެން ނުބައިވެރިއްބޯނުކަމުގައި ފުރިއްޖެނަމަ، މިގޮތުގައިވާ އަންހެނުން مير بحر ގެއަށް، ފިރިހެނުން ޖަކާތޮށިގެއަށް ފުރުވިމަން އެންގެވިއެވެ.

މިބައިމީހުން އެފަދަހަރުމަން ބަޔިމީހުން އުފާވެދޭ ވަކިމީކާކުރެވޭ އެބަހުރިކަމާއި، ގާތުގާ ފުލިއާގައިން އެދިކަމާ އަދަނަގެންގޭސް ފަސާދައިން އަމުޖެހޭކަށަށްގައި، ބައްކަމުތިރިކަމާއި ބޭއްވުމަށް އަންގަވައި، މިބައިމީހުން ފުރުއްވާލެއްވިއެވެ.

106 ފަރިތަކުރުމަށްޓަކައި ބޭރަށްފޮނުއްވުން

٢٠ رمضان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، ހަތަރުއަވަދުފުރުވި، ސިޓީއަކުން މި 8 ދުވަހުގެތެރޭގައި ފަރިތަކުރުމަށްޓަކައި އެއްފަހަރު ބޭރަށްފޮނުއްވާނެކަން އެންގެވުމަށްފަހު، ٢١ رمضان ١٣٦٢ھ މިރޭ

9:30 ގައި ފަރިތަކުރެއްވުމަށްޓަކައި ބަރުޚާސްތުވުނެވެ.

107 ހަޖީ

١٤ رمضان ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު ހަތަރުއަވަރަށް ޖަލްސާ ސިޕާހީއަކުން.

1- މިއަހަރު ހަޖީ ކުރައްވާނެ މީހުންގެ، ހިއްކަން މައިޗާންދޮށް ޖިސަހުތުގަރުތައްހުރުން ނެތީއެވެ.

2- ހިޖުރައްޔާ މިދިޔައަހަރުގެ ޢިއްޒަތްތެރި އަންނާނެއެވެ. އެކަމަށް ހަޖީ ކުރެއްވީއެވެ.

3- މިއަހަރު فاتحة ޚިޔާލާތުތަކާއި نائب ބޭކަލުންނެވެ. މިކަންކަން އަންގަވަންފަށް، މިއަންގަވައިދޭ ޒަމާނީ އިއްޒަތްތެރި ހިޔާލުކަންތައް ހުށަހެޅީއެވެ.

އެގޮތަށް:-

ހަތަރުހިޔާގައިވެ، ހަމައެކަނިގޮތުގައި ހިޔާލުފުޅެވެ. 4:45 ގައި ފަށައިފާރުގެއަށް ފަސްމަދުނުވާކަށްނުނާއި، نائب ބޭކަލުންނާއި حاضرވެ، 5 ޖަހާ އެތަނުން ނުކުމެގެން މިދިޔައަހަރުވެސް ހިއްކަތޮޅުއައިގެނެސް މަދުމަތިން، ހަމައެހާރަވަށުން ޚާރިޖަށް فاتحة ކިޔަވަދުއްގެސް ޤައުމުތައްއިސް ފަށައިފާރުގެއަށް ވަޑައިގެން، ނިމުނީއެވެ.

108 ملم محمد ديدى އާއި، ކުޑެދަރަކަލޭގެ ابراهيم ديدى އާއި މާލެއަރުން

٢٥ رمضان ١٣٦٢ މިދުވަހުގެ 10:30 ޖެހިން، ملم محمد ديدى އާއި، ކުޑެދަރަކަލޭގެ ابراهيم ديدى މާލޭގެ ދޮނީން އައްޑުއައްޑުގައި (ލަމުލަކުއްޑުވާ، މުލަކުއްޑުވާ، ކޮޅުމަޑުލު، ހައްދުންމަތީ، ނިލަންދުއްޑުވާދޫ، އަރިއައްޑުވާ) ގޮސް މިހުންނެވީ ހުވަދޫ ހުވަދުއްވަ ޢަލީ އަރައި، ދަތި حال ގައި ތިބި މީހުންނަށް އެހީވުމަށް دولة ގެ ފަރާތުން އާދޭސްކުރުމާއި حوال ކުރެވޭކަމުން އެހީވެ، رعية ންނަށް ނަސޭހަތްދީ، ރަށްތަކުގެ ވެރިންގެ ބަސްބަހައްޓާގޮތަށް އެކަހަލަ رعية ންގެ ملك އޮނިގަނޑު ދެމި دولة ގެ ފަރާތުން ލަސްވެފައިވާ އެއްގަމު، މިކަން މިވަގުތަށް ހާމަކުރެވުމުގައި، އަދިވެސް ބެލުން ކުރެވުނު دولة ގެ ފަރާތުން އެކުގައި ވާގޮތަށް ހަމަޖެހިގެން، اصلاح ކުރެއްވުމަށްފަހު، މާލެއަށް ވަޑައިގަތީއެވެ.

109 رعيةތުންގެ مجلس ގެ ممبرން ހަމަޖެއްސުން

٢٨ رمضان ١٣٦٢ މިދުވަހު رعيةތުންގެ مجلس ގެ ممبرންކަމަށް އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ރަދުންބާރަށް ހުސްވާ ممبرންގެބަދަލުގައި އަލުން ممبرން عين ކޮށް، ތިރީގައި މި بيان ކުރެވޭގޮތުގެމަތީން ހަމަޖެއްސެވިކަން محكمة الدّاخلية އިން رعيةތުންގެ مجلس ގެ زعيمން ފޮނުއްވި نمبر ހ - 37 ގެ ސިޓީއިން އެންގީއެވެ.

އެއީ:-

1- އަރިއަތޮޅު ممبر، ކުއްޖަވަށް علی دیدی ގެ ބަދަލުގައި، احمد کامل

2- ފުވައްމުލަކު ممبر، محمد ماهر ގެ ބަދަލުގައި، ކަނޑި محمد ކަލޭގެފާނު

3- ހުވަދުއަތޮޅު ممبر، حسين عفيف ގެ ބަދަލުގައި ޑޮން މުދިންކަލޭގެފާނު. މިއެވެ.

110 فطـــر

٢٧ رمضان ١٣٦٢ މިދުވަހު ހަވީރުއަވަހު މައިޖާންގޭގައި ބޭއްވުމަށް ފޮނުއްވި اعلان ކުންވެސް މިދިޔައަހަރުކާއްޔެއް ފަދައިން، فطرތަކިރުޖާނުކާގައި، އަމިއްލަ اختيارގައި صدقات ގެނައުމުގައި ގެންދިޔައަށް އެޅުއް عيدމިޒާޑުޒާއި، عيدދުވަހު، محكمة الشرعيةއިން ބަލައިގަންނާނެކަން އެންގީއެވެ.

މިގޮތުގެމަތީން، މިސަލަމުންގެނާ صدقات ބަލައިގަތުމަށް اعلان ގައިވާ ފަދައިން محكمة الشرعية ގައި މީހުން ދިނީއެވެ.

111 عيدގެ سلام

މިއަހަރު عيدގެ سلام ގަނޑުވަރުގައި ނުވީއެވެ.

عيدދުވަހު 9:00 ގައި، “މުލީއާގޭ” އަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެމަތީ درجةގެ ولی އާއި حوال ވެރިއާ ކާބިނީގެ ممبرން حاضرވެވަޑައިގެން، އެތަނުން محكمة محكمةގެ ވެރިންނާއި، وكيلންނާއި، އަމީރުވެރިން حاضرވެ، سلام ކޮށް، ޤަދީމުހަމަތަން ހަނދުބިޔާގެ سلام ގެކަންތައް ހިނގީގޮތުގައި ހުރިހައިކަމެއް ހިނގައިދިއްޖެއެވެ.

112 ملم محمد ديدى އާއި ابراهيم شهاب އާއި މާލެއިން އުތުރަށްފޮނުއްވުން

ملم محمد ديدى އާއި، ކުޑަތަކުރުފާނާ ابراهيم ديدى އާއި ދެކަލުން މާލެއިން ދެކުނުގެއަތޮޅުއަތޮޅުގައި ކުޑަތަކުރު، މާލެއިން އުތުރުގައި ކުރެއްވުމަށް ފޮނުއްވީ، ملم محمد ديدى އާއި، ބަޑިގޭގެ ابراهيم شهاب އާއިއެވެ.

ތަފާ، ٢ شوّال ١٣٦٢ ھ (ހޮނިހިރު) މިދުވަހު ހެނދުނު 8:10 ގައި، ސަރުކާރުގެ ބައްތެލިން މިދެކަލުން ފުރައްވައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

ހަދު حال ބޮޑުކަމަށްޓަކާ فقير ނަމާއި އެހީވެ، حال ނަތީޖާއިއްބަވީނުންނަން ބަހައިދޭނަމަން ކާބަރަކަށް މިދެކަލުންނާއި حوال ކުރެއްވިއެވެ.

113 އަންހެނުންގެ ހުދުމާއިލުދު "މުޖީބާގޭ" ގައިވި ކޮމިޓީ

٥ شوّال ١٣٦٢ ھ (އަންގާރަ) މިދުވަހު، 9:00 ގައި ނިއްމިކަންތައް:-

1- قواعدا ވި خلاف ނު ހުދުނުއަޅައިގެންއެޅޭ މިހުންނާއި، ހުސްނުކޮށް ހުދުނުއަޅާމީހުން ހިސާބަކަށް އަވަސްއަވަހަށް މިބިކަމަށްފުރިގެން، ހުދުގެކަންތައް ބޮޑުކޮށްޕާސް އައުކޮށް، ކޮށްގެއަވަރުކަރުގެ ހުދުމާއިބަރާގޮތުން އަވަސްވެރިޔާއާއި އެހީވާ މިހަކު ގޮސްފިއެވެ.

މިމީސްމީހުން:-

1- ގަސްތޮރުގޭ احمد ديدى ހުންވާރު
2- محمد جميل ديدى މާރަނުން
3- ބީރު علي ديدى ގަޔާވު
4- މަސްއޮޅި علي ދުޅު ގަޔާވު

2- 1 نمبر ހުދުން ޖަސްޓިސްކޮށްއެކީގައިބަސް އެއްމެރަގެވެ. މާތެރިން قواعد އާއި خلاف ވަހުންދަނިވިއްޔާ منع ކުރާނީއެވެ.

3- އަވަސްވެރިޔާއާއި، އެހީވާނުނެރިމަކަން ހުދުނަބައާކާއި حوال ކުރެވުން، އަވަސްވެރިޔާގައި ހުދުގެކަންތައްހިނގާ ނޫނީގޮތް ވަރަށްރަނގަޅަށް ބަލާނެވާނެއެވެ.

މިދުވަހުގެ ކޮމިޓީއަށް حاضرވީމީހުން:-

1- محمد امين ديدى
2- ހެންވޭރުއަވަށުވެރިޔާ
3- މާފަންނުއަވަށުވެރިޔާ
4- ގަލޮޅުއަވަށުވެރިޔާ
5- މައްޗަންގޮޅީ އަވަށުވެރިޔާ
6- ގަސްދޮރުގޭ احمد ديدى
7- محمد جميل ديدى
8- ބެރުގޭ يوسف ތުތު
9- ބީރު علي ديدى
10- މާފަންނު ސަރުދާރު
11- މަސްއޮޑި علي ތުތު މިއެވެ.

114 ހަމަމިދުވަހުގެކުރީގައި މިނަންގަނެވުނު ކޮމިޓީއަށްފަހު، މުލީއާގޭގައިވީ “އަވަށުވެރިންގެ ކޮމިޓީ” ގައި ނިމުނުކަންތައް

1- އަވަށުވެރިންގެ ކޮމިޓީވަނީ، ކޮއްމެމަހަކު 1 ދުވަހާއި، 15 ދުވަހުހެނދުނު 8 ޖަހާއިރު މުލީއާގޭގައެވެ. 1 ދުވަސް، ނުވަތަ 15 ދުވަސް އައީ ރަސްމީ ބަންދުދުވަހަކަށްކަމުގައި ވެއްޖެނަމަ ދެން އޭގެފަހުގައިވާ ބަންދުނޫން ދުވަހަކުއެވެ.

2- ކޮމިޓީގެ سكرٹری އަކަށް محمد جميل ދީދީއެވެ.

115 އިނގިރޭސިންގެބަޔަކު ފަހަރެއްގެން މާލެއައުން

٧ شوّال ١٣٦٢ ھ (ބުރާސްފަތި) މެންދުރު 10:15 ގައި، މާލެއަށް، މިދަ-އުތުރު، ވައިމަގު ދަތުރުކޮށް، ދެއެރޯޕްލޭނުގައި، އިނގިރޭސިންގެ 8 މީހުންގެ ވަފުދެއް އަތުވެއްޖެއެވެ.

މިބައިމީހުންނީ:- ٤ شوّال ١٣٦٢ ھ (ހޯމަ) މިދުވަހު، މިލަދުއްމަޑު، ނަރުދުއައްގާއި، ޕީވަކަށްލައްވި، ދުބައްޓެވެއްދެއްގައިވީ، 23 މީހުންކުރު 8 މީހުންނެވެ.

މި 8 މީހުން ހަމަމިރޭގެ ދޫނިދުވަން ގެންގޮސް ފުވައްމުލަކައި އެރީވެ، އެރަށުގައި ބައިތިއްބައެވެ.

٧ شوّال ١٣٦٢ ھ (ބުރާސްފަތި) މިދުވަހު، 11:45 ގައި މާލެއައި، ލޯންޗަކުން މިބައިމީހުންގެތެރެއިން 6 މީހުން ގެނައެވެ.

ހަމަމިދުވަހު، 12:20 ގައި އަދި ލޯންޗަކުން ދެންތިބި 7 މީހުން ގެނެސްފިއެވެ. މިދެބައިމީހުންވެސް ހަމައެވަގުތުވެ، ސައިރުކާރުގެދޯންމަތިން، ދޫނިދުވަން ފޮނުވިއެވެ.

މިބައިމީހުންނަކީ:- އިނގިރޭސިންގެ އެސްކަރިއަން، ލިމިބޯޓް، މިކަންނަރީގެ އެމް.ވީ. “ބަވަރްސިނިޔާ” މިނަންކިޔާ ބޯޓުގެ އޮފީސަރުންނާއި، ފަޅުވެރިންކުރު ބައެކެވެ. މިބައިމީހުން، ކޮޅުމްބުން ފުރައިގެން عدن އަށް ދަނިކޮށް، 1 اكتوبر 1943 م، ٢٩ رمضان ١٣٦٢ ھ މިރޭގެ އިރުއޮއްސި 10:30 ގައި دشمن ންގެ ސަބްމެރީނެއް، ބޯޓު ޓޯޕީޑޯކޮށްލައިފިއެވެ.

ބޯޓު ފެތެންފެށިތާ ބޯޓުގައިތިބި މީހުން އެރީ ހަތަރުބޯޓެއްގައެވެ. މީގެތެރެއިން މި 23 މީހުންނީ އެއްބޯޓެއްގައި ތިބި މީހުންނެވެ. އަނެއްތިންބޯޓުގެ خبر އަދި ނުވެއެވެ.

އެއްވެސްމީހަކަށް މާބޮޑު ހާނިއްކައެއް ލިބިފައެއްނުވެއެވެ.

މިބައިމީހުންނާއި، دولة ގެ ޚަރަދުން ފޮނުއްވަވައި އެރުވިއެވެ، ٩ شوّال ١٣٦٢ ھ (ހޮނިހިރު) މިދުވަހު كنجافتح سلام ން، ސަރުކާރުގެދޯންމަތިންގާތުގައި حوال ކޮށް ކޮޅުމްބަށް ފޮނުވާލިއެވެ.

މިބޭބޭން، މިބައިމީހުންނާއިއެކުގައި، ސަރުކާރުބޭބޭގެ ކައްކާމީހަކާއި، ފަޅުވެރިއަކު ފޮނުވިއެވެ.

116 ޖަރާމީހުން

١٦ شوّال ١٣٦٢ ھ (ހޮނިހިރު) މިދުވަހު محكمة الاشغال ގެދޮރުގައި އޮތް ޖަރާމީހުން ދުވާލައި މިކަންތައް ނަގާލިއެވެ.

މީގެފަހުގައި ހަމަމިދުވަހު، محكمة المالية ގެދަށުގައި ޖަގާމީހުންގެބައަކު އުފައްދައި އެބައަކަށް دولة ގެ ނަގުދީކަން ދެއްވިއެވެ.

މިކަންތައް ހަމަޖެއްސުމުގައި އިހުތިބިޖަގާމީހުންކުރެ، ތިންމީހަކު މުސްތަޤިއްލުކުރައްވައި، ހަމައެމީހުންގެތެރެއިން، ދެންތިބި ތިންމީހުން އަދުން އެއުރުދުން ޖަގާމީހުންގެތޯރާގައި عين ކުރެއްވިއެވެ.

117 جماعة ތެރިން

٢٦ شوّال ١٣٦٢ ھ (އަންގާރަ) މިދުވަހު، جماعة ތެރިންގެ قواعد އައުކޮށް، މިބައިމީހުނަށް ވަސްވަހު މުސާރަފިޔާދޭންގޮތް ހެދިއެވެ.

118 ވަޔިންދާބޯޓެއް

١٨ شوّال ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު 1:10 (ހެނދުނު) ވަޔިންދާބޯޓެއް ގާތަށްއައެވެ.

މިބޯޓުން، ކަމުނަބޮޑުގައިހުންނަ އިނގިރޭސި ސިފައިންގެބޯޓަކަށް، 2:45 ގައި ގަނޑުވަރަށް ދިޔައެވެ.

ހަމަމިދުވަހު ހަވީރު، 4:00 ގައި "މުލިއާގޭ"ގައި ވަޒީރުންނާމިޓިންގެ جلسة އެއްވިއެވެ.

١٩ شوّال ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު ހެނދުނު 1:30 ގައި ބޯޓު ގާތުން ފުރައިފިއެވެ.

119 مدرسة السنية

١ ذى القعدة ١٣٦٢ ھ (ހޮނިހިރު) މިދުވަހުހަވީރު 4:00 ގައި مدرسة السنية ގެ ކާފަތިރިން އައުކޮށް، مدرسة އަށް ކުރިންދިޔަކަން، مدرسة ހިންގުމުގެ قواعد ތައް ބަދަލުކޮށްކަން، ކަންތައްތައް ހަމަޖައްސާ مدرس ނަށާއި، وقت ހާއި އެކަށީގެންވާގޮތަކަށް ކުރިއްޖެއެވެ.

މިކަންތައް ހިނގިގޮތް:

١٧ شوّال ١٣٦٢ ھ މިދުވަހަކީ، مدرسة السنية އަށް 17 އަހަރުފުރުން ދުވަހެވެ.

މިދުވަހު مدرسة السنية ގައި އެވަގުތު مدرسة ގައިވީ ކުދިންނާއި، އަދިވެސް دولة ގެ ވަޒީރުންނާއިގެ ބޮޑެތި ބޭފުޅުންނާއިގެންނެވި، جلسة ގައި، مدرسة ގެ ކިޔެވުން، މިހިސާބަށްވުރެ ފުޅާކޮށް، ފުރިހަމަކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ވާހަކަދެކެވި، އަސްލެއްކަމަށް ކުރިއަށްދިއުމަށްޓަކައިހުރި ގޮތްތަކާއި مدرسة ގެ ކިޔަވައިދިނުން ރަނގަޅުކުރުމާ ގުޅޭ ވާހަކަދައްކަވުމަށްފަހު.

މިރޭ ކަސްބަވުމުގައިވީ، އަވަށްވެރިންގެ ކޮމިޓީއެއްގައި މިކަމާއިބެހޭ ވާހަކަދައްކައި، އަވަށްއަވަށުގެ އަވަށްވެރިން مدرسة އަށް ކުދިންފޮނުއްވުމުގެ ކަންތަކުގައި، އެހީތެރިވެދެއްވުމާއި، ހަރުދަނާވުމަށް އެކަކިބޭފުޅަކާ عدد ކަން ޤަބޫލުކުރުމަށް ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ.

22 شوّال 1362 ﻫ މިދުވަހުދުރާގައިވި ކޮމިޓީއެއްގައި، އިސްކޫލުތަކުގެ މުދަލާއި، ވިޔަފާރިއާއި ބޮޑު، ސަރުކާރުގެ ފައިދާއަށް ހިފުއްވައި، ބޭރުނުކުރުމަށް معارف ގެ އަމުރުފުޅުތައް ފާޅުކޮށްދިން، ކުރެއްސެވުމުގައި ފިއްތެވުމަށް ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ.

ހަމަމިދުވަހުގެ، مدرسة السنية ގައިވީ ކޮމިޓީއެއްގައި، مدرسة އަންނަކުދިން، ގަނޑުފޮތް ފޯރުކޮށް ޚަރަދުން ދުވާލާއި، އިސްކޫލުތަކުގެ ނުހިފޭގޮތުން ފިޔަވަޅުއަޅަން ދެންނެވުމުން ހުށަހަޅާކަމުގައި ކަނޑައެޅުނެވެ.

120 مدرسة ފެށިދުވަހު ކަންތައްހިނގިގޮތުގެ ޚަބަރު

٦ ذي القعدة ١٣٦٢ ﻫ (ހޮނިހިރު) މިދުވަހު 4:00 (ހަވީރު) ގައި مدرسة السنية އަށް މިފަހަރު مدرسة އަށް އަލަށްވަންކުދިންނާއި، ކުރިއްސުރެކިޔަވާކުދިން، وزير الدّاخلية އާއި، محكمة المعارف ގެ ވެރިޔާއާއި، الشيخ عبد الله فهمي ديدي އާއި، الشيخ ابراهيم رشدي އާއި، އަދިވެސް ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި مقام ގައިތިއްބެވި ބޮޑެތިބޭފުޅުންނާއި، ބައިކަރުންގެ جلسة އަކަށް حاضر ކުރައްވައި، ގަޑިޖެހުމުން ملم موسى ކަލޭގެފާނު އިސްވެ صلوات فاتحة ކިޔުއްވިއެވެ. މީގެފަހުގައި،

محكمة المعارف ގެ ވެރިޔާ ކުރުގޮތަކަށް دولة ހިންގަން އިސްވެތިއްބެވިވެރިންނަށާއި، މީގެކުރީގައި مدرسة އުފެއްދެވި تعليم ކުރިއެރުވުމަށް دولة ގެ ޚަރަދުން އެހީއާއި ބާރުއެޅުއްވުމުން ދުއްބާޝިވި، سمو الامير عبد المجيد رنبڈير كلگفان ށް شكرية އަދާކުރައްވައި، تعريف ކުރެއްވުމަށްފަހު، މި جلسة ގައި، وزير الدّاخلية، معالى

محمد امين ديدى ވެސް ކޮއްމެވެސް ވާހަކަފުޅެއް ދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގަތެވެ.

މިގޮތުގައި، وزير الداخلية ބޮޑުވެރިވަޑައިގެން مدرسة ހިންގުމުގައި މިވަގުތު އިސްލާމީ ދީނުގެ ތަޢުލީމާއި،
މިދިޔަދުވަސްވަރުގައި مدرسة ހިންގިމުންނަން تعريف އާއި شكرية އަދާކުރެއްވުމާއި، ވާހަކަފުޅުދައްކަވައި،
نصيحة ދެއްވިއެވެ.

މިގޮތުގައި، الشيخ عبدالله فهمى ديدى އާއި، الشيخ ابراهيم رشدى ވެސް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށްފަހުގައި،
ނިމުނީއެވެ.

121 ހަޟްރަމަވުތުގެ އެދުރުގެ

ހަޟްރަމަވުތުގެ އެދުރުގެ ދަރިވަރެއް مدرسة السنية ގެ ދަރުސްގައި ހިސާބުގެ ތަޢުލީމު ދެއްވުމަށް، ހަމަޖެހިވަޑައިގެން،
މި وقت ނަ ހަމަޖެއްސެވުން ކުރިއަށްގެންދެވުމަށް އެދުރުބޭކަލުން ބަދަލުކުރަން ހަމަޖެއްސެވި
ކޮއްމެ އެދުރުގެ ދަރަނިވެ އެދުރުމީހާގެ معاون އެއްކަލުގައި މިހާރުއެއްވިއެވެ.

٤ ذى القعدة ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުން ފެށިގެން، އެދުރުގެ ބައި مدرسة السنية ގެ ބޮޑުގެދަރުގައި
ހިންގާން ފަށައިފިއެވެ.

122 ވެދުން

١٠ ذى القعدة ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، 10:00 (ހެނދުނު) ގައި ވެދުން ހިނގައިގެން، سركار ގެ ڈنگی
رحماني ދަތުރުކުރިއެވެ.

ވެދުމުގައި حوال ކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް، ދުރުސީޢީގެ ސީރީއެވެ. ވެދުން ބާރުކުރަން ކަނޑެއްޓި فتح الباری
ނަމުގެ ކިތާބެވެ. މިކަމާއި، ބޮޑުބޮޑު ބޭފުޅުން ސިފައިން އެންގެވިއެވެ.

123 ޒިޔާރަތާ عيد ގެ سلام

١٠ ذوالحجة ١٣٦٢ ھ (ބުދަ) މިދުވަހު ހެނދުނު 9:00 ގައި وزير الداخلية ، محكمة محكمة ގެ
ވެރިންނާއި، وكيل ނޫނާއި، ހަޟްރަމަވުތުގެ އަރަބިވެރިން "މުޖީދާގެ" އަށް حاضر ވެ، އެންމެދަމީ

درجة ގެ ولي އާއި حوال ވެރިޔާ، ކޮމިޓީގެ ممبر ންނާއި سلام ކުރެއްވުއްވައެވެ. މިކަންތައް، ދާރޯދަ عيد ދުވަހާ ހަމައަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު، ހިނގިއެވެ.

سلام ކުރެއްވުމަށްފަހު، وزير الداخلية މި مجلس ގައި، الامير الحاج عبد المجيد رنڊبڈير ސިފައިގެ ވާހަކަތަކާ حال ކަމުގެ އަންގަވާފައި خبر ކުރެއްވިކަމަށް ބާރަށް ކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތުގައި، ވަޒީރުގެ ފަރާތުން اذن އެދިވަޑައިގެން، އަންގަވައިދެއްވުމަށް، ވަޒީރުގެ ފަރާތުން ނިމުނީއެވެ.

މިދުވަހު، ولي ކައުންސިލްގެ ممبر ންނަކީ، الامير حسن نور الدّين އާއި، الامير محمد فريد ديدى އާއި، މިދަރިވަރުންނާ އަލްޖަސަލަން ދެއްވާ، ވަޒީރު ނިކަންނެވެ.

124 ބެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި، ކިޔާރާ صلوات

١٤ ذوالحجة ١٣٦٢ ھ (އާދީއްތަ) މެންދުރުފަހުން 7 ޖެހިއިރު، “މުލިއާގޭ” ގައި ބެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި، ކިޔާރާ صلوات ކިޔުއްވިއެވެ.

މި مجلس އަށް، وزير الداخلية އާއި، محكمة محكمة ގެ ފަނޑިޔާރުންނާއި، وكيل ންނާއި، ހިންގާމީހުންނާއި، ސަރުކާރުގެ ކަމުތަކުގައި ހުންނަ މީހުންނާ، 40 މީހުން حاضر ވިއެވެ.

7 ޖެހުމުން، ދަންބަހައްޓަވައި، ملم موسى ކަލޭފާނުން، އިސްވެ صلوات ކިޔުއްވުމަށްފަހު، ދެންނެވިއެވެ. މިގޮތުގައި، ملم موسى ކަލޭފާނުން އެދުނު، ބެހެއްޓުމުގެ خطبة ކިޔައެވެ.

މި خطبة މިފަހަރުކީ، ތިލަވިސުރަމުންނެވެ. خطبة ނިމުމަށްފަހު، މި مجلس ނިމުނީއެވެ.

މި مجلس އަށް حاضر ވި އެންމެންނަށް، “މުލިއާގޭ” ގައި ސައިބޯއްވައެވެ.

125 برگ عطية الرحمن ނައްޓާލުން

٢٠ ذوالحجة ١٣٦٢ ھ (ހޯމަދުވަހު) މެންދުރު 12:00 (ގެނބުރު) ގައި، ސަރުކާރުގެ برگ عطية الرحمن ނައްޓާލުމަށް، ކޯޓުން ބަންދުކުރުމަށް ހުކުމްކުރިއެވެ.

މި ނައްޓާލުން، نخدا حسن ކަލޭފާނު، ސަރުކާރުގެ ވައިސްތަރަކާއި حوال ކޮށް، ފޮނުވިއެވެ.

126

”އާރް.އޭ.އެފް. އޭ. ޝެންކިންގް“

٢٢ ذوالحجة ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު، 12:30 (މެންދުރު)ގައި މާލޭގެބަނދަރަށް، އިނގިރޭސިންގެ
އެސް.އެސް. ”ޝެންކިންގް“ މިނަންކިޔާ އާގުބޯޓުއައިސް، ދޫކޮށްލިއެވެ.

ބޮޑުދުލާރުވުން މީރު بحر ބޯޓީގައި، وزير الدّاخلية އާއި، ابراهيم علي ديدي ރައި، މީރުبحرގެ محمد ديدي އާއި ބޮޑުދޯރަންވަޖެހިގެން، އެބޮޑުންއައިސްވުރިގެން، ޖެހުބަނަނަބޮ، ވިލަރު ޖޯވައިގެން، ކައިބާވަޖެހިގެ ޗިޓުއެވެ. މިނާއާއިއަރުނާގައި، އެއްނޮމިދަރުދުފޮސް، ޗޯބިއެވެ. މިގެތެރެގައި، ދަންފަޅު 1 ޖެހިއިރު، ކަސްބަވަރު ޙަޔާގައި، وزير الدّاخلية ގެ خاصّ ކޯޓުގައި، وزير الدّاخلية ، މިދުވެހިރާއްޖެ، ބަނދަރުދުލާރުވެވިއެވެ. މި مجلس ގައި ރިޔާސަތު، وزير الدّاخلية އާއި، الفاضل ابراهيم علي ديدي އާއި، އެއިގެ ދުވެހިންނާއިއެވެ.

މި مجلس ، މިދުވަހުގެ 4 ޖެހުމާއި ގަދަވާމިޔާބަން، ދުވެހިބޯވެ. ދަން، މިގެތެރެގައި، އެދުވެހިން ބޭފުޅުންތުގެނަން، މިދުވަހުގެ ކަންތައް ނިމުނީއެވެ.

٢٤ ذوالحجة ١٣٦٢ ھ މިދުވަހު 8:00 (ހެނދުނު) ޖެހިއިރު، މިގެދުވެހިން، ރަށްއުޅާފޮސް މާލެކައިބަޔަ، ކުރީގައިވެސްނަންނަންގެންގޮސް ހޯދުމުގައި، وزير الدّاخلية، މިދުވެހިރާއްޖޭގެބަނދަރުދުލާރުވެވިއެވެ. މިހަރަރުވެސް، މި مجلس ގައި، الفاضل ابراهيم علي ديدي އިސްނެގިއެވެ. މިދުވަހުގެ 10.00 ޖަހާއިރު، މި مجلس ދުވެހިރާއްޖޭގެ، 10 ޖެހުމުން، މިގެދުވެހިން، ބޭފުޅުން ނިކުމެއްޖެއެވެ.

ހަވީރުދުވަހުގެ، މެންދުރުން އަނބުރާ ދޯނިޖެހިއިރު، އެބޭފުޅުންއައިސްގޮތަށް، ފަޅަށް، އެކަސި މާލެކައިބަޔަ ކަސްބަވަރުގެހައިގައި އިނދޭ، މާލޭގެއިރުވެ، ބޯޓަށް ވިޔަފާރިވެރިންދެކެ، ކުރީއަށްފިޔަވަރުން، އެލިމިދުން ވަލިވަލިން ގެންދާސް، ވާހަކަދައްކައިހަދައިއެވެ. މިކަމުގެ ترجمان ނީ ނަކަލް ރިޔާސަތު، احمد كامل ديدي އާއި، ميربحرگ محمد ديدي އާއި ދުވެހިވިލެއްނެވެ.

މިގޮތުގެމަތިން، ބޯޓަށް ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، އެ وقت މާލޭގެ ވެރިކޮޅުތަކާއި، ކާޅާޖެހިރާގެ ހަރުދަނާމިހާރުންނާވެސް، ވާހަކަދައްކައި ހެދިއެވެ.

٢٥ ذوالحجة ١٣٦٢ ھ މިދުވަހުގެ ހެނދުނު 7 ޖެހިއިރު، ބޭފުޅުންތަކެއްގެން ހިނގައްޖެއެވެ.
ވޯޓަށް ނުދުމާ ދުނިދުއަށް ފޮނުވިއެވެ.

މީނާ، ދޫނިދޫގައި ހުރިހުރުމުގައި، ކޮއްމުދުވަހަކުވެސް، ދުވަހަކު، ނުވަތަ އެއްފަހަރު، މާލެއައިސް، ކޮއްމުވެސްބޭނުމަކާއި، ވާހަކަދައްކާއި، ނުވަތަ ސަރުކާރުން، ކޮއްމުވެސް حساب ތަކެއް ހަދުވައި، [illegible] އެތައްކަމެއް، ކުރައްވާ. މިގޮތުގެމަތީން، ވަރަށް حساب ތަކާއި، خبر ތަކެއް، މީނާ، އެގޮތުމިގޮތުން، [illegible] ވިއެވެ.

މީނާއި، ކުރީއްސުރު، ދިވެހި دولة އާއި، އިނގިރޭސި دولة އާއި ދެމެދުގައި، ވާހަކަދައްކައި، [illegible] ދޫނިދޫގައި، ވައިރުލެސްބެހެއްޓުމުގެކަންތައް މިތާނގައި [illegible]، މިކަން، ހިސާބަކަށް ހަމަޖައްސަވާ، [illegible]، [illegible]، މިތާގެ ސަރުކާރާއި [illegible] [illegible].

ވައިރުލެސް ބެހެއްޓުމާއިބެހޭ ހުރިހައިކަމެއް، ހަމަ [illegible] ވިދިގެން، [illegible]، ވަރަށްއަވަހަށް، ހުރިހައިކަމެއް، ތައްޔާރުކޮށްނިމުއްޖެއެވެ. ކުރިއްސުރު، [illegible] މިކަން އިނގިރޭސި دولة އަށް، [illegible]، ދިވެހި دولة ގެ ޤަރާރުން، ދިވެހިންނެވެ. ދެވަނަކަމަކީ، އެއްގޮތަކުންވެސް ކުރަން [illegible]، މިކަމާއިގެން އުޅެނީ، ހިސާބަކަށް قواعد އާއި خلاف އަށް، ކަމުގައިވާތީވެ، އެކަން، دولة ގެ ޤަރާރުން قبول ނުކުރެއްވީއެވެ.

މިހެންކަމާއެކުވެސް، އަދިވެސް، [illegible]، ހުރީ، ދޫނިދޫގައެވެ.

127 [illegible]

٤ محرّم ١٣٦٣ ھ މިދުވަހު (ހޮނިހިރު) 4.00 (ހަވީރު) އިނގިރޭސިންގެ، “ل” [illegible] [illegible]، މާލޭގެ ބަނދަރަށް [illegible]. މިބޯޓުން، [illegible] ހުންނަވާ، ދިވެހި دولة ގެ [illegible]، الامير حسن فريد ديدى، މާލެވަޑައިގަތެވެ. މީނާ، ވަޑައިގަތީ، [illegible]، [illegible].

މިބޯޓު، [illegible] [illegible]، ٥ محرّم ١٣٦٣ ھ މިދުވަހު 8.00 (ހެނދުނު) ގައި، ފުރާވަޑައިގެން، ވަޑައިގެންފިއެވެ. މިބޯޓުން، ދޫނިދޫގައިހުރި، [illegible] - [illegible] އަނބުރާ ހިނގައްޖެއެވެ.

128 ވައިންދާބޯޓެއް

١٠ محرّم ١٣٦٣ ه (ހުކުރު) މިދުވަހު 10.00 (ހެނދުނު) ގައި، މާލޭގެބަނދަރަށް އިނގިރޭސިންގެ "ل" މަރުކާގެ، ވައިންދާބޯޓެއް، ދޫކޮށްލިއެވެ.

މިބޯޓު ދޫކުރީ، ދޫނިދޫ ކައިރިއަށެވެ. މިހެންކަމާއި ހުކުރުދުވަސްކަމުން، މިބޯޓުން އައިމީހުން، ފޭބުން ހުކުރުގެ ވަގުތަށް، ވެސްދުރު 1 ގަޑިއިރަށް، ލަސްކުރީއެވެ.

މީގެފަހުގައި، ރަށުގެބެލެހެއްޓުން ހިނގާފައި، ދޫނިދޫއަށްގޮސް، ١١ محرّم ١٣٦٣ ه މިދުވަހު ހެނދުނު 7 ޖެހިއިރު، ފުރައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

129 عاشوراء ދުވަހުގެ ބެރުން

١٠ محرّم ١٣٦٣ ه މިދުވަހު، ހަވީރު 4 ޖެހިއިރު، ބަނޑާރަގޭގައި، فقيرنގެބަރަކާތަށް، ޢާދަން ބެރުޖެހިއެވެ.

މިކަން ދިއުމަށް، ބެލެހެއްޓުނުގޮތް:-

ހެންވޭރުން،	24 ފިރިހެނުން،	20 އަންހެނުން
މާފަންނުން،	24 "	20 "
މައްޗަންގޮޅިން،	14 "	10 "
ގަލޮޅުން،	13 "	10 "
ބޭރުރަށުން	115 "	މިއެވެ.
އެކު جملة	190 "	60 "

މިކަން ހިނގިގޮތް:-

ފުރާޅުގައި، ހަތަރުއަވަށުގެ ސަރުދާރުން حاضرކޮށް އެއަވަށެއްގެ ބެލެހެއްޓުމާއި، އެއަވަށެއްގެ ސަރުދާރުކަމާއި حوالކޮށްދީ، ކޮންމެއަވަށަކުން فقيرنގެ معن އިގައި، فقيرنކަމުގައިވާ، މިހެންނަން ބެލެހެއްޓިއަމާ، އެމީހުންގެވައިގެން، 4 ޖަހާއިރަށް، ބަނޑާރަގޭއަށް އާދާން އެންގިއެވެ. ދާން ނުކުތްފަރާތަކަށް حال ގެއްލުމެއްވެދާނެތީ، ބަލާ حوال ވެސް، ސަރުދާރު އެއްގަމުގައި ހުރުމަށް އެންގިއެވެ.

ބީރައްޓެހީންގެ ޓިކެޓް، ކުޑަދަހަރާގޭ ابراهيم ديدى އާއި حوال ކޮށް، މި وقت މާލޭގެ ފަޅުގައިތިބި، ބީރައްޓެހީންކުރެ فقير ންކަމުގައިވާމީހުން، ބަލައިގެން، 115 މީހުން، ފޮނުވާންއެންގީއެވެ.

މިގޮތުގެމަތީން، މިދުވަހުހަވީރު، 4.00 ގައި ބަނޑޭރިގެއަށްދިއަ މީހުންނަށާއި، [illegible]، އެތަނަށް حاضر ނުވެވުން މީހުންކުރެ، ކޮންމެމީހަކަށް، 1 (އެކެއް) ރުފިޔާ ދެއްވިއެވެ.

130 ١٣٦٣ ه

رعيّة ންގެ مولود

1- "مولود ގެ ކަންތައް ހަމަޖައްސާ ކޮމިޓީ"

މިކޮމިޓީއަށް، މިއަހަރު، ކުޑަބަދަލުއްލެއްވުއްޖެއެވެ. އެއީ، ގަސްދޮރުގޭ احمد ديدى އާއި محمد جميل އާއި، ދެމީހުން، ކޮމިޓީއަށް ލެއްވުމެވެ.

މިހާރުއޮތް ކޮމިޓީ:-

١	ކަޅުހުރާގޭ ތުއްތު سيدى	رئيس
٢	ގަސްދޮރުގޭ احمد ديدى	ހެންވޭރު ممبر
٣	محمد جميل	މާފަންނު ممبر
٤	އެދުރުދީރީގޭ ޑޮންތުއްތުދީދީ	ގަލޮޅު ممبر
٥	ملم ކަލޭފާނު	މައްޗަންގޮޅި ممبر

131 2- مولود އަށް ނަގުދުފައިސާ

-/١/٦٣ ه މި تاريخ ގައި، [illegible]، ސިޓީގައި އެންގި، އަހަރަކުން -/50 ރުފިޔާ ނުލިބުނެވެ. މިފައިސާ، محكمة الله اعلية އަށް، ގެނައި، ١١/١/٦٣ ه މިދުވަހުއެވެ.

މިފައިސާއާއެކު، مولود ގެ ކަންތައް ހަމަޖައްސާ ކޮމިޓީން، ކަނޑައެޅީ، އެހެންއަހަރުއަހަރަންވެސް، ސައި އޮންނަގޮތުގެމަތީން، ސައިބޮވެޑައި، ދެން باقى ހުރި ރުފިޔާއެއްގެތެރެއިން، ފެނުނު މިންވަރަށް، 4 އަވަށަށް ހަމައަށް ބެހުމަށެވެ.

އަދި ١٤/١/٦٣ ﻫ މިދުވަހު، ކޮމިޓީގެ رئيس އާއި، ممبرންކުރެ، احمد ديدى ، جميل ، ދޮންތުއްތުދީދީ، މިއިންމީހުންނާއި، ތިބެގެން ކަނޑައެޅީ، ސައިގެ خرد ، مالية އަށް ފޮނުވާފައި، ދެންހުރި ރުފިޔާއެއްގެތެރެއިން، -/40 ރުފިޔާ، ބަނޑޭރިގޭގައި ބެހުމަށްފޮނުވާފައި، އަވަށުގައި ތިބި فقير އަންހެނުންނަށް ބަހުމަށް، އަވަށަކަށް -/40 ރުފިޔާމަގުން، -/160 ރުފިޔާ ފޮނުވުމަށެވެ. މިގޮތުގެމަތީން خرد ކޮށްފައި، باقى ހުރި ރުފިޔާ، محكمة الدّاخلية ގައި، ބެހެއްޓިއެވެ. މިރުފިޔާ مالية އަށާއި، ހަތަރުއަވަށަށްފޮނުވައި، ބާރަމަންފޮނުވާނި فقيرންގެ ބެހިބަށް، ސަރުދާރުންނަށްދީހުރި، داخلية އިންނެވެ.

132

3- مولود ހަރުގެ ތައްޔާރުކުރުން

مولود ހަރުގެ، ١٤/١/٦٣ ﻫ މިދުވަހު، މެންދުރުންއަނބުރާ 2 ޖަހާއިރަށް، ރުޅުވައި، ދޯގައި ބެހެއްޓުވަމަން، محكمة الدّاخلية ގެ ދޮރަހާމުން، اوقاف އަށް، އެންގެވިއެވެ. އަދި، އެދުވަހުގެ މެންދުރުގެކުރީގައި، ކަރާސީނަށްއައިސް، ހަރުގޭގައިއާ، ތާކޮށްލާއެޖިއެވެ. މިއީ، محكمة الاشغال ން ކުރާ ކަމެކެވެ. ދެން، ١٤/١/٦٣ ﻫ މިދުވަހު، މެންދުރުން އަނބުރާ 2 ޖެހިއިރު، مولود ކޮމިޓީގެ ممبرންކުރެ، ދޮންތުއްތުދީދީއާއި، محمد ديدى އާއި، ހަތަރުއަވަށުސަރުދާރުންނާއި، އަވަށަކުން، ހަތަރު ހަންބިއިކަދުންނާއި، ދުރިޔާގެއަށްއައިސް مولود ހަރުގޭގެމަހަކަތި ހިފައިގެން ގޮސް، ސަރުދާރުވާހަރުމަން، ކާސާއަޖައި، ހުރިހައިކަމެއް، ތައްޔާރުކުރިއެވެ. ولى ކޮމިޓީގެ ހަތަރުބައިހުރުން، ތިއްބަވުމަށްއެދި ދުވައެވެ. މިމަސައްކަތްކޮކާން އަވަދިވުމުން، އަނެއްދުވަހު، ހެނދުނު 6 ޖަހާއިރަށް އަންނާން އަދުރުބަށްފައި، އެންގެން ފޮނުވައިވީއެވެ.

133 4- مولود ގެ ސައި

١٥/١/٦٣ ھ މިދުވަހުހެނދުނުން 6.30 ގައި، مولود ކިޔާމީހުންނަށާއި، مولود ގެ مجلس އަށް، ދެންނެވި ބެއިފުޅުންނަށާއި، ރަށުގެރަތާންއުޅުން މީހުންނަށާއި، ކުޅިއާގެގައި، ސައިއޮތެވެ. މިބޭފުޅުންގެލިސްޓް "އެކިއެކިމީހުންނަށް ކިޔާދޮރު" ގައި، އޮންނާނެއެވެ. مولود ކިޔާމީހުންނާއި، ބެއިރުން ދެންނެވި ބެއިފުޅުންނާއި، مولود ކޮމިޓީ ގެ ممبر ންނަށް، ސައިތައްޔާރުކުރީ، ބޮޑުކޮޓަރީގެއެވެ. 4 އަވަށުސަރުކާރުންނާއި، ރަށުގެރަތާންސްކޫލުބިހި، ރަށުބެއިކަލުންނަށް، އިތުރަމީޒޮންޖާއެވެ. ސައި، ތައްޔާރުކުރީ 100 މީހުންނަށެވެ.

134 5- مولود މީހުންނަށް ކިޔުމާއި، ފޮނުވުން

مولود ކިޔާމީހުން، ١٥/١/٦٣ ھ މިދުވަހުހެނދުނުން 6.30 އަށް، މުލިއާގެއަށް ފޮނުއްވުމަށް محكمة المعارف ގައި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ދަރުސްވެރިމަދި، معارف ގެ ފަރާތުން، އެމީހުންނަކީ، نائب މަނިކާއެވެ. مولود ފޮތް ފަރާތުންވިޔަސް، معارف ނުނައެވެ. مدم ބައިކަލުން ފަރާތުން ފަރާތުންނަށް، اوقاف އަށެވެ. مولود ގެ مجلس އަށް، ދެންނެވި ބެއިފުޅުންނަށް ދެންނެވި، ކޮމިޓީގެ ފަރާތުންނެވެ. ތަންތަނަށްގެނުދިޔައީ، ގާޒީ ސަރުކާރުގެ، މައްސަލަތަކާ ސަރުކާރުގެ. ولى ކޮމިޓީއަށް ތަންތަނަށްގެނުދިޔައީ وزير الدّاخلية ފަރާތުންމެދި، ގަސްތަރުގެ احمد ديدى އެވެ.

135 6- مولود ގެ مجلس

ސައިގެ ކަންތައް ނިމުމަށް، އެންމެން، مولود ހަރުގެ އަންގާ ކަންތައް، مولود ހަދައިގަނެ، ގަސްތަރުގެ احمد ديدى އާއި، ދަރުސްދޭ ބޭފުޅުން ފަރާތުން ބައްދަލުކުރެއެވެ. مولود ކިޔާމީހުން ބޭރު ދޮރުގައި ދަރުސް ވަރުވެ. مولود ކޮމިޓީ ގެ ބެއިފުޅުންނާއި، وزير الدّاخلية އާއި ބިއްބޭގެ އިތުރަށް ފަރާތުން ކައިރިގައި ތިއްބަވައިގަނެއެވެ. ދަނޑު، ބިއްބޭގެ ބެއިފުޅުންނާއި، ހަމަހަމަވާ ސަރުކާރުން، އޮތްދޮރު ކައިރިގަނެއެވެ. ހަދިބެއިކަލުންނަށް، ހުރަސްހަކާ ގަނެއެވެ. މުދިން ބެއިކަލުން، ދަކުންބޮޑުގަނެއެވެ.

مجلس ހަމަޖެހުމުން، ވައްކަރަންގޭ ޖިސަރުދާރު ދުރުބަހުއްޓުމަށް، މާބުދިރުންކަށްޓާވުން، ތަސްބީހަކިޔުމުން، قاضي އިސްވެ، صلوات فاتحة ކިޔުއްވައި ﴿ لَقَدْ جَآءَكُمْ ﴾ ކިޔަވައިދިނުމާއި، مولود ފެށުމުން ولي ކަލޭގެފާނުގެ ބަރަކާތުގައި، مجلس ގައި ބައިވެރިވި އަންހެނުންނާއި ދެމެދުގެއެވެ. مولود ގެ ފަހުގައި، ހުރިހާ ގޮތަކަށް ހިތާމަކުރެވިއްޖެ، دعا ކިޔެވެ. ދަރުމަވެރިކަން އިންސާފު، ގާތްތިމާގެ ކަމުގެވެ.

136 ربيع الاوّل މަހު ١٢ ދުވަހު دولة ސިރިކާ مولود

١٣٦٣ ھ

١٣٦٣ ھ މިއަހަރުގެ مولود ހުރިހާ ކަމެއް ކުރިހިގާ، މިގޮތުން އަހަރަކާއި އެއްގޮތަށެވެ. މިއަހަރު، ރަމަޟާންމާ، وزير الاعظم ގެ ބަރަކާތުގައި، مولود އަށް ވަޑައިގަތީ، ”ولي ކަލޭގެފާނު“ ގެ ބައިވެރިވުންތަކު، الامير علي ކުޑަ ރަސްގެފާނު ކަރަންގެ ކިބައިން ލިބިވަޑައިގެންނެވި، الفاضل ابراهيم علي ديدي ގާއިއެވެ. مولود ދަބައިވެ ނިމުނީ، މިދުވަހު ފުރުސަތު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. މިފަހަރު مولود ފުއްޕާފި ބޭފުޅުންނަށްގެ ސިފައިއެވެ. خطبة ކިޔުއްވީ قاضي އެވެ. މިފަހަރުވެސް ބަދަލުކުރިގެ دولة ގެ ފަރާތުން -/100 ރ ބަހައެވެ.

137 ربيع الاوّل މަހު ١٤ ދުވަހު ރިކާ مولود

١٣٦٣ ھ

މި مولود އަށް، މިއަހަރު 4 އަވަށަށް ޖަމާވީ ފައިސާ -/427 ރ. އެވެ. މި مولود ގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ޚަރަދު މި مولود ގާއި ހަމަޖެހުން އެއްކުރައްވައިފިއެވެ. މި مولود ފަށާ ފުއްޕާފި ބޭފުޅުންނަށްގެ ސިފައިއެވެ. خطبة ކިޔުއްވީ قاضي އެވެ.

مولود އަށް ނުދެވުނު ގޮތުގެ ސަރުކާރުން ބަދަލުކުރިގެ ބަހައިދީ -/100 ރ. އެވެ.

މި مولود ގެ، ދުންފަތް -/227 ރ. ބަހައްޓައިދިނުންތަކު، حال ގައި ހުރިހާ ތަކެތި މީހުންނަށް ދިނުމަށްޓަކައި، ރަށު ހަރުހުރަސް ރޯދަވަރުން، ކަސްބަވެރިގެ ސަރުދާރު ކުޑަ ދަރިކަލުގެ ابراهيم ديدي އާއި

حوال ކުރީއެވެ.

138 ފުލައިޓް - ލެފްޓަނަންޓް ވޯކަރ އައުން

މިދުވަހު އަދި، އާރ.އޭ.އެފްގެ މަތިންދާބޯޓުން، ފުލައިޓް - ލެފްޓަނަންޓް "ވޯކަރ" މާލެއަށްވެއްޖެއެވެ. އޭނާއާއި، ކޮލަމްބުގައި ހުންނަވާ، ކޮމާންޑަރ-އިން-ޗީފް ދިވެހި دولةން ކޮންފިސިޓީއް ހިފައިގެން، ކޮމާންޑަރ-އިން-ޗީފްގެ خاصّ وكيلއްގެގޮތުގައެވެ.

"ވޯކަރ" މާލެއަށްފޮނުއްވީ ދެ مسئلة އަކަށްޓަކައެވެ. އެއްކަމަކީ، ރާއްޖޭމީހުންގެ ބަދަލުގައި ކާބޯތަކެތި ރާއްޖޭއަށް ގެނައުމާއިމެދު، ދިވެހި دولة އާއި، ބިދޭސީ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، ވާހަކަދައްކައިގެން އެކަން ހަމަޖެއްސުމެވެ. އަނެއްކަމަކީ، ރާއްޖޭގެ ބޮޑުކަންހުރިވެރިންބަހައި خيال ދެއްވުމުމަން "ވޯކަރ" ރާއްޖޭމީހުންނަށް ދިނުމަށެވެ.

މިދެ مسئلة ފުށް ހަމަޖެއްސުން لازم ވީހިނދު، دولة ހިންގާން އިސްވެރިޔާ މީހުންނާއި، "رعية ންގެ مجلس" އަށް ވުރެ "ވޯކަރ" އެކަނި ރާއްޖޭމީހުންނަށްކޮށްދުވި مصلحة ހުރިގޮތަކަށް ނުވާނެކަމަށެވެ. އަދި އޭނާއާއި އެކުގައި ރާއްޖޭމީހުންގެ حال ހުރިގޮތް ބައްލަވާން وزير الدّاخلية، الفاضل محمد امين ديدى ވަޑައިގަންނަވާން ވާންނުކަމަށް ފުރިގެން މިގޮތުން ކަންތައް ހަމަޖެއްސިއެވެ.

139 وزير الدّاخلية ފުރާވަޅައިގަތުމުން ކަންހިނގިގޮތް

وزير الدّ اخلية ، "ވޯކަރ" އާއިއެކުގައި، ރާއްޖޭގެތެރޭގައި އުޅުއްވާއިރު، އޭނާގެ بدل ގައި ކަންހިނގަމުން، (رعية ންގެ مجلسން ލެވޭ ފުރުޞަތުދީ) حوال ކުރެއްވީ، الامير على ކިލެގެފާނަށްޖެހި ހިދުގެހުންނާއި، الفاضل ابراهيم على ديدى އާއި މިދެބޭފުޅުންނާއެވެ.

އެދުވަހުގެ އޮޑިނަވާ، "މުބާރަގެ" އެވެ. އޮޑިސް وقت ވީ، ކާއްޗުދުވަހުން އަތަކުން ނުވަތަކަށުވެ.

އާދަވެގެންހިނގާ ކަންތައްތައް އިމުވެސްހިނގާފަދައިން ހިންގަން محكمة محكمة ގެވެރިންނަށް އެނގިއެވެ.

محكمة المالية ގެ ކަންތައް ހިންގުން حوال ކުރެއްވީ (ވެރިޔާގެ ابراهيم ديدى) އާރާސްކަންޖުގާއުގުއްވާ ކަމުން احمد ދާރަށްމަކުރުފާނާއި ބޭފާ ކަލުރުއްމުއާއިއްވެ.

محكمة الدّ اخلية ގެ ހ- ގައި އާދަވެގެން ހިނގާކަންތައް وزير الدّ اخلية ގެ بدل ގައި ތިއްބެވި ދެބައިމީހުން އަރިހުގައި ދަންނަވައިގެން ހިންގުން حوال ކުރެއްވީ، ابراهيم شهاب އާއިއެވެ.

140 وزير الدّاخلية ޚާއްޞަ ބައްދަލުވުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވުން

١ ربيع الاوّل ١٣٦٣ ھ ހޮނިހިރު ދުވަހު، އެޗް.އެމް.އެސް "މާލޯއި" އިން ٣ ربيع الاوّل ١٣٦٣ ھ ހޮނިހިރުދުވަހު، 5.30 ގައި وزير الدّ اخلية ، الفاضل محمد امين ديدى އާއި، "ވެރިކަން" ޚާއްޞަ ބައްދަލުވުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގައި ބޭއްވުމަށް ނިންމެވިއެވެ.

وزير الدّاخلية ގެ އަރިހުގައި، ޚާއްޞަ ބައްދަލުވުން ވަޒީރުންގެ ملم محمد ديدى އެވެ.

وزير الدّاخلية ކުރެއްވި ދަތުރުގައި، ހިނދުކަންތައްތަކާ ރިޕޯޓް، އޭނާ ލިޔުއްވާ ފޮނުއްވިއެވެ.

އަރިޕޯޓް: -

141 އެޗް.އެމް.އެސް. "މާލޯއި" ގައި އުތުރަން ކުރިދަތުރުގެ ރިޕޯޓް

١٣٦٣ ھ ވަނަ އަހަރު ربيع الاوّل މަހު ٣ ވީ ހޯމަދުވަހުގެ 6.30 ވީއިރު، އެޗް.އެމް.އެސް. "މާލޯއި" ގައި މާލެއިން ފުރައިގަތީއެވެ. މި މަނަވަރުގައި، ކޮމާންޑަރ-އިން-ޗީފްގެ ރޮޔަލްނޭވީގެ އޮފިސަރުން، ޚާއްޞަ ފުރައިވާ، ފުރައިބޭސް - ޑެޕިބޭސްނަންބަރު އޭ.ވީ ވެރިކަން - އާރ.އޭ.އެފް މިނިވަންވިއެވެ.

ވަރަށް ހިތާމަޔާ ދަތުރުކުރަމުންދާ އެރުވަން ހަވީރު 3.30 ވީއިރު ފުރިއްޖެ، ނައިފަރުބޭރުގައި ޖެހިލައިފިއެވެ. އަތޮޅުގެ ބައްދަލުވުން ވަރުގައިއެކު، މަނަވަރުގެ ކުޅަކުނބަރަން ޚާއްޞަ ގޮތުގަ ނުވިއެވެ.

ނައިފަރު

ބޮޑުގެ ނަގިލިވައްޓައިފުވުން، ފުރިއްޖެ އަތޮޅުވި خطيب ދަންކޮއްކޮއާއި، ނައިފަރުގެ

خطيب ން مدرس ން ދޯންޏެއްގައި މަނަވަރުގެ ކައިރިއަށް އަތުވެއްޖެއުމުއެވެ. ދުރުން ހަމަ އެދޯނިންނެވެ، އަޅުގަނޑާއި، ޕްރައިމް މިނިސްޓަރ ޗާޗިލްއާއި، މަނަވަރުގެ ކައްޕިތާން، ޕްރައިމް މިނިސްޓަރ ޗާޗިލް، ބާރު ބުނެދިނުން ބައިބައިވެއްޖެއެވެ. ނަމަވެސް ބައިބޭ އެއްބަޔަކު ކުރިއަށް، ރަށްތަކުގައި ހިނގާލީއެވެ. ނަމަވެސް ގަދަކަމުގެ ބީއްލެވެ. ރަށްތަކުސްފަރާތެވެ. މިއަށްފަހު، އަތިރިމަތީގައިހުރި މަގުޖަހަށްގައި އަޅުގަނޑާ އެ ދެއްކީސްރަނގަނޑުގާއި އިނނުކުރައި، އެތަނަށް އެއްގައިވާ މީހުންނާއި ވަޑައިގަތްއިރުއެވެ. އެދުއްރިވަޑައި، މިރިޖީބްގެ ގަޑީގައި ކުރީގެތަކަށް ފިޔަވާލާފައެވެ. އަޅުގަނޑު ވަޑައިގަތްއާ ނިކުމުނީ، ޕްރައިމް މިނިސްޓަރ ޗާޗިލްގެ ދެކުނުބަޔާށް ބޭނުންވި. އެނގޭ ވަޑައިގެ ކުރިއަށްދިޔަ، ދީބުރި دولةُ ން އިނގިރޭސި دولةَ ނާވާ އުއިއްބަކައި، އިނގިރޭސި دولة ނަށަން شكر ކުރައްވައެވެ. އަދި رحمة ތިރި دولة އެއްގެތްމަން އިނގިރޭސި دولة އެދުނީ، ދީބުރި دولة އާއި ވަގުތު އުޅުއްވާފައެވެ. އަދި އިނގިރޭސިވިދުކަން އެދުނީ، ދީބުރިން އާގާގެ ތިކަންމަތިގައި، ގުދިރަމަ صحت ގައި އޮތްތަނެވެ.

ޕްރައިމް މިނިސްޓަރ ޗާޗިލް، ވަޑައިގެންނެވުމުން އަތުގެ حال احوال އުފީލެވެ. އަތުގެ ހިދަރިދަށްގެ خبر ފަސް މިވަގުތަކުން ދަނެގެކަމުނާއި، މިހުން ބަނޖަށްމަގުނުވާކަމަން ބުނެއެވެ. ދަށުގެކުރީ ކަރަނތިރީ ބިނާއި سوال ކުރިމާވައިބަސް، ކުރީބަނީގަދަން ކަށްހުރިކަމަށެވެ.

ޕްރައިމް މިނިސްޓަރ ޗާޗިލްގެ އެދުވައްގެމަތިން ދުރުން سوال ކުރި މަސްވުރިންގެ ދޮރިނިކުރާއިއެވެ. މަސްވުރިކަމުގެ موسم ފެށުއްޖެކަމަށާއި، މިދިއައަހަރުގެ މިموسم ދާއިބާވާތަކަށް، މިއަހަރުގެ މަސްވުރިކަން ރަނގަޅުކަމަން އެބައިމިހުން ބުނެއެވެ. ރިއާކަނޖާ ޔުއްވާއި، ބޮޑުޖަހާ ދަގަނޑާއި، އުޅާ، ކުރީގެދޮރިކަން ވަރަށްބޮޑުކަމުގައި އެބައިމިހުން ބުނެއެވެ. އެތަކަށް ދޮރިލޯ، الامير حسن فريد ديدي ފޮވަޖެއިގެނގެވިވަރުކަން މަސައްކަތްއެބަކުރައްވާކަންއެބައިމިހުން އެނގިލެވެ.

ދުރުން سوال ކުރީ، އަތުގެދުގެނދުކާބިތަކި ބަދަލުވާއިލުދުގައެވެ. عام ކަން ޕީރުއްޕްލެގައި، خاصّ ކަން ނަށި ޖަރުގައި ކާބިތަކި ދުކުރާތް ފުރުނި ރަނގަޅުކަމުގައެވެ.

ކާބިތިގަނޑުން ދުކުރަނި، ކާޖެ قواعد އިނދުނެވެ. މިހުރަކަން ދިބާނިޔައްކޮށްގެ ދުބައިކުޒަށްބައި، رعيّة ނުގެ ގެއިން ދަރަނޖެހިދިނުގެ قواعد އެއްވުސްއަބައްރެވެ. މަސްރަނގު ކުރުވުނުގެވޭއިމުދު ވާދަކުރަށްވާ، އެކަމުގެއެއްކޮށޭ ހިތެވެއްކަމުގައިވަނީ، ބޮޖެއިސްބަރުން

ރަށުގެމުދަލަށް خاصّ نظرُ ބޭއްވުންކަމުގައި އެބައިމީހުންބުނެއެވެ. މިކަންތައްކާއިމެދު، ވިސްނާނަމޭ ބުނީމެވެ.

ސަރުކާރުގެ ڈنگی رحمان ކާތަކެތިހިފައިގެން ނައިފަރަށް ހިނގައްޖެއެވެ. އެތަކެތިރަނގަޅު ގޮތުގައި ހަވާލުކުރެވޭކަން يقين އެވެ.

ނައިފަރުގައި ކުރެންގުރި ކަންތައްތައް ނިމިގެން އެދުވަހު ފަރުމައްޗަށްދިޔުމަށް މަނަވަރަށް އަތޮޅުވެރިޔާވެސް އެރިއެވެ.

٤/٣/٦٣ ه

٤/٣/٦٣ ه މިރޭ އިރުއޮއްސުނުއިރު އަތޮޅުވެރިޔާ މަނަވަރަށް ގެނައިސްގެން ވާހަކަދައްކާހިލުމެވެ. މިހާރު ބޮޑުވެފައިވާވަރަށް މަހުގެއަގު ހިފެހެއްޓުމަށްނަމަ، އަތޮޅުގެމީހުން ބަސެއްނުމަދުކުރުންވާ މިންވަރަށް ކާނޑިބޭނުންކަމުގައި، އަތޮޅުވެރިންނާއި، އެއްބަސްވެވުނެވެ.

މިރޭ، ދޮޅުގަޑިއެއްހާއިރު، ނައިފަރަށްފައިބައްވުނީމެވެ. ربيع الاوّل ٤ ވީ އަންގާރަދުވަހު ހެނދުނު 7.30 ވީއިރު، ނައިފަރުން ފުރައިގެން ބައިގެޖިއްސަރައިރުން، ހިންނަވަރު ކައިރިއަށް ދިޔައީއެވެ. ހިންނަވަރަށްދަނޑުފުރި އަތޮޅުވެރިޔާވެސް ގޮވައިގެންނެވެ. ހިންނަވަރާއި ވަރަށް ކައިރިވެފައިހުރެ ހިންނަވަރު ފަރުމައްޗަށް މަނަވަރު އުރިއްޖެއެވެ.

ހިންނަވަރުފަރުމަތީގައި

ހިންނަވަރު ފަރުމައްޗަށް މަނަވަރުއެޅި ގަޑިގައިކަން 7.58 މިހާކަންހުރިހާފަހުން ހުއްޓަނިއެވެ. ދަން މަނަވަރުފަރަމައްޗަށް ދޮއްވައި ނައްޓާފާމޮޓުގައި މިހާވަރަށްބޮޑަށް ޖެހުނީއެވެ. ދަން ހުރިގޮތަށް ހިންނަވަރުން އަތްއަޅާފަ ގެނައިސްގެން، މަނަވަރުހާރުމި ގޮތަށް ހަމަޖެހުނީ ޑުބައިލާގެބޮއްސާމޮއް މަނަވަރު ފުއިރިވަރުމަށްޓަކާ ހިންނަވަރަށް ބާރުވެއްޖެއެވެ. މިބޯޓު މޮޅުކަމި މޮނަވަސްކަމާއިއެކު ވިހަވަރަކަށް މާޖެހުނުވަރަށް އަތޮޅުވެރިންނަށް އެންގީމެވެ. އަދި އެމަސައްކަތްކަމުގައި މިހުނަރު، ޖެހުނުމިންވަރަކަށް ދިނުމަށް، އަތޮޅުވެރިންނަށް -/50 (ފަންސާސް) ދިނީމެވެ.

ހިންނަވަރު

މަނަވަރު ފަރުމަތީގައި ހުއްޓާ، ފުލައިސް ފެށްސަނަސްބަސް ވޯކަރާއި، އަތޮޅުވެރިންނާއި ގޮވައިގެން ހިންނަވަރަށް ފައިބައިޖެހީމުވޭ. މިރަށުގައި ކަންތައްކުރެވޭ ހަމަ ސައިފުރާކޮށް އަށްފަހަރަށްތޯ. ދެއްކީ އައްވަހަކަށްކޮށް. ކަރީ އައްސޭވާރުތަކަކޮށް. ހިންނަވަރުގެ حال ވެސް ރަނގަޅުވޭ. އެރަށުގައި މިތަންވަޅުއަށް އައްލަދަށް مسئلة އަކީ، އަންހެނުންގެ ހަމުގެ مسئلة އެވެ. ހަމުންތަކީގެން ބައެއްމިހުންވަނީ އެއިރާންވެސްވީއެވެ. ހިންނަވަރަކީ، ވަރަންދަށް ރަށެކެވެ. ރަނގަޅަކަށް ބާރާއިނުރު މިހުންނާގިނައެވެ. މިކަމުގެ نتيجة އަކީ، ނުބާއިލު، ކައިރީގައި، ގޮތްއެހުރިއާއި މިހުންގެ صحة އަށް ނުރައްކަލުވާ މިންވަރަށް ދެދިއަތިރިމަތީގައި ނަޖިސްއުރުވެ. ސައިފުރާއަކާ ބޭރުގެ، ހިންނަވަރުގެކަންތައް ހިންގެއުމް ވާރަކަށްގެކަމަކަށް ނުވިސްނެއެވެ.

ދިޔަވަރު ބޮޑުވެގެން، ފަރުމަތިން މަނަވަރުފުންވީ 12.45 ގައެވެ. މަނަވަރަކަށް ގެއްލުމެއްނުވެއެވެ.

نوٹ: -

ފާދިއްޕޮޅުގައި އުޅުމަކުރުހީ 135 ބަސްތާ ގޮދަނާއި، 45 ބަސްތާ ހަކުރާއިއެވެ.

އަތޮޅުވެރި ދޮންކޮއްކޮ

ފާދިއްޕޮޅު – އަތޮޅުވެރި ދޮންކޮއްކޮއަކީ، دولة އަށް ވަފާތެރި، دولة ގެ امر ތަކަށް އަޅާ އަތޮޅު ތެރޭގައި ހިންގުމުގެ، ހިތާގިމަރުއްކަން ކަރަވަރެވެ.

ސައިފުރާގައި، އެނާގެ ބާރުކަންގެތަކީގައި ބޭނުންކުރާކަން يقين އެވެ. އެކަމަކު ހިންނަވަރުގެ ކަންތައް ރަނގަޅުކުރީ އަތޮޅުވެރިން ބޭނުންވިކަމަށް ބޭރުބާވައި ހިތަށްއަރައެވެ. ކޮންމެއަކަސް ފާދިއްޕޮޅު އަތޮޅުވެރިންނަކީ، މިތަނަވަޅުގެ އަތޮޅުވެރިންގެތެރެއިން، އެއްމެ ރަނގަޅު އެކެކެވެ.

މިލަދުއްމަޑުލު ދެކުނުބުރި

މަނަދޫ

٤ ربيع الاوّل ١٣٦٣ މިދުވަހު މެންދުރުންއަނބުރާ އެކެއްޖެހިއިރު ހިންނަވަރުން ފުރައިގެން މަނަދުއަށްދެވުނީ، އެދުވަހުގެމެންދުރުން އަނބުރާ 3 ޖެހިއިރުއެވެ. މަނަވަރު ނަގިލިޖެއްސާލި ކުޑައިރުކޮޅަކުން އެއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރި ކޮރީގޭ ދޮންނަކަލޭގެފާނުން، ދޯންޏެއްގައި، މަނަވަރުދޮރުނަރަން އަތުވެއްޖެއެވެ. ދެން ހަމަ އެދޯނީގައި، ކުރަދިބޭ ގެރުބޭސްނަސްބޭ ވޯކަރު އާއި، މަނަވަރުގެ ކަށްޖެމާނާއި، އުކުކަރިޔަތުމަށްބަހައްޓަމުއެވެ. އަތޮޅުވެރިޔަކާ ހެދިޔަ ރަށްބަޔަށްގެން حيران ވެތެއެވެ. ރަށްތޮރާގައި އެއްވެސްކަހަލަ انتظام އެއްނެތެވެ. އެރަށުގައި ކަންތައްތައް ނަޑިޅުމާތަކާ ހަމަހައްސައި ހޯދުމެއް ނުކުރެވެ. މަނަދޫގެ حال ހަދިވެސް ވަރަށްބޮޑެވެ. މަސްބާނަކަށް ހަދިވެސް ނުކުރަމެވެ. ރަށްގައި އަދި ކާނާއާއި ސާމާނުފަހިކަށް ނެތެވެ. ރަށަށްދިޔަ ކާބޯތަކުގެ ނަފަތަކާއި ބެލޭ ކަމެއްވެސް ހިއްސާކުރެވުނެވެ. އެރަށުގައި ކަލޭގެއިސްދަނޑުވެރި މިހާރުކަން ފުރުނަސް ކޮޅަ خطيب އެވެ. އެކަމަކު، ރަނަކީ އަތޮޅު ހިންގާ ރަށްކަމުން އެރަށުގައި ހިނގާނީ އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބާރުގާއެވެ.

މަނަދޫގައި މިހާރުވެސް ބަނޑުހައިވެގެން ހިސާބަކަން މީހުން އެބަމަރުވެއެވެ. ވަރަށް حال ދެރަވެފައިވޭ، ފިއްސަކަން ކުރީންވެސް އެބަވަދިއްޖެއެވެ. އެއަތޮޅަކަން އަދި ގެންނަޔައްސަދުރާއެވެ. އެހެންކަމުން، ވަރަށްފިނިސަހަރާ، އަރުވާލެވޭ ކާނާ، މަނަވަރު ބޭރުގެން ހިންނަވަރުން ބާރިކަށްގެނައިބަރަށް 20 ބަސްތާގަނޑުހާއި، 20 ބަސްތާ ހަމަޖެހި، އެއަތޮޅަށް ގެންދަވައިގެން، دولة ން ބަނގުރާއްޗާއި ގޮތުގައި، އަދި ނުނަކައިޔާ ހިނގަމުންދާ އިންތިޒާމް ސަރަހައްދާއި ހުރުވައި އެއަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގައި، ދަތިކަމުގެ ގޮތުގައި ހިއްސާ އެބައިއަދިކުރަން އަތޮޅުވެރިޔާއާއި، خطيب އާއި ދުވާލުނާއި، حوال ކުރީއެވެ. އަދި މާބޮޑަށް حال އެއްޗިހިފައި ކުރީންނަސްބަތަކަށް، މަނަވަރުން ހަނދުބަސްތާއެއް ދިނުމަށް އެރުވީއެވެ. އެއީ ފަހުން ހަނދުބަސްތާއެއް ދިނުމަށް އެރުވިއެވެ. މިބަސްތާއަކީ ފެށި ދިނުމަށް دولة ން ދިނުއްސާއްޔާކަން އެންގީއެވެ.

މަނަދޫގައި ހާލުގެ قواعد އޮތީ ނަމަކަށެވެ. އުޅޭނަކަން ލިބުނުއްސާއްޔާ، އުޅޭނަކަ ކަރުއެވެ. ހާއްސާއް ނުލިބުނުއުޅޭކަ މަރުވެނީއެވެ. އެބާ އިރުއްޔާސުއިރު ދަރިކަލުގެ ފާނަށް، މަނަދޫ

خطيب އާއި ދެމީހުން މަނަވަރަށް ގެނެސް ނަސޭހަތްދިނީއެވެ.

٥/٣/٦٣ ھ

ربيع الاول މަހު ٥ ވީ ބުދަދުވަހު 7·30 ވީއިރު، މަނަދޫން ފުރައިގެން 7·45 ވީއިރު މިލަދޫއަށް ދުވިއްޖެއެވެ.

މިލަދޫ

މަނަވަރު ބަނދަރުޖެހިތާ ކުޑައިރުކޮޅަކުން މިލަދޫ خطيب ދޯންޏެއްގައި، މަނަވަރުދޮރަށް އަތުވެއްޖެއެވެ. ދެން އެދޯނީގައި ފުރައިބެން ލެފްޓިނަންޓް ވޯކަރުއާއި، ކައްޕިޓާނާއި، އަދި މަނަވަރުގެ ފުރަތަމަ އޮފިސަރު ސަބް ލެފްޓިނަންޓް ޖެރަލްޑްއާއި އެކުގައި ފައިބައިގަތީމެވެ. ރަށަށް ފައިބައިގެން އެންމެފުރަތަމަ ރަށުތެރޭގައި ހިނގާލީމެވެ. މަނަވަރުއާކަން އެނގިގެން އަވަސްއަވަހަށް ސާފުކޮށްފައި އޮތްކަން އެނގޭގޮތުގައި، ރަށުމަގުތައްވީ ވަރަށްސާފުކޮށްފައެވެ.

މިލަދުވަރީ، އަޖައިބުވާފަދަ ބިންގަނޑެ ބޮޑުރަށެކެވެ. ބަނބުކެޔޮ، ދޮންކެޔޮ، ކަށިކެޔޮ، ނާރަންދިނައެވެ. ރަށުގެގޮތުގައި އެރަށުގެކަންތައް ހިނގަނީނަމަ، އެރަށުގެމީހުން މަޑުވެރިކަމުން މަޑުވާންވީ ސަބަބެއް ނުވިސްނެއެވެ.

މިލަދޫގައިހުރި މުސްކުޅި خطيب އަކީ، ވަރަށްހަޑާމީހެއްކަމުގައި ފެނުނެވެ. އަދި އޭނާއާއި އެރީމަން ހަރިގަނޑުގައި ވަޅުހުރި ހިސާބަކަން ބޮންދުރޮރުކަންނަ، ދުރަބިންފޮސް އެބަމީބޫއެވެ. ރަށުގެކަންތައް ރަނގަޅު ނުވުމާއިމެދު خطيب ގެ شكوى އަދި، رعية ންގެ ނުރުހުމަކަންބޮޑުކަމެވެ.

ރަނގަޅުއަތޮޅުވެރިޔަކު، ބާރުއަޅައިދިނުމަ، މިގާތުމިބިވެރިންގެދުރުގައި މިލަދުގެ ކަންކޮރައް ރަނގަޅުވެގެންދާނެކަމުގެ امید އެބައޮމެވެ.

މިލަދޫގައި މިގާދުފުސް، ހިސާބަކަސްމިރުން ބަނޑެން އުބަމަދުވެއެވެ. އުޅަކަމު، جملة ކޮށްބަލާއިރު، މަނަދޫގެ حال އަސްލުވަރު މަސްދާގެއް ރަނގަޅުކަމުގައި ފެނުނެވެ.

އަތޮޅުތެރޭގެ حال ހުރިގޮތް

އެކިގޮތްގޮތަށްބެލިއިރު، މުޅިއަތޮޅުގެ عامّ حال ވެސް، ވަރަށްދެރައެވެ. އެކަމަކު، ހުރިހައިގޮތަކުންވެ، އެއްވެ حال ދެރަކަމަށްވަނީ، މަސަދުރާ މިދަރުއެވެ.

އަތޮޅުވެރިޔާ

ދޮންކަލޭގެ ފުރާނީ، ކަލެއް قواعد ކަން ހިންގާގޮތަކަށްހުރިއެއްނޫނެވެ. އެއްވެސްކަލެއްގެ انتظامُ އެއް ނުބެލެހެއްޓެނެވެ. މިކަހަލަ وقتُ އްގައި، އަމުދުން އާންމުކޮށް، އަތޮޅުވެރިކަން ބަލަހައްޓާނީ އެކަށީގެންވާމީހެއްނޫނެވެ. އާންމުގެ ބަދަލުގައި އެހެންއަތޮޅުވެރިޔަކު، އެއަތޮޅަށް ފޮނުވާލި ވަރަށްއަވަސް ކުރިންވެއްޖެކަމަށްވެއެވެ.

142 މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރި

ދަރަވަންދޫ

އެދުވަހު 5.25 ހިނގިމަނާ، މިކަދޫން ފުރައިގެން، އެދުވަހުގެންދުރުން އަނބުރާ ދާއްޖެހިމަނާ، ދަރަވަންދޫއަށް ދިޔައީޖެއެވެ. މަސަވަރު ބަނދަރުތެރޭ ހިމަނާ، ދަރަވަންދޫ خطيب ކަލޭގެފާނު، ދޮންބެއްގައި މަސަވަރުގެ ކައިރިއަށް އައިސްފައިޖެއެވެ. ދުން އުދުހިގައި ފުރަތަބޮ ފެށުބަލަނބޮ ފަކަރާއި، މަސަވަރުގެ ކައިރިމަތާއި، ދިމުހުންފަސްގޮތްއަދެން ފަރިބައްޖައިގެވެ. ރަށުގެ ގޯތިތެރޭގައި، އެރަށުގެ އަތޮޅުވެރި اسمعيل محمد ديدى ހުންނެވިއެވެ.

ދަރަވަންދޫގައިވެސް ކަނބަލުހި، ހަމަ އެހެންބަންދާ އެއްފަރައިންނެވެ. އަތޮޅުގެ حال މިބަނަވެ އަންމުރަނގަޅެވެ. އެއްރަރަކަންވެސް، ބަނޑެމްޖެހިގެން މުހުންނެއް މަރުއްނަވެއެވެ. ކާބަކައި ވިއްކަނީވެސް ކާޖެގެ قواعدއިންނެވެ. ވަރަށްރަނގަޅަކަށް ކާޖެހަރައިފައި އެބަހުއްޓެވެ.

ބަނބުކެއު، ފަލޯ، ދަނޑުއަލުވި، ކައްޓަވަލު، ބަރަބޯ، މިޖޫރުގެ އެއްޗެހި ހެއްދުމަށް، އަތޮޅުވެރިން ވަރަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާކަމުގެ ހެކިއަށް މުޅިރަށުގައި ފެންނާން އެބަހުއްޓެވެ. މިހުންގެ ص‍ـحّ‍ ވަރަށްރަނގަޅެވެ. އަތޮޅުގައިމިބަނަވެ، ކާބަކައިވާގިނައަށްނުރުނެވެ. ދަރަވަންދޫގައި

އޮތީ ވިހިބަސްތާ ގޮދަނާއި، ދޮޅަހަކަށް ބަސްތާ ބިސްބިރާއިއެވެ.

އަތޮޅުވެރިޔާ

އަތޮޅުވެރިޔާ، އަތޮޅުގެ حال احوال ބައްލަވައި، ވާނުވާގޮތުން ފިލުއްވާ ކަމަށްވެއެވެ. އަތޮޅު ކުރިއަރުއްވުމާ މަސައްކަތް ކުރައްވާކަމުގެ ހެޔޮއަސަރު ފެންނަންފަށައިފިއެވެ.

شكريه!

މިރިޕޯޓުނިންމާލުމުގެކުރީގައި، އެޗް.އެމް.އެސް. "މާލޭ"ގެ ކައްޕިތާނާއި، އޮފިސަރުން، އަޅުގަނޑުގެ މައްޗަށް ބެހެއްޓި އިހުތިރާމުކަމަށް شكر އަދާކުރައްވަމުން، އުފާވެރިކަމެވެ. އުމަނާވެތްގެ ކުޑަކާމި، ނަމަނަވަސްކާމިހުރި، އެ އިހުތިރާމްކަން ބެހެއްޓުނީ، އެމީހުން އެބައެއްނަގުދާކަކެއް ދުށުގައިވަންނަވެ. އަޅުގަނޑަށް ދިމާވި، ކަށަވަރުގެ ކަރުނަވެ. މިގޮތުން އެހެންމުން އާނާ ކަބޫލް ނުކުރިއެވެ.

قبول އެ ނުކުރިއެވެ.

މާލެ. ٤/٣/٦٣ ھ

143 އެޗް.އެމް.އެސް. "މާލޭ" އުތުރަށް ކުރިދަތުރުގައި، ތޯބި އިޔަރިނަރަށްގައި ދެއްކެވިފަހަކަ

السّلام عليكم - ! މިއަތޮޅަށްއަރުވި، ކަނޑުމަތިންނާއި ބައްދަލުވުމުގެ މަސައްކަތް ދެއްވުއްކުން، ކަމާންޑަރިބައަށް شكر ކުރަމެވެ.

އަހަރެންނަށް މިތަނަށް އާދެވުނުކަންމަތީން، އަހަރެން އެންމެބޮޑަށް شكر ކުރަނީ، الامير حسن فريد ديدى އަށެވެ. މިހެނީ އަހަރެންނަށް މިތަނަށްއަންނާން فرصت އެއްލިބުނީ، އޭނާ ކުރެއްވި މަސައްކަތުގެ نتيجة ގެ ގޮތުންނެވެ.

އަހަރުމެންގެ ރޯޔަލްނޭވީއާ، އެއްގޮތުގައި، الامير حسن فريد ديدى ، ކޮމަންޑަރ ވަޑައިގެންޏެސްޓެ ކުރައްވާ އެއްބޮޑު މަސައްކަތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ رعيّة ން ބަނދަރުގެ ހިތުން

މަރުންވާމިންވަރަށް ރާއްޖެއަށް ކާބަތަކެއްޗާއި ފިޔަވައި ބޭރުގެ ބޭފުޅުން، ރާއްޖޭގެ މަދުވެރިކަމުގެ، ކަނޑައަޅައި
ބޮޑުވުމާއި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ވެރިކަން. އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާގެ ގޮތުން، މިދިޔަ جوري އިން
ފެނިގެން ރާއްޖޭގައިވާ ކަށަވަރުކަމުގެ ގަވާއިދުތަކަށް އިތުރަށް ބައިވެރިކުރުމަށް، ހުށަހެޅުމުގެ
އަނބަރިކަށްއެއްބައި ދޫކުރުމަށް، އިނގިރޭސި دولةން قصدކޮށްފައެވެ.

އަދި އޭގެތެރެއިން، ހަމަބަރިކަށްއެއްބައި ހަނޖެހުންދޫކުރުމަށްވެސް ކަނޑައަޅައިފައެވެ.

މިކަންތައްތައް ހަމައެއްސުމުގެތެރޭގައި، މިތަނުގެ ސިފަނުގައިހުރި، އެއްމިބޭފުޅިރާގެ
وكيلއެއްވެސް ރާއްޖެއަށެވެ. އެމީހަކީ، އަހަރުމެންގެ ކަނޑައަޅާފައިވާގޮތުގައި މިއިން އޭރުސަކުރެވެ.

މިއޭރުސަރު މާތްއަށުގެ ބޮޑުމަހީ، ކަނޑައަޅާފައިވާ ރާއްޖޭގެ حال ހުރިގޮތް، އަދި
މިހެން އެމީހުންނަށް އަނގަޔަށްވެސް ރަނގަޅުކޮށްގެން ބޭނުން تحقيق ކުރެ ބެލުމަށެވެ. އެމީހުންގެ
އޭރުސަރެއް މާތްއަށް، އަހަރުމެންގެ حال ހުރިގޮތް އަހަރުމެން އަނގަޔަށްއަރާ އެބައިމީހުން قبول
ނުކުރާނެއްޔެވެ. قبول ކުރެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެބައިމީހުން ކަނޑައަޅާ
ދުވަހުގެ ހިތުގައިވާ، ހަމައެކަނި އަހަރުމެންނަކަށް ނުނެވެ. މިގޮތަ އެމްއަރަނަކަށްވެއެވެ.
އެބައިމީހުން ކަނޑައަޅާ ދުވަހުގެ ހިތުގައިވާ ރަނގަޅުގޮތްތަކުގެ ބަނޑަނޑު ހިތުގައިވާ މިހެން
ވަރުވަނީވެސް ހަމައެކަނި، މިރާއްޖެއަކަށްނުނެވެ. مثال ކަން ރާއްޖޭގެ ބައެއް ރަށްރަށުން ވަޔާން
خاصّ ކޮށް ބަނޑުގަނޑުން، އަޅައިބުގޮތުން މިނަވަރަށް، މިހެން ބަނޑަނޑު ހިތުގެ އެބަ މަރުވައެވެ.
ކަނޑުހެން ހިތަޅައިރާ މިހިރާގޮތުގައި ދުވަހުގެ ދުވަހުގެ ރާއްޖޭގައި ކަނޑަހުރިޖާ މިހެން
މިތަނިގެތަ ރަށްރަށްތަކުގެ ބަޔަކާއިގަނޑުގުޅި، އެމަނިކުފާނުން ދުވަހުގެ حقّ ލިބިގެންގާ މިނިވަރަން
ދުވަހުގެކަން ނަގަނިގަނޑެވެ.

މިހެންވެސް މިރާއްޖެއަށްވެރިބޭފުޅުން، އެބައިމީހުން ކަނޑައަޅާ ދުވަހުގެތަކުން ނިމުނެވެ.

މިކަން މިހެންވުމުގެ ސިފައިރާ، ހަމައެކަނި އަހަރުމެންގެ ރުޖޫރުޖެރި ނުބަހައްޓާފައިވާ، ރާއްޖެއިރުވާލު،
އަހަރުމެންގެ ނިކަމެތި ކުރުއްވާ މިނިވަންކަމަށް މަސައްކަތްކުރެވެ. އަދި އޭގާ ކުރެއްވި، އަދި މިހެރުވެސް
ކުރުއްވާ މަސައްކަތްކުރުގެ ނަތީޖާގެ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ މަހުގެ ދުވަހުގެ ނިޔަބަތުގައިވާ، މާލޭގައި
ބޭފުޅުންނެވެ. މިހެރު މާލޭގައި، ދުރުރާއްޖޭގެ މަސަހަކަތްކުރާއެގެ އަދަދަކީ، -/35 (ތިރީސްފަހެއް)
ރުފިޔާއެވެ. ހުވަދު މަސަހަކަތްކުރާއެގެ އަދަދަކީ، -/40 (ސާޅީހެއް) ރުފިޔާއެވެ. މިއީ މިހެންވެގެން

ބޮޑުވަޒީރުކަމާ އެއްގޮތަށް މިންވަރުވެ.

ކުރީންވެސް އަހަރެން ތަރުތީބުން މިބުނެފައިވާ މަހުގެއަދުބޮޑުވިކަމުންބޮޑުކަމާއި ކާބޯތަކެތި ގިނައިން، ދިބާކަމުންބޮޑުކަމާއި، އަހަރުމެން شكر ކުރާންޖެހިފައިވަނީ، الامير حسن فريد ديدي އަށެވެ. އަހަންނަކަށް ނޭނގެ. އަހަރެން ކަލޭމެންގެ ކައިރިއަށް މިއައީވެސް الامير حسن فريد ديدي އަށް ވެއިންގެންނެވިގެން އޭނާގެ ބަދަލުގައެވެ.

މިހެންވީމާ، ކަލޭމެންގެމައްސަލަތައް އެއްގޮތަށް އެއް واجب އަކީ، ރައްޔިތުން ބޮޑުކުރުވާ މަސައްކަތްކުރުވާތީ ބޭނުމެވެ. މިހެންވެގެން މެނުވީ، ރައްޔިތަށް ދުނިޔޭގެ އިސްތިޤްލާލު دولة އިން، ކާނާއެތި، عدد އަށްވުރެ ކާބޯތަކެތި ރައްޔިތަށް ގެނޭވަރަށް ނުހިންގޭނެއެވެ. މިބޭނުމެއްގައި، އެ عدد އަށް ކާބޯތަކެތިގެ އަހަރުމެންނަށް ދޭވަރަށް ނުހިންގޭނެއެވެ.

މަސައްކަތްގެ ދުވަސްވަރުގައި، މަރުދަރުގެ ކަމާގައި، ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރަން، އެކަށީގެންވާ ކަމެއްނެތެވެ. ބޭރުގެ މަކުން ނުވެދާނެއެވެ. މިހެންކަމުން ދިވެހި دولة އިން، ކަލޭމެންނަށް މިއަށްވުރެ ރައްކާތެރިކަމާއި ހިތްޖެހުމާއި، ފައިދާ ދަމަހައްޓާ فائدة ދެމިއޮތުން ކަލޭމެން އަސްލުގެ އެއްބާރުލުމެވެ. އަދި ހިތްވަރު، ނުން އެހެންކަމުގައިވެސް ރައްޔިތުގެ ހިތްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ފާގަތިކަމެވެ. މިބޭނުމަށް، ފުރިހަމައަށް ދުނިޔެއަށް ތަރައްޤީވުމަށް ކަށަވަރުކުރަމެވެ.

ކަލޭމެންގެ ދުނިޔެއަށް ބޭނުންވާނީ އެކުއެކީގައި، މިސާލަކަށް:- ރަށްކަނޑުވަލު ދޯނި، ބޯޓުގެ ފަރުމާ، ހިޔާކޮށްފައިވާ حسن فريد ديدي ވަރަށްބޮޑަށް، މިންވަރު އެބަކުރައްވައެވެ. އެމަސައްކަތްތަކުގެ ބޭނުން ދެމެހެއްޓުމަށް، ކަލޭމެންނަށް ދެނިގެންނެތުމަށް يقين ކުރަމެވެ.

މިދިޔައަހަރު، ރައްޔިތުން ބޮޑުކުރުވާނަގަތުގެ ހިސާބު، ބަޔާނު، އަހަރުމެންނަށް ބޭނުންވާކަމުގެ އަދުގެދަބައިކުރެއްވުމަކީ ފަރުވާތެރިކަމެވެ. އޭނާކަމުން، އަހަރުމެންގެ މަސައްކަތަށް، ދިރިދިރިހުރިބަޔަކު ބޭނުންކުރާ ހިސާބު އަދިވެސް ޖެހިލުވެއް ކަނޑައެޅޭ، ކަންތައްތަކުގައި، ރޫޅެކުރުން ދުރުވެ، މުސާރަކުރުމާއި، ވިސްނުމަށް ދިރިކުރުމާއި، މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ބާރުއެޅުމެވެ. ކުރީންވެސް ބޭނުންތަކުން، މިގޮތުގައި ކުރާނީ އެއްގޮތަށް މަސައްކަތަކީ، ވީހާވެސް ފުރިހަމަ މަސައްކަތް ބެލުމާއި، ގޮތްތަކުން ދިރިއުޅުމާއި، އަދި دولة ގެ ފަރުވާތެރިކަން އެކުގެ ކުރުން އަދިމަސައްކަތް ކުރުމެވެ.

ރައްޔިތުގެ رعيت ތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް، ހިސާބަކަށް ގެންގޮސް، ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރުކާރުގެ

ڈنگی رحمانی މިހާރު މާލެއިން ފުރާލައިވެއެވެ. އެތަކެތީން މިރަށުގައިތިބި، މުސްނަރިބިންވި މިންވަރެއް ދިނުމާ، އެހެއްކެމި މިރަށުގައިތިބި فقير ނިކަމެތީންނަށް ހުރާތުމެމެއި ރަނގުމުރި ރަށްގެވެރީންނަށް އޮތް ވަރަށްބޮޑު حقّ އެވެ.

މިރަށްރަށައި ކާބަތަކަމި، މިހާރުވެސް އިންސާފުގެމަތީން އެންމެންނަށް ހިލާކަމަކަށް އަހަރުމެންނަކަށް ހިއްސުވާވެ. ކާބަތަކަމި ހަމަރައްސަވަންގެމައި، ބަންނަގެމެރަތީން، دولة ގެ ފަރާތުން ކިއްމުންނާއި އިޙްތިރާމުގެމަތީން މިހުން ހުންވައިގެންވައި ފިސާރި ރަނގަޅަށް އަންގާފައެވެ. އެކަމަކު، އެއަންގާތޮމެގެމީން، ކައްރަރަރުގެވެރީން ކަންތައް ނުގެންގާރަކުގެ ހިކިމައް އަހަރެން މިރަށުގައި މިއަދުން ކަލެއިރުކާރެންވެސް ފުނިއްޖެއެވެ. އެހެންވިއްޔާނުވާނެވެ. ކަލޭމެން އަމިއްލައަށް އިހޭންވަބަހަކަށް އެހީވާބަޔަކަށް دولة އިންވެސް އިރިވެވެން ހަމައެއްވެސްގޮތެއް ނުއެންނާނެއެވެ. މިގޮތް ރަނގަޅަށް ހަނދާންކުރާނެވެ.

ދިވެހި دولة ގެ ފަރާތުން އައްރުޖައްދައި، ކާގެމައްތައި، ފުނިތުގައްހައި، އަދި އެންގެމެގެމީންވެސް އިނގިރޭސި دولة އަށް ވެދޫ މިންނާތޮ އެހީތެރިކަމަކަށް އިނގިރޭސިން، ފައްޖާގައި ސިއްރުގައި އެހީވެއެވެ. އެކަމަށްޓަކައި، އެބައިމީހުން އުރަހުމުކުރުއެވެ. شكر ކުރެއެވެ. އަދި، އެހީތެރިކަމުގެ ބަދަލުގައި، އެބައިމީހުންނަށް، އަހަރުމެންނަށް، ވެރީންއެމެހޭގޮތެއްގެމީން، އެހީވެރިކުރެވެ. ވެރިވެންއެމެހޭގޮތެއްގައި އެހީވެއެވެ. ވަކިން خاصّ ވެ ސިފުންގައި ތިއްބަވާ އިނގިރޭސިންގެ ކޮމިޝަނަރު އިން ކިތުލިވާއި، ގަވަރުނަރު، ވެދުމެއްވާ އެހީގެ ކަމާއްޖީތެވެ. މިކަންކަމުގެ މައްޗަށް عام ކޮށް އިނގިރޭސި دولة އަށް، خاصّ ކޮށް، ކޮމިޝަނަރު އިން ކިތުލިވާއި، ގަވަރުނަރަށް شكرية އަދާކުރަމެވެ.

އަހަރުމެން މިދެއްކިވާހަކަތައް ހަނދާންކުރެން އެބައިމީހުންގެ واجب އެބަހުރު އަދާކުރެވެ. ވެރީން رعيّة ންގެ حال احوال ބަލާނެވެ. فقير ނިކަމެތީންނާއި އެހީވާނެވެ. انصاف އަށް ފަހިކުރާނެވެ. رعيّة ން ވެރީން އަންގާ އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވާނެވެ. ވެރީން އަމާންކަމާއި މުރާރިކަމާއި، ހިތްހެޔޮކަމާއި، އެކުގައި ކުރާނެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ އެއްތެންގެ فتنة فساد އިން ވަކިވެ، ތެދުވެރި ދިވެހިންނަށް ވާނެވެ.

އަހަރެން ކަލޭމެންނަށް އަންގަވަން ބާއްވާގައިވަނީ، ކަލޭމެންނަށް ވަރަށް

އުފަލުވެރިކަން ލިބޭނޭ خبرއެކެވެ. އެއީ الامير الحاج عبد المجيد ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނުގެ خبرއެވެ. ކިލެގެފާނުން ހުރެ حال ކޮށުގައި مصر ގައި އެބަހުންނެވިއެވެ. ވަޑައިގަތުމުގެ މަގު އަދިވެސް ދަތުރުކުރެއްވުމަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް އަމާންނުވާތީ ދަތުރުކުރުމަށް ނުހައްޓަވާ ހުރީއެވެ. މާތްކަލާނގެ އެކިލެގެފާނަށް نصر ދެއްވައި سلامة ން މިރާއްޖެ ވަޑައިގަތުމަށް އިރާދަކުރައްވާށިއެވެ.

آمين .

ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނުން، ކަލޭފާނުންނަށް ކޮށްދެއްވައިދެއްވާ، މިންނެތް މަސައްކަތްތަކަށް ކަލޭފާނުންނަށް ހާސްކޮށްކޮށްދިނުމުގެ ބޭނުމެއް އެބަހުރިހެއްޔެވެ؟

އަހަރެމެންނަށް ވެވޭ ކޮންމެ خدمة އަކީ، އެކިލެގެފާނުން އަޅުއްވާފައިވާ، ކޮންމެވެސް ބިންގަލެއްގެ މަތީގައި ކުރެވޭ خدمة އެކެވެ.

މާތްކަލާނގެ އެކިލެގެފާނަށް رحمة ލައްވާށިއެވެ.

އަދި އެއްބަސްބުންނަމެވެ. އަހަރުމެން އެންމެންނަކީ، اسلامންނީމުއެވެ. دين ގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިގެންނެވެ. ނަމާދުކުރުމުން ދީނަށްހުރީމެވެ. މާތްކަލާނގެ ލިބައިން ހުއްދަކުރާނެއެވެ. އެކަލާނގެ އަހަރުމެން އެންމެންނަށް ހުރެ رحمة އާއި، توفيق ދެއްވާށިއެވެ. آمين .

٦ ربيع الاوّل ١٣٦٣

144 الامير حسن فريد ديدى މާލެއަށް ވަޑައިގަތުން

١٦-٣-٦٣ ھ

١٦ ربيع الاوّل ١٣٦٣ ھ (12/3/44) މިދުވަހު ވަރަށްހެނދުނު އެމް.އެލް.އެސް “މާރީ”ގައި الامير حسن فريد ديدى މާލެއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ހިންދުސްތާނުން މާލެއަށް ކައިބާވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

حسن فريد ديدى ގެ އަރިހުގައި، މިމަނަވަރުން “ވޯކަރު” ވެސް މާލެއަށެވެ.

މިދަތުރު މާލޭގައި حسن فريد ديدى ހުންނެވީ ހަތަރުދުވަހުއެވެ. އެދުވަސްކޮޅުގެތެރޭގައި، وزير الدّ اخلية އާއި، “ވޯކަރ” އާއިއެކު مجلس ކުރައްވައި ރައްޔިތުގެ ކާބޯތަކެއްޗާބެހޭ، مسئلة ތައް ހަމަޖެއްސެވިއެވެ. އަދި دولة ހިންގުމާއިބެހޭ، ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ކަންތައްތައްވެސް ދެއްވައި رعية ންގެ

مجلسށް، އޭނާއަށް ފެނިވަޑައިގެންނަވާ ބަދަލުތައް ގެންނަވިއެވެ.

145 “رعيةންގެ مجلس” އަށް އައި بدل

١٦/٣/٦٣ھ މިދުވަހު، الامير حسن فريد ديدی ދާފެވަޑައިގެން ހުންނެވި ހުންނެވުމުގެތެރޭގައި، رعيةންގެ مجلس އަށް އޭނާއަށް ފެނިވަޑައިގެންނަވާ بدل ގެންނަވިއެވެ. އެއީ، އިރުތިބި ބައެއް ممبرން ކަނޑުއްވައި، އެއިގެ بدل ގައި، ބައެއް ممبرން عين ކުރެއްވިއެވެ.

ކެނޑުނު ممبرން:-

ހ- ގެ محمد جميل ديدی

ށ- ގެ ކުޑަ ابراهيم منك

ނ- ގެ ابراهيم شهاب

ރ- ގެ احمد كمال

ބ- ގެ ބުރުނީގެ ابراهيم ديدی

ޅ- ގެ نخدا حسن ކަލޭގެފާނު

ކ- ގެ موسى محمد ديدی

އ- ގެ ލޮން مدم ކަލޭގެފާނު

އަލަށް عين ވީ ممبرން.

ރައީސުގެ ممبر - الامير حسن فريد ديدی

ށ- ގެ ممبر - ހާޖީ ކެއްކަޅޭގެ علي ފުޅު

ނ- ގެ " - ބޮޑުފާރީގެ موسى منك

ރ- ގެ " - ملم ابراهيم ފުޅު

ބ- ގެ " - ބުރުނީގެ محمد ديدی

ޅ- ގެ " - ވަނާގެ ބޮޑުމަނިކު

ލ- ގެ ممبر - ކޮލިގޭ عمر منك
ގ- ގެ " - ކުއްޑަވަށް علي ديدي
ޏ- ގެ " - زكريا حسن ކަލޭގެފާނު

މީގެއިތުރުންވެސް ممبر ނުވިޔަ، އިހުލާސްތެރިވެގެން ތިބެއެވެ.

146 الامير حسن فريد ديدي

ކުރީން بيان ކުރިކަންތައްތައް، ހަމަޖެއްސެވުމަށްފަހު، ١٣٦٣ ربيع الاوّل ٢٠ ه ދުވަހު، (١٦ مارچ ١٩٤٤) އެޗް. އެމް. އެސް ''މާލޯއީ'' ގައި، އައްޑޫއަތޮޅަށް ވަޑައިގަތުމަށް، الامير حسن فريد ديدي ފުރާވަޑައިގެންފިއެވެ. مقصد އަކީ، އައްޑޫއަތޮޅުގައި، އޮޅުންބޮޅުން ފެރައިވާ ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސެވުމެވެ. އައްޑޫއަތޮޅަށް ވަޑައިގަތް ދަތުރުގައި، އަރިއަތޮޅު، ކޮޅުމަޑުލު، ހައްދުންމަތި، މިއިން އަތޮޅަށް ވަޑައިގެން، އެތަންތަނުގެ حال ބައްލަވައި، رعيت ންނަށް ނަސޭހަތްދެއްވާ ހެއްދެވިއެވެ. އެއަށްފަހު، އައްޑޫއަތޮޅަށް ވަޑައިގެން، އެއަތޮޅުގައި ހިނގާފައިވާ ގަޑުބަޑުގެ ކަންތައް تحقيق ކުރައްވައި وقتى ގޮތުން ރުހިވަޑައިގެންނެވި ގޮތަށް ހަމަޖެއްސެވިއެވެ.

147 އައްޑޫ ގަޑުބަޑު

١٦٦٣ ه ވަނަ އަހަރު صفر މަހުގެތެރޭގައި، عامّ ކޮށް އައްޑޫއަތޮޅުގެމީހުން خاصّ ކޮށް ހިތަދޫގެމީހުން ވަރަށްބޮޑު ގަޑުބަޑެއް އުފެއްދިއެވެ. ގަޑުބަޑު އުފެއްދުމުގެ مقصد އަކީ، ބޭރުސިންނާއި ދިވެހިންނާއި ބެހޭގޮތުން، دولةُ ނަގާފައިވާ قواعد ތައް މުގުރައި، އެ قواعد ތައް ހިނގުމަށް އުފެއްދިކަމަށް ކަމުގައި، އައްޑޫއަތޮޅުގައި ސަރުދާރު حسن ކަލޭގެފާނާ ގިނައިން ކަންކަން އޮތީ ނައްތާލުމެވެ. އެބައިމީހުންގެ قصد އީ، ސަރުދާރު حسن ކަލޭގެފާނު މަރާލުމަށްކަން މިގެ ބަޔަކާ ވިދިގެން ދުރަށް ކުރުން تحقيق ގައި ބަޔަކަށް ثابت ވިއެވެ. މިގަޑުބަޑުގެތެރޭގައި، ހިތަދޫ رعيّت ން، ސަރުދާރު حسن ކަލޭގެފާނު އަވަދިކޮށްދެއްވާ ގޮތަށް ނިކުމެ حسن ކަލޭގެފާނާ އަނގޮޅިއާ، އޭނާ، ޖެހި سلامة ކުރެއްވުމަށް ކިޔައި، އޭނާދިޔައީ، އިން. އެ. އޮޑޫގެ ގެކޮޅަށް ދިޔައެވެ. އޭގައި،

ކުޑައިރުކޮޅަކު ހުރުމަށްފަހު، އައްޑޫގައިތިބި އިގިރޭސިންގެ ފޯރިން حسن ކަލޭގެފާނު ގަމަށް ގެންގޮސް އޮފީސްގައި ބަހައްޓާފައިހުރިއެވެ. الامیرحسن فرید دیدی ވަޒީރުކަމުން ނަގާފައިވާތީން حسن ކަލޭގެފާނުން ހުރީ އޮފީސްގައެވެ.

މިގޮތަށްގެންދަވަމުން ކުރިޔާބޭނުމާކަމަށް ހަމަޖެއްސުމަށްފަހު، އައްޑޫގެކަސްޓަމް ބަޔަކުއްސޮމުގެ ފުރިހުއްކަމުގައި، حسن فرید دیدی މާލެން ގެންދިއު، ސިއްކަ علی منک ޖާސް ބަހައްސަވާ ފަރި، ކާމިލަން ވަޒީރަކުމުގެ ދަރުމާ، "މާލޭ" ގައި ފެއްސުވިއެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅުން ފުރައިގެން ވަޒީރަކީ ހައްދުންމަތިކަރުވެ. އެއަތޮޅުން ވަޒީރަކީ ކޮޅުމަޑުލަވެ. ދެން އެއަނގަ، ١٦٦٣ ھ ربیع الآخر ٦ ވީ ހުކުރުދުވަހު، ރޭޑިއޯ މީ بیان ކުރާ ނަރަދު ހިސާބުތަކަ خبر ވައިރުލެސްގެން މާލެއަށް ދިނީއެވެ.

"މިލިޓަރީ ކޮމާޑަރ ޕާލަމެން امین دیدی އަށް،

الامیرحسن فرید دیدی ދަޢުވާކުރުމުގައި މަސައްކަތް دشمن ންގެ حرکات ނަ ފެނިއްޖެކަމުގައި قبول ކުރުމެއް ނުކުރާ، ވަރަށްބޮޑު ހިސާބަކައިކަމުގައި އެންގެވެ. ސިފައިން މީގެތެރޭން އެބަދެއެވެ."

މި خبر ދިނުމުން، މިކަމުގެހިސާބު ވައިރުލެސްއިން ދުވާލަކީގައި ފޮނުވައިލިއެވެ. އެދުވަހު ހަވީރު 3.30 ގައި ولی ޢަހުދުގެ ހަތަރު ممبرންނާއި، وزیرالدّاخلیةމަޖިލީހަށް އެއްވާވައިގެން، مجلس އެއްކުރެއްވިއެވެ. މި مجلس ގައި، وزیرالدّاخلیةއެދުވަހު، ރާއްޖެއަށްދިމުން ހިސާބުތަކު خبر ފާޅުކުރެއްވިއެވެ. އެދުވަހު، ހަވީރު 5.00 ގައި رعیةންގެ مجلس އެއްކޮށް، وزیرالدّاخلیةމި مجلس އަށް އެންގެވިއެވެ. އަދި ހަމަ އެދުވަހު، ހަތަރުއަވަހު މަޖިލިސްގައި، މިވާހަކައިގެ اعلان އެއްބަހައްޓަވައި، އަދި މި خبر އެންގުމުގެ ސިފައިން ރާއްޖެތެރެއަށް ފޮނުވިއެވެ. ދެން އެރޭގެ عشاء ނަމާދަށްފަހު حسن فرید دیدی އަށް رحمة ލެއްވުންއެދި، دعاء ކުރުވިއެވެ. މިސްކިތުން ނިމުނުން ނަމާދުގާ ބައިވެރިވި އެންމެން ފުރަ زیارة ތަރަށްގޮސް އޮތުނަގައިވެސް دعاء ކުރެވުނެވެ. ނަމާދުކުރުމަށްފަހު ދުރުގައިހުރި دعاء ކުރެއްވުމަށް ولی ޢަހުދުގެ ممبرންނާއި دولة ގެ ކުރީއަރުތިބި މީހުން ބައިވެރިވިއެވެ.

حسن فرید دیدی ގެ خبر އެއްސުވިކަމުގެ ސަބަބުން، ރާއްޖެއަށްދިމުން ހިސާބު، މިގޮތުގައި މިދިޔާ (ސަރުކާރުގެ خبرނާމާ) مضمون ގައި ހިސާބަކަށް ބަޔާންކުރިފައިވާނެއެވެ.

148 الامير حسن فريد ديدى

ވ.ރ.

“ސަރުކާރުގެ خبر” ނޫސްކޮޅުގެ، މިދިޔަދުވަސްތަކުގެތެރޭގައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރިމަތިވި، ހިތިހާމައިގެ ވޭނާއި، އަސަރުން، އަޅުގަނޑުމެން އަދިވެސް މިހިރީ، ތައުޒިޔާކުރަމެވެ. الامير حسن فريد ديدى އާއިލާއަށް، އިވިފައިވާ خبرން، ކުށްވެރިއެއް ނޫން ހިތާމައާއި، އެކަމުގައި ވަގުތުގައި رعيتން ހިމާޔަތްކުރައްވަން ކުރެއްވި، هدردى ވަރަށްގިނަ މީހުން އިސްލާހުކުރައްވަން، ތަޢުލީމީ ކަންތައްތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިނުން އެއްގޮތަކަށްމެ فرصت ގައި، ކޮށްދެއްވުމުގެ قومى ހިތާމަގައި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައިވެރިވުމަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ނުހަނު ހިތާމަވެރި واجب އެކެވެ...... އިންސާނުންނަށް ކުރިމަތިވާ، ކޯއްޗެއް ހިތާމައަކީ، އަބަދުން ދުނިޔޭގެ ހަޔާތެއްގައި ނުނިމޭތީއެވެ. އެފަދަ ހިތާމަ ގެނބިފައިވާ މަޖިލިސް އެކަމަށް، ހަމަކަށަވަރުން ދުވަސްވީ ދުވަހެއްގައި ދުވަހަކު ދުވަހަކުވެސް ދިރިއުޅުންތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ދަރިފުޅުމެންގެ ބޯހަރުގެ އުނދަގޫތަކުގެ ކަންކަން ކުރިމަތިވާ ހިތާމައަކީ ކޮބައިތޯ ހުރިހާ ކޮންކަމެއް ހަމަކުރެވޭނެތޯއެވެ؟ އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން މިކަމުގައި ބެހެއްޓުމަށް، ޝަރުތުގައި، ހިތާމައިގެ ކަނޑު ކުޑަތަކަށް، އާއިލާއަށް މިފަދަ ހިތާމަވެރި ވަގުތުތަކުގައި، ކެތްތެރިވުމަށް ބަރަކާތް ލިބިގެންނަން يقين އެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތާމަގެ ހިސާބުތަކަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިނުން، ނުހަނު ބޮޑު ކަމެއް އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތެވެ. ބައެއް ފަހަރަށް އެ خيال މެދުން ދިރިއުޅުނު ހިތްފަދަ މީހެއްގައި އެކަކު އަނެކަކާއި، ކެރިވަރާއި، ސަރުކާރުގެ ވަރަކަށް އެކަކު ކުރިބައްޓާ......، ކޮށްދިނުމަކަށް ހިތްހަމަޖެހުނު خيال އެއްގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން، ބަސްމަގު ދެކެން ކަމުނަމަ ދެވޭނެއެވެ. ދުނިޔޭގެ ވަރަކަށް ކުރިއެރުމުގެ ކުރިއެރުމެވެ. މިގޮތަށް ކުރަން، ވަގުތު ކާބަފައިން ބަލައިލަމެވެ؟ ޝަރުތުތަކުގައި، އެހިތާމައިގެ ގަދަ ހިތާމަގެ ހިތްވަރާއި ނިޔާވާގޮތް ވަގުތު ކަމެވެ. މިހިތާމައިގައި، އެހެނިހެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްބޮޑުން ފަހުންއޮތީ ހަމައެއްގެ ވެރިކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެކެން މިއުޅުނު، އަސަރުގެ ކުރުނަމަ ހިމާޔަތްތެރި ހަމައެއްގެ މަގުކަމެވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ދެކެން އެއް ހިތުން، މިހާރުން ދެކުނު مجيب ވަނަ ރަސްކަލާނގެ ފުރަތަމައިން ދުވަހުއެވެ....

الامير حسن فريد ديدى، ފުރިހަމަ صحت އާއި، ދުނިޔެގެ ކަންތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަރާތުން

ހުންނެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރި الامير الحاج عبد المجيد ރަސްރަސްކަލަނގެ ކިބައިން مصر ގައި ހުންނަވާން، ފުރުސަތުގެ ކުރިން، الامير حسن فريد ديدي ދިވެހި دولة އަށާއި، ދިވެހިރާއްޖޭއަށް ކުރެއްވި އަގުހުރި خدمة ތަކީ، ޤައުމުގެ تاريخ ގައި فخر ވެރި مقام އެއް ލިބިދޭނޭ خدمة ތަކަކަށް ނޫނީ، ހަމަ ވާނެތޯއެވެ؟ އުމުރުއަށް ބަލައިލުމަކަށް ޤާނޫނުގެ ކުރި އަބަދުވެސް ފަހަރެއްގައި، ހަމައެކަނި ކުރިއެރުމަށް يقين އެވެ. حسن فريد ديدي ގެ ދައުރުގައި ވަރުގަދަ ކަމެއްގައި އެކުވެރި ނަގާ ރާއްޖޭގެ ބަޔަކަށް ހެޔޮކަމާ، ބޮޑު ތަރައްޤީތަކެއް ހުށަހެޅުއްވި، ސިޔާސީ ކުރިއެރުމަށް ފުރުޞަތުދިނެވެ. އެކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން، އަސާސީ، ޤައުމުގެ مستقبل ގެ ދަރިންނަށް، މަގުފަހިކޮށްދެއްވި ކުރިމަގު ފަރުވާކުރެއްވިކަމީ ވާނެއެވެ. صاحب الدولة سمو الامير حسن فريد ديدي އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮޑު ވެރިއެއް، އުޅުއްވި ދައުރުގައި، ކުރިއެރުވުމަށް خدمة ކުރެއްވި އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްވަރާ احترام އާއި، شكرية އަދާކުރަން ކޮން عبارات އަކުންތޯއެވެ؟ حسن فريد ديدي އަށް شكر ގެ جزى އެއް އަދާކުރުމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ވަކިވެދާނެ ކޮންބަސްތަކަކުންތޯއެވެ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތުގެ ހަމަސްކަންތައް، ފުރިހަމަކޮށް އެކަށީގެންވާގޮތެއް بيان ކުރާނީ ކޮންބަސްތަކަކުން، ކޮން عبارات އަކުންތޯއެވެ. އެކަމަކު لياقة އާއި قابلية އެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތަށް ނަގާ ހުރިހާ ކަމެއްގައި اعتراف ކުރެވޭނެއެވެ. حسن فريد ديدي އާއިލާ އިސްވެ ހިތްވަރުގައި خبر ނަމަ ޤައުމުގެ رعية ންނަށް ލިބުނު بيان ނުކުތުމަކީ އަސާސީ އެންމެ ބޮޑުކަމެއް ޤައުމުގެ رعية ންގެ ހިތުގައި ހިނގައިދިޔަ ގަދަފަދަކަމުގެ އަގުވެރިކަމާ دليل އެވެ. އެ خبر ލިބުނު ހިތަށް، ޤައުމުގެ ހުރި رعية ން ވަޒަން ކުރި قومي ހިތްވަރުގެ نظر އަޅުގަނޑުމެންނެވެ. އަދި ކުރެވުނެވެ. އަދިއެކަ ހިތްވަރުގެ نظر ނެތެވެ. ޤައުމުގެ ކޮންމެ ދައުރުގައި رعية އެއްގެ حال ގެ "ވަނަކަމާ ހިތާމަ"، ކަމަށް ވިދާޅުވި" މިހެން ކުރަނީއެވެ. ވަރަށް ދިނެއް ކުރަނީ ހިތްވަރުގެ ތެރޭގައި حسن فريد ديدي ޤައުމުގެ ފުރިހަމަ އަގުހުރި خدمة ތައް ބަދަލުވާ ދައުރުގެ ބޭނުމެއް އެކަހެރިވެދާނެތޯއެވެ؟ ނިޔާކަން يقين އެވެ. މިހެނީ، އެ خدمة ތަކަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއް ޒަމާނަކުން، ޤައުމުގެ ކޮންމެ رعية ކަމެއް، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން خدمة ކުރެވޭނެ. އެ خدمة ތަކުގެ ދެވަނަ ބަޔަކުން ބޮޑު ނަތީޖާއެއް، ބަލައިލާއިރު ކަމަށް ތުއްތުކުދިންނެވެ.... އެކަމަކު ދިނުމާއި ވަޒަންކުރެވޭ ސަލާމަތުން ގުޅުއްވި ކަމަކަށް، ވަޒަންކުރެވިގެން ގާތްކޮށްދޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް خدمة ކުރެއްވުމަށް ދިރިހުރި ކަންކަމެއް ނުކުރެވުނެވެ. އެކަމާ ދިނުމާއި

ވަކިވެވަޑައިގެންފި ކަމުގައިވާނަމަ، އެވަކިވެވަޑައިގަތީ، އިންސާނަކަން، މިދުނިޔެއިން ވަކިވެވޭންއޮތް އެންމެދާއިމް ގޮތުގައެވެ..... ވާއެއެކެވެ! حسن فريد ديدى އަރީ، އަގުހުރި ބައްޕައެއްގެ، އަގުހުރި ދަރިކަލެކެވެ. އަޅުތަކުގެ دعاء اجاب ކުރައްވުމުގައި ކުއްމަންވެފުގެންވާ ރަސްކަލާނގެ! އަދިވެސް، އެއްހިތުން އެއްދުލުން މިކުރާ دعاء اجاب ކުރައްވައި، الامير حسن فريد ديدى އަށް سلامة ކަމާއި، ހެޔޮ نعمة ދެއްވާށިއެވެ. آمين .

149 وزير الدّاخلية ކޮޅުނބަށް ވަޑައިގަތުން

الامير حسن فريد ديدى ގެ خبر އެއް ނުވުމުގެސަބަބުން ކޮޅުނބުގައި ހަމަޖައްސަވާންޖެހުން ބައެއްކަންތައް ހަމަޖެއްސެވުމަށްޓަކައި ١٦ ربيع الاوّل ١٣٦٣ ه (10.4.44) މިދުވަހުހެދުނު 11.30 ޖެހިއިރު މަތިންދާބޯޓަކުން محمد امين ކޮޅުނބަށްވަޑައިގަތުމަށް ފުރާވަޑައިގެންފިއެވެ. މިވަޑައިގަތްއިރު ވަޑައިގަތީ ކޮޅުނބުގައި ހުންނަ ދިވެހި دولة ގެ ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވްކަމުގެ ދަތްކޮޅު ހިއްޕަވައިގެންނެވެ. ކޮޅުނބަށް ވަޑައިގަންނަވައި، دولة ގެ ކަންތައް ހިންގެވުމަށް އިސްކުރައްވާ الامير علي ކުޑަރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނާއި، الفاضل ابراهيم علي ديدى އާއި ދެބެއިފުޅުންނެވެ.

وزير الدّاخلية ކޮޅުނބުގައި

އެދަތުރު وزير الدّ اخلية ކޮޅުނބަށް ވަޑައިގެން ކަންތައްކުރައްވިގޮތް މިނިތިރީގައި އާނާގެ ރިޕޯޓުގައި بيان ކުރައްވާފައިވާނެއެވެ.

150 ރިޕޯޓު

١٣٦٣ ه ވަނައަހަރު ربيع الآخر މަހު ١٦ ދުވަހު (10.4.44) މެންދުރު 11.30 ގައި މަތިންދާބޯޓެއްގައި ފުރައިގެން އެދުވަހު މެންދުރުންއަނބުރާ 3 ޖެހިއިރު ކޮއްގަލައަށް ހިނގައްޖައީމެވެ. އޮފާނގައި ގެއްލައިއިރު ރޯލު سكرتري ޖޫނުވާރިއާވާ ކާރެއްގައި

ކޮޅުނބަށް ދިއުމަށް ދަތުރު ފުރުއްވައިގެން އިރުއޮއްސި 10 ޖެހިއިރަށް (ސިލޯނު وقت ން) ކޮޅުނބަށް ދުވެއްޖެއެވެ. އަސްލު ދަތުރުކުރަމުން ދިޔަ ވިލާތު ބޯޓަށް ކޮޅުނބުން ފުރައްވާ ބޭނުމުގައި އޮތީ ކަންތައް ގެންދެވުނު ގޮތަށް ހަމަޖައްސަވައިފިއެވެ.

اپريل ން ١١ ދުވަހު ހެނދުނު 10.30 ޖެހީ سكرٹري އާއި ބައްދަލުކުރުމަށް މާލެއިން ގެންދިޔަ ދަފްތަރު ތަކުގެ އަސްލުތަކާއި ތަރުޖަމާތައް ދެއްވިއެވެ. އެސިޓިން އެއްބަސްވުމާ ގުޅޭ ބަޔާން ތަކާއި ބޭނުންވާ ބައެއް ލިޔުންތައް، حوال ކުރެއްވި ކަމުގެ ބަޔާން ދެއްވިއެވެ. މިއަށްފަހު ބަހުރޫހުގެ ވާހަކައިގެ ބޭނުމަކީ، ޝަރުޠުތަކެވެ. އެކަމުގެ، مسئلة ތަކާއި ބެހޭގޮތުން ކުރެވުނު މަޝްވަރާ ތަކުގެ ތެރެއިން، ޖީއޯ سكرٹري އެއްބަސްވުމާ އެކު ހުށަހެޅި ބަޔާންތަކާއި ބައްދަލުވުމުގެ ކުރިއަށް ދާނެ، އެއްބަސްވުމަކީ، ދިވެހި دولة ގެ ބާރުތަކަށް ކަމެއް ކަމުގައި، ސިލޯނުގެ ސަރުކާރު قبول ކުރައްވާކަމުގައެވެ.

މި مسئلة ހަމަޖެހުމުން، ޖީއޯ سكرٹري ކުރިން އެއްބަސްވެ އުޅުއްވާކަން އެނގޭ، الامير حسن فريد ديدي ގެ خبر އެވެ. އެކަމާއި ގުޅިގެން، ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހޭ ވާހަކަފުޅެއް ދެއްކެވި، ޖީއޯ سكرٹري ބުނީ، އެމަނިކުފާނު سلامة ވީ ހިނގާފައިވާ ކަމެއް، ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއް ކަމުގައި، حسن فريد ديدي މިނިސްޓަރު ކަމުގައި ހުންނެވުމުގެ އުއްމީދު امید އެއް، ނެތްކަމުގައި ފެންނަ ވާހަކައެވެ.

އެދުވަހު ޖީއޯ سكرٹري ގެ އޮފީހުން ދިޔައީ، ސިލޯނު، ޖެހުނު ކޮމިޝަނަރުގެ އޮފީހަށެވެ. އެ އޮފީހުގައިވެސް، ބައްދަލުވުމަށް ކޮމިޝަނަރުގެ ފަރާތުން ވަކިން ހޯދިއެވެ، ކަމަށްވުރެ ކަންތައް ހަމަ އެދުވަހުގެ ފުރުސަތުގައި ނިމުނެވެ.

اپريل ން ١٢ ދުވަހު، ހެނދުނު ނުވައިޖެހިއިރު، މަޝްވަރާކުރެއްވުމުގެ ކޮމިޓީން އޮފީހުގައި، ބައްދަލުވުމެއް، حسن فريد ديدي ގެ خبر ލިބިވަޑައިގަތެވެ. އެކަމުގެ ވާހަކައިގައިވެސް، ހަމަ ޖީއޯ سكرٹري ދެއްކެވި ވާހަކައެވެ.

އެއްބަސްވުމުގެ ކޮމިޝަނަރު ހަމަގޮތެއް، ރަސްމީ ބޭސްފަރާތަކުން ލިބޭ ފޮނުއްވައިދޭ ތަކެތީގެ ޖަވާބު އެއްބަސްވުމަށް جواب އެއްބަސްވުންތަކުގައި اپريل ން ١٢ ދުވަހުއެވެ. ތަކެތީގެ ބަލާގޮތުގައި، އަސްލު ވާހަކަ ދެއްވިއިރު، ކަންތައް ނިމިގެން ދިޔައީ ފެންވަރެއްގެ ގޮތުގައި ބިޑި، ސަރަހައްދު އަސްލު ވާހަކަ ދައްކަވައިފިއެވެ. މިތަކެތީގެ ބަލާގޮތުގައި އަސްލު ވާހަކަދެއްކެވުމުގެ ޖަވާބު ލިބޭގޮތަށް ކަންތައް ކުރެއްވިއެވެ. ލިބޭ ގޮތަށް ދެއްވި ބޭނުމަކަށް ހިތްހަމަޖެހުން شكرية ދެންނެވުމަކީ މި فرصت ގެ ބޭނުން ކުރީމެވެ.

ގަވަރނަރާއި ބައްދަލުކުރީ ޝަރަފީގައެވެ. ގަވަރނަރު އަންގަވާފައި، ޝުރަފްއަރުވައިދެއްވިއެވެ،
ހާނާއި ބައްދަލުކުރީ، اپريل ގެ 21 ދުވަހު، 11 ޖެހިއިރު، "ކުއީންސް ކޮލޯނީ" ގައެވެ. ވަޒީރު
އާމިރީ ކާމިޔާބު، ގަޔާއާއި ދިމާލުވެފައިވާ ކަންކަމާއި ދެމެދުގައި ގުޅިގެންވާކަމެވެ. އެކަމަކު ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި،
"ހިމަނުގެ رحمة ތެރި حسن فريد ديدي " ގެ ނަމުގައި ދެމުންދާ ހިމަނުގެ ހިންގުމަށް همدردی
ދެވުނު دولة އަށް ރައްދުކުރެއްވި ވިދާޅުވިއެވެ. އެދުވަހު މެންދުރުގެ ކާއިން ގަވަރނަރުގެ
އަރިއަށްގައި ކާއްމުގެ އުނަގަޓިކަން ހިތްވެ. ގަވަރނަރުގެއިން، ކާރަށް އަރައިގެން ދިޔަތަން
ކަރެއްޖަހާސްތަކީ، އެމަނުން ރަލުގައި ކަރުނަން އައިމަން ދަތުރުފަތުރުކުރިއިގެން، ކަރުނަބަން
އާދެވުނީ އެރައިގެ 10 ޖެހިއިރުއެވެ.

اپريل ގެ ۲۵ ދުވަހު، ހެނދުނު 10 ގެ 30 ވިއިރު ކޮމާންޑަރު އިސްކޫލް، އާއި ޢާންމާގެ
ޓީޗަރުންބައްދަލުވިއެވެ. ވަރަކަސްރަގަނޑު ވާހަކަދެއްކެވިކަމާ، އެއްލާއިކަމާކަން ދަނީލްއާޒިހާމަ،
ހިމަނުގެ ބަނދެވެ. ކަރުނަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި حسن فريد ديدي އާއިމެދު އިޖުރާއީ خبر ގެ
މައްސަލަ ހިތްޕުޅުއަށްވެސް همدردی އަދާކުރެއްވިއެވެ.

ސިލްކުގައި، 15 ވަރަކަށްދުވަހު ހުރުމަށް، އިންޖިނިއަރިންގ ކޮލެޖު، ބަރާބަރު ކަންތައްތަކުގެ
މަޢުލޫމާތުދެއްކުން، ކަރުނަބަނދެއްވި، اپريل ގެ ۲٦ ދުވަހު ހެނދުނު 9.00 ޖެހިއިރުއެވެ.

އިންޖިނިއަރިންގ، ސިލްކުގެ ސަރުކާރުގެ ވަސީލަތް، ރަށުގެ މަޝްރޫޢު، ރާއްޖެއަށް ބޭނުން
ބާރުގެ ބަދަލުގައި ކުރިން، އިންޖިނިއަރުން ލިބޭނެ މަސައްކަތްތަކުގެ މަސްލަޙަތެވެ.

އެދިއަދިއަލުގައި، އިންޖިނީގެ ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް تعارف ކުރުމުގެ ސިޔާސީ
ކޮމިޓީ سكرٹری ދިނެވެ.

اپريل ގެ ۲٦ ދުވަހު ހެނދުނު 9 ޖެހިއިރު ކަރުނަބަން ފުރައިގެން، މަދަރުސާއަކަށް ދެވުނީ
އެދުވަހު، މެންދުރުން އަނބުރާ 1.30 ގައެވެ. އެދުވެދުގައި، ސަރުބައިމަސްބަސްކަމުގެ
ބޮޑަކުންފުނީގައި، ޖަސީމް މަދަރުސާގައި ގެޔެއްގައި ދިރިއުޅެމުންދާ ފުރަތަމަ، ފުރައިގެން، އެދުވަހު
ހަފުރު ހަފުރާޖެހިއިރު، ހައިދަރާބާދަށް ދުވެޖެހުނެވެ. އެތާ ހައިދަރާބާދުގައި މިބަޔަށް،
އަސްއަދުވަހުހެނދުނު 7 ޖެހިއިރު ބަސްބާއަށްދުވަހި ފުރައިގެންބަސްބާއަށްދެވުނީ، އެދުވަހު 10.30
ގައެވެ. ބަސްބާގައިހުރި ދެމުވަސްވާދުވެ. ހުރި، ފަރުވަދުގެ ހަބަރުގައެވެ. އެހުރި ހުރުމުގައި،

ސަރުކާރުގެ ވެރީންނާއި ބައްދަލުވެ ވާހަކަދެއްކެވީއެވެ. ބޭންކާގައިހުރި ދެދުވަހު، އެރަށުގައި، ހުންނަ ސިލޯނުގެ ޓްރޭޑް ކޮމިޝަނަރ މިސްޓަރ އެން އެސްޕީ ޑެސިލްވާގެ ކިބައިން ނުހަނު އެހީތެރިކަން ލިބިގެންނެވެ. އޭނާއަށް شكرية އަދާކުރުމުގައި، ވަރަށް خاصّ އަމިއްލަ އުފަލެއްވެއެވެ. މިރުސީ، އޭނާއާއި، އަޅުގަނޑާއި ދުމިރުނީ، އެއްކޮޅުޖެހުން ރިޔާއާ ދަރަށްބޮކުރީސްނެވެ.

ބޭންކާއިން، ފުރައިގެން، ދިއްލީއަށްދަތުރުވީ اپريل ން 30 ވިހާރާ 9 ޖެހިއިރުއެވެ. ދިއްލީގައިހުރީ ހޮޓަލް އިމްޕީރިއަލްގައެވެ.

ދިއްލީއަށް ދިޔުމުގެ އަސްލުކަމަކީ، ދިއްލީގައިހުންނަ، ސިލޯނުގެ ސަޕްލައި ކޮމިޝަނަރ މިސްޓަރ ކޭ. ވައިޓިއަންސަމް، ސީ.ސީ.އެސް. އާއި ބައްދަލުވެ، ކާރޮސްޑިއުރަ މަސައްކަތްކޮށް، ވަރުގަދައަށް ތަރުތީބުކޮށްދިނީއެވެ.

مئ އިން 1 ދުވަހު، އިންޑިޔާސަރުކާރުގެ، تجارة ގެ وزير ކާ. ޓީ. ދެނަމް. އައި.ސީ.އެސް. ކާ. ސިވީ، މިސްޓާއި، ކޮމަރސް ޑިޕާޓްމަންޓުގެ وزير ކާ.ޓީ.ބާއި، އައި.ސީ.އެސް.، އޯ.ބީ.އީ. މީނާއި، އަދިވެސް ބައެއްވެރީންނާއި ބައްދަލުކޮށް، ވިޔަފާރީގެ مسئلة އިންޑިޔާސަރުކާރުގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅީއެވެ. މިވާހަކަ އެކަމަކަސްފުރައިގައި، ދެމިގެންދަވާސްވާފުން ދުއްކާނުވެ.

ވާހަކަދައްކާ ނިމުމަށްފަހު، އޭނާފަރާތުން، جواب ދެއްވާނެކަމަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތުމުގައި، އަޅުގަނޑުން، ސިލޯނަށް ފޮނުވާނާކަމުގައި، އިންޑިޔާ ސަރުކާރުން وعد ވިއެވެ.

ދިއްލީގައިހުރި، ހަމައެކަނި ތިބުނުދުވަސްކޮޅުގައި، މިސްޓަރ ވައިޓިއަންސަމްގާއި، އޭނާގެ އަނބުރާއިންގެ ކިބައިން ދިރިން، އުރިޔަރާއި، ހާލުކަމުގެ ކާޑްފޮނުވިއެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންނަށްޓަކައި، ދިއްލީގެ ސޮލިޑާސްކާރު ސްޓޭޝަނުގައި، އުޑުމަތިފެނުން، ދިއުން ޖެހުނު ޖުރިބާފުސް އަޅުގަނޑުގެ ހިތްސިން ފަސޮރަސްއަށް ނުހިފާނެވެ. އެޖަރުދީގައި، އިންޑިޔާގެ ހައްދަވާދިން ނޫނީ، ތުރާބު، އެއްގަމުމަގު، މިދަރަރާގެ ކަންސަވާސްނާއި ގެ 40 ހަރަކާތުދިރުން ޝަރީކުވިއެވެ. ވައިޓިއަންސަމްއާއި، އަޅުގަނޑު މިފަހަރަކުތަކުން، ބައްދަލުކުރެއްވުމެވެ. އެކަމަކު، އޭނާއަށްފޮނުވީ، އަޅުގަނޑާއި އެއްކޮޅުޖެހުން ރިޔާއާ، ރާއްޖޭގެ ދުވަހު. އެދޭތަކުޅަކުއްނަމޭ ސަފާރަށް ހިޔާލާއި شكرية އަދާކުރަމެވެ.

ދެން ދިއްލީގައި، މާހަސްބަކަށްވެ، ކުރުހަމަރަކަށްދެމުއްޖެވެ. ކުރުހަބަރަށްއަރައިސް،

ކޮންމެހެން ހަމަޖެއްސެންވެފާ، ކަންތައްތަކާ ހަމަޖެއްސުމަށް، ހައްޔަރުކުރުމަށް، ދުޅަހެޔި އާރު.
ށ.އަތޮޅުގެ ވަށިނަރުގެ ބަނޑުހެޔޮކަން ٢٠ جمادى الاوّل ١٣٦٣ ھ މިދުވަހު، ކުރެއްވި އަމުރުކުރެއްވިއެވެ.

ކުރެއްވި މާލެއަށްއައި، ދިއްދު ދާންނަކަށްގެ ބަރެގެއްރަކުނުތަ. އަންހަރުމްނ، ގ.
ނައިފަރަށް ޖެއްސެވިއެވެ.

ކޮންމެއަކަސް، سلامة ދަތުރުކޮށް ٢٥ جمادى الاوّل ١٣٦٣ ھ މިރޭ 9 ގަޑީގައި
މާލެއަށްވަޑައިގެންނެވެ.

151 وزير الدّاخلية ފުރާވަޅައިގަމީހަށް ކަންތައްރިހިގޮތް

١٦ ربيع الآخر ١٣٦٣ ھ މިދުވަހު وزير الدّاخلية ކޮށްބަން ފުރާވަޅައިގަމީހަށް އޭނާގެބަދަލުގައި
ތިއްބެވި ދެބައިކުޅުން الامير على ކުޑަދޮންބެގެ ބަހާރުގެފާނާއި، الفاضل ابراهيم على ديدى އާއި،
ކަނޑިހުރުގާއި حوال ވެވަޑައިގެންފިއެވެ. އެދެބައިކުޅުންގެ ދައުރު وقت އަކީ، ކުރިމުދުވަހުގެ 8
އިން 9 އަށެވެ. އެ وقت އެވަނަ محكمة ވަޑައިގަތުމަށް ކަނޑިހުރުގަވަން ތިއްބެވި ދެބައިކުޅުން،
(ވެރިން ابراهيم ديدى - ކަލޭގެފާނު ބިއްރޯ ސިކުރި) ވަޑައިގެން، އެދުވަހު ޝަރީޢަތުގާ ކަންތައްތައް
بحث ކުރައްވައި ނިންމަވައިފިއެވެ.

ކޮންމެ ބުރާސްފަތިދުވަހު 2:00 ގައި، ހުކުރު محكمة ތަކުގެ ވެރިންގެ ކާމިޔާބުއް
މުޖުތަމަޢު ވެއެވެ. މި وقت ވެސް ހަފްތާތެރޭގައި ޝަރީޢަތުގާ ކަންތައްތަކާއިމެދު خيال
ބަދަލުކުރައްވައި، راى ދެއްވައިފިއެވެ.

152 އާރު.އޭ.އެފް. ގެ "ސަންޑަލިންޑް"
ހަނޑުވާއި ގޮތަން ހިފައިގެން އައުން

١٨ ربيع الآخر ١٣٦٣ ھ މިދުވަހު "ސަންޑަލިންޑް" 4000 ބަސްޓޮވޯޓަނާއި، ހަނޑުވާ ހިފައިގެން
ގިނދުން 10:30 ގައި، މާލޭގެ ބަނދަރަށް އައިސް، ނަގިލިދެކޮށް ފާހައްޗައެވެ. މިއާއިއެކުގައި، އެޗް.އެމް.
އެސް "ފުޓައިމިންގ" އާއި، އެޗް.އެމް.އެސް. "ބޯރިއަލް" އާއި ދެމަނަވަރު އައެވެ. އަދި

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކަން ހިނގިގޮތް ލިޔެފައިވާ ފޮތްތަކެއް ޗާޕްކޮށް ޝާއިޢުކުރަން ފެށޭކަން މިއީ، ލިބޭ ކުޑަ އުފަލެއް ނޫނެވެ. ހަޤީޤަތުގައި މިއީ، ކުރިއްސުރެ މިލިޔުންތަކުން [illegible] [illegible] ހުއްޓިފައިވާ ދިވެހިސަރުކާރުގެ [illegible]. މިލިޔުންތައް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، ބޭނުންހިފިގެން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި ފަދަ ލިޔުންތައް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދިވެހިތާރީޚުގެ [illegible]، އިބްރަތް [illegible] އެތަކެއް [illegible].

މިލިޔުންތައް ލިޔަންފެށިފައިވަނީ، މީގެ 70 އަހަރުކުރީގެ 12 ޖަނަވަރީ 1942 ވީ [illegible] ފެށިގެންނެވެ. އެއީ، ދިވެހިތާރީޚުގައި 4 ވަނައަށް އެންމެދިގު ރަސްކަމެއް ބައްތިރީހަކަށް އަހަރު ކުރެއްވި السلطان محمد شمس الدين 3 ރަސްކަމުން [illegible] 7 އަހަރު[illegible]. އެދުވަހަކީ، އޭރުގެ وزير الاعظم محمد فريد ديدى ގެއޮފީހުން، ދިވެހި دولة ހިންގުމުގެ ހުރިހާކަމެއް، وزير الداخلية [illegible] محمد امين ديدى އާއި حوال ކުރެއްވިދުވަސްވެސްމެއެވެ. އެދުވަސްވަރު ދިވެހި تخت ގައި [illegible]، 21 فبروری 1935 ގައި، ދިވެހި تخت އަށް އިސްކުރުވުނު السلطان حسن نور الدين 2 އެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކަން ހިނގިގޮތް ލިޔެފައިވާ މި ފޮތްތަކުގައިވާ ވަކިދުވަސްވަރެއްގެ ވާހަކަތަކުގެ ތަފްސީލު [illegible] [illegible] [illegible].

محمد امين ލިޔުއްވި ތަފާތު ފޮތްތަކުގައެވެ.

ޗާޕުކުރީ: ނޮވެލްޓީ ޕްރިންޓަރސް އެންޑް ޕަބްލިޝަރސް ޕްވޓ. ލޓޑ.
އައި. އެސް. ބީ. ނަމްބަރު: ISBN 978-1-62050-949-4
އަގު: -/100 ރ.
[illegible]: -/80 ރ.
ނަމްބަރު: B-0547
ވެބްސައިޓް: www.novelty.com.mv